

Gelderland & Overijssel
Gebundelde Innovatiekracht
Jaarverslag **2013**

Europese Unie

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Hier wordt geïnvesteerd in uw toekomst!

Gelderland & Overijssel
Gebundelde Innovatiekracht
Jaarverslag **2013**

Operationeel Programma EFRO 2007-2013
Regio Oost-Nederland

Inhoudsopgave

VOORWOORD

5

1. INLEIDING

1.1	Verantwoording en leeswijzer	7
1.2	Doelstellingen, strategie en sociaal-economische ontwikkelingen	8
1.3	Sociaal-economische ontwikkeling in Nederland	8
1.4	De sociaal-economische ontwikkeling in Oost-Nederland	10
1.5	Organisatie	12

<i>Intermezzo: de Certificeringsautoriteit (CA)</i>	15
---	----

2. ALGEMENE VOORTGANG VAN DE UITVOERING VAN HET GO-PROGRAMMA

17

2.1	Resultaten en voortgangsanalyse	17
2.1.1	Financiële voortgang	18
2.1.1.1	Effecten van het programma op de regionale economische ontwikkeling	21
2.1.2	Financiële informatie	26
2.1.3	N+2	27
2.1.4	Informatie over uitsplitsing van het gebruik van de fondsen	27
2.1.5	Bijstand per doelgroep	29
2.1.6	Terugbetaalde of opnieuw gebruikte bijstand	29
2.2	Informatie over de inachtneming van de communautaire wetgeving	30
2.3	Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen	30
2.4	Duurzaamheid	30
2.5	Wijzigingen in verband met de uitvoering van het operationeel programma	30
2.6	Belangrijke wijziging als bedoeld in artikel 57 (EG) Nr. 1083/2006	30
2.7	Complementariteit met andere instrumenten	31
2.8	Toezichtregelingen	32
2.9	Systeemaudit en projectaudits 2012-2013	32

3.

UITVOERING NAAR PRIORITEIT

35

3.1	Prioriteit-1 Versterken innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap	35
3.1.1	Prioriteit-1: Verwezenlijking van de doelstellingen en voortgangsanalyse	35
3.1.2	Prioriteit-1: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen	39
3.2	Prioriteit-2 Versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken	39
3.2.1	Prioriteit-2: Verwezenlijking van de doelstellingen en voortgangsanalyse	40
3.2.2	Prioriteit-2: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen	44
3.3.	Prioriteit-3 Versterken aantrekkelijkheid steden	44
3.3.1	Prioriteit-3: Verwezenlijking van de doelstellingen en voortgangsanalyse	44
3.3.2	Prioriteit-3: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen	46
3.4	Prestaties totaal	46

<i>Intermezzo: TSP</i>	48
------------------------	----

4.

EFRO-/CF-PROGRAMMA'S: GROTE PROJECTEN

51

5.1	Op te leveren instrumenten	54
-----	----------------------------	----

<i>Intermezzo: Gelderse rivierpendelboot</i>	56
--	----

6.

VOORLICHTING EN PUBLICITEIT

59

6.1	Externe communicatie	59
6.2	Interne communicatie	64
6.3	Kosten communicatie	65
6.4	Indicatoren voor evaluatie OP Oost	65

BIJLAGEN

Bijlage 1:	Categorisering van de bijstand uit het Operationeel Programma Oost-Nederland voor de periode 2007-2013	68
Bijlage 2:	Financiële informatie Operationeel Programma Oost-Nederland voor de periode 2007-2013	70
Bijlage 3:	Cumulatieve uitsplitsing van toewijzingen van de communautaire bijdrage per categorie in 2012	71
Bijlage 4:	Overzicht beschikte projecten 2012 Operationeel Programma Oost-Nederland	78
Bijlage 5:	Organisatie van het Operationeel Programma Oost-Nederland	81
Bijlage 6:	Ledenlijsten Comité van Toezicht en Stuurgroepen	82

Noten	83
-------	----

Colofon	84
---------	----

Voorwoord

Dat effecten soms moeilijk zijn te meten, wil nog niet zeggen dat er geen effect is, zegt in dit jaarverslag een projectleider van het Gelders/Overijssels EFRO-innovatieproject TSP, een gezamenlijk initiatief van onder andere de Universiteit Twente en Nedap in Groenlo. Zo is het maar net! Dat subsidies uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling vaak nét dat beslissende duwtje geven aan voor Oost-Nederland cruciale innovatieve ontwikkelingen, staat voor mij als een paal boven water.

De effecten van het GO-Programma 2007-2013 voor de regionaal-economische ontwikkeling liegen er ook niet om: de werkgelegenheid in innovatieve bedrijvigheid is bevorderd, startende en kleine bedrijven hebben ondersteuning gekregen en de infrastructuur voor innovatie is verbeterd.

Ook al laten dit soort resultaten zich moeilijk meten in harde cijfers, het gaat vooral om de kwaliteit. Op de 1,4 miljoen banen in Oost-Nederland lijken 2.175 nieuwe arbeidsplaatsen dankzij EFRO misschien niet veel. Maar als het gaat om hooggekwalificeerde nieuwe banen in innovatieve sectoren ten tijde van een diepe economische recessie dan noem ik dat een prestatie van formaat! Zeker als je daarbij bedenkt dat door versterking van de regionale economie ook nog eens sprake is van multiplier-effecten.

2013 stond in het teken van het honoreren van de laatste budgetten voor innovatieve projecten. Daarmee is door EU, Rijk en de provincies Gelderland en Overijssel inmiddels meer dan € 395 miljoen vanuit het GO-Programma geïnvesteerd. De private bijdrage bedraagt ruim € 150 miljoen; dat is vele malen meer dan ten doel was gesteld. De totale programmaomvang bedraagt inmiddels meer dan € 500 miljoen. Kortom, elke euro uit Europa wordt in Oost-Nederland uiteindelijk verdriedubbeld.

Daarnaast hebben we in 2013 voorstellen ontwikkeld voor de nieuwe planperiode 2014-2020. Nederland is voor die periode € 509 miljoen vanuit het EFRO-programma in het vooruitzicht gesteld. Ruim honderd miljoen euro daarvan gaat naar Gelderland en Overijssel. Omdat opnieuw ook Rijk (€ 17 mln), provincies en grote steden

(€ 48 mln) en het bedrijfsleven (€ 120 mln) bijdragen, is er in totaal € 285 miljoen beschikbaar. Dat geld steken we opnieuw in innovatie en daarnaast ook in het bevorderen van een economie die minder afhankelijk is van fossiele brandstoffen (koolstofarme economie).

Nog meer gaat EFRO zich in Oost-Nederland richten op het midden- en kleinbedrijf en kennisinstellingen. Vooral als bedrijfsleven, onderwijs en overheid samen optrekken, blijken EFRO-subsidies het meeste effect te hebben. Daarom zullen projecten waarin die drie goed samenwerken, in de toekomst de meeste kans maken op EFRO-subsidie. En, niet het minst belangrijk, aan een verdere groei van de innovatieve bedrijvigheid in Oost-Nederland.

Dr. Annemieke Traag
Voorzitter Comité van Toezicht GO-Programma
Gedeputeerde Provincie Gelderland

1. Inleiding

1.1 Verantwoording en leeswijzer

Dit is het zevende jaarverslag over de uitvoering van het programma *GO, Gelderland & Overijssel, gebundelde innovatiekracht* (Operationeel Programma EFRO 2007-2013, Regio Oost-Nederland). Wij duiden het programma in dit jaarverslag aan als het GO-Programma.

Het jaarverslag is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Managementautoriteit Oost-Nederland, het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland, conform de eisen van de Europese Commissie. Deze zijn neergelegd in artikel 67 van Verordening (EG) Nr. 1083/2006 en de Uitvoeringsverordening (EG) Nr. 1828/2006. Het jaarverslag is met inbreng van alle partners in het GO-Programma tot stand gekomen.

De hoofddoelstelling van het GO-Programma is het ontwikkelen van Oost-Nederland tot een toonaangevende Europese innovatieve regio. Het GO-Programma is een gezamenlijk programma van de provincies Gelderland en Overijssel, en de vijf stedelijke netwerken in deze regio: Stadsregio Arnhem Nijmegen, Netwerkstad Twente, Zwolle-Kampen Netwerkstad, Regio De Vallei en de Stedendriehoek. Het programma wordt op het grondgebied van de provincies Gelderland en Overijssel uitgevoerd onder de titel: *GO Gelderland & Overijssel, Gebundelde Innovatiekracht*, kortheidshalve meestal aangeduid als het *GO-Programma*.

De Europese Commissie ondersteunt het GO-Programma vanuit het Europese Fonds voor de Regionale Ontwikkeling (EFRO). Dit fonds is één van de instrumenten die de Europese Commissie inzet om daarmee de doelstelling van de Europese Unie, om de meest welvarende en competitieve regio ter wereld te worden, te behalen.

Het jaarverslag is een basisdocument voor het beheer van het Operationeel Programma:

- Het geeft inzage in de uitvoering van het programma en de interactie tussen de Europese Commissie en Managementautoriteit;

- Het is een discussiedocument voor het Comité van Toezicht op basis waarvan zij lijnen kan uitzetten voor de komende jaren;
- Het is de hoofdbron van informatie over het programma en als dusdanig een discussiestuk voor de jaarlijkse vergadering met de Europese Commissie, Managementautoriteit en lidstaat;
- Het is een voorwaarde voor tussentijdse betalingen van de Europese Commissie.

Het jaarverslag 2013 is op 15 mei 2014 door het Comité van Toezicht goedgekeurd en vervolgens conform artikel 67 van Verordening (EG) Nr. 1083/2006 aan de Europese Commissie aangeboden.

Het verslag wordt elektronisch verstuurd naar de Europese Commissie via het SFC 2007 systeem. Het wordt ook geplaatst op de website van het GO-Programma www.go-oostnederland.eu.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 beschrijft de doelstellingen en strategie en de sociaal-economische ontwikkeling in (Oost) Nederland. Hier wordt ook de organisatie en de uitvoering in 2013 beschreven.

Hoofdstuk 2 geeft de algemene voortgang van het GO-Programma weer, waaronder de materiële en de financiële ontwikkeling.

Hoofdstuk 3 beschrijft de uitvoering per inhoudelijke Prioriteit.

In hoofdstuk 4 wordt verklaard waarom er geen grote projecten zijn.

In hoofdstuk 5 staan de gegevens over Prioriteit-4, Technische Bijstand.

Hoofdstuk 6 behandelt de communicatie over het GO-Programma en wordt de keuze en inzet van communicatiemiddelen toegelicht, waarbij wordt ingegaan op de voortgang van het communicatieplan, de aandacht voor EFRO en de relaties binnen het GO-Programma.

Het meeste cijfermatige materiaal over het GO-Programma en van de sociaal-economische indicatoren is opgenomen in de bijlagen.

1.2 Doelstellingen, strategie en sociaaleconomische ontwikkelingen

De Oost-Nederlandse Food-, Health- en Technology Valleys en de Triangle zijn de drijvende krachten voor de ontwikkeling van de kenniseconomie in de regio. Zij vormen het fundament van het GO-Programma. Daarnaast is volop ruimte voor nieuwe, opkomende kennisclusters. In de loop van het programma zijn steeds meer projecten tot stand gekomen waarbij partners uit de verschillende Valleys met elkaar samenwerken.

Oost-Nederland loopt voorop als het gaat om kennis en innovatie en is aangemerkt als nationale innovatieregio. Het GO-Programma is opgezet om deze positie verder te versterken en uit te breiden.

Oost-Nederland heeft de potentie om door te groeien tot een Europese innovatieve topregio. Hiervoor moeten de sterke punten van de regionale (kennis)economie worden benut en mogelijke knelpunten omgebogen in nieuwe kansen. Het Operationeel Programma van het GO-Programma heeft een duidelijke focus zowel in maatregelen als in financiële inzet op de versterking van de kenniseconomie en innovatiekracht.

De prioriteiten van de Nederlandse EFRO Operationele Programma's zijn uitgewerkt in vier subdoelstellingen:

- Het versterken van de kenniseconomie en het regionale innovatieve vermogen door het benutten en versterken van de aanwezige kennisclusters;
- Het versterken van de concurrentiepositie van het bedrijfsleven, het stimuleren van ondernemerschap en het creëren van duurzame werkgelegenheid;
- Het vergroten van de aantrekkelijkheid en de leefbaarheid van Oost-Nederland, in het bijzonder van de stedelijke netwerken;
- Het versterken van de sociaaleconomische attractiviteit van de stedelijke gebieden.

Voor de realisatie van de hoofddoelstelling en de subdoelstellingen van het programma worden activiteiten ontwikkeld in drie Prioriteiten en vijf maatregelen:

- **Prioriteit-1: Kenniseconomie, ondernemerschap en innovatie**
 - Maatregel 1.1: Versterking kennisclusters Voeding, Gezondheid en Technologie
 - Maatregel 1.2: Versterken innovatiekracht en concurrentiepositie bedrijfsleven.

- **Prioriteit-2: Versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken**
 - Maatregel 2.1: Verbeteren bereikbaarheid en mobiliteit
 - Maatregel 2.2: Vergroten kwaliteit werk- en leefomgeving
- **Prioriteit-3: Attractieve steden**
 - Maatregel 3.1: Integrale wijkaanpak
- **Prioriteit-4: Technische bijstand**
 - Dit punt is opgenomen in het programma om een effectieve en efficiënte uitvoering van het programma te garanderen.

Een set van indicatoren (zie tabel 2.2) die op nationaal niveau tot stand is gekomen, wordt gebruikt als basis voor de programmamonitoring.

Op Europees niveau zijn de horizontale beleidsprioriteiten 'gelijke kansen voor mannen en vrouwen' en 'milieu en duurzaamheid' al sinds lange tijd prioriteit. Het GO-Programma heeft ervoor gekozen deze thema's onderdeel te laten zijn van de voorbereiding en uitwerking van alle projecten en hiervoor geen aparte prioriteiten te benoemen. In 2011 heeft het Comité van Toezicht met een notitie van het programmasecretariaat van gedachten gewisseld over het thema duurzaamheid. In 2012 is aan het Comité van Toezicht een overzicht gepresenteerd van de score van alle projecten op duurzaamheid. Ook in het verslagjaar is met aanvragers overlegd over de bijdrage aan duurzaamheid en gelijke kansen. In de projectbeschrijvingen wordt op deze aspecten nadrukkelijk ingegaan.

Hoewel geen specifieke doelgroepen zijn benoemd, zijn ook in 2013 kennisinstellingen en innovatieve MKB-bedrijven nadrukkelijk uitgenodigd om projectvoorstellen in te dienen. Het gaat dan vooral om – veelal samenwerkende – de MKB-bedrijven en kennisinstellingen in de Food-, Health- en Technologysector.

1.3 Sociaaleconomische ontwikkeling in Nederland

Krimp 0,8 procent over heel 2013

Over het hele jaar 2013 was de omvang van de Nederlandse economie 0,8 procent lager dan in 2012. Vooral in het eerste en tweede kwartaal van 2013 was sprake van krimp, zowel ten opzichte van de voorgaande

kwartalen als in vergelijking met dezelfde periode in 2012. Nog niet eerder was er in één jaar tijd zo'n forse daling van de werkgelegenheid.

Er werd 1,3 procent meer uitgevoerd en 0,5 procent minder ingevoerd. Ook werd er 4,9 procent minder geïnvesteerd. De consumptie door huishoudens was 2,1 procent lager, de consumptie door de overheid 0,7 procent. Gemiddeld over heel 2013 waren er 138 duizend werknemersbanen minder dan in 2012.

Aan het eind van het verslagjaar was echter sprake van een opgaande lijn. Zo steeg de Nederlandse economie in de laatste twee kwartalen ten opzichte van de voorgaande kwartalen. Ten opzichte van het vierde kwartaal van 2012 was de omvang van de economie 0,7 procent groter. De investeringen in vaste activa waren in het vierde kwartaal 5,3 procent hoger dan een jaar eerder. Met name in bedrijfswagens werd meer geïnvesteerd. Ook de investeringen in bedrijfsgebouwen, machines en installaties, en computers waren hoger. De investeringen in woningen en in grond-, weg- en waterbouwkundige werken waren daarentegen lager dan in het vierde kwartaal van 2012.

Over het hele jaar genomen was sprake van een daling van export en import, maar in het vierde kwartaal werd 0,4 procent meer uitgevoerd dan een jaar eerder. De uitvoer van Nederlandse goederen was 1,5 procent hoger, de wederuitvoer (= goederen die worden ingevoerd en na een kleine bewerking Nederland weer verlaten) 0,2 procent. De invoer was 0,9 procent lager dan een jaar eerder.

Met name de uitvoer van rubber- en kunststofproducten was in het vierde kwartaal veel groter dan een jaar eerder. De uitvoer van aardolieproducten en chemische producten was daarentegen kleiner.

Beperkte afname consumptie

Huishoudens besteedden in het vierde kwartaal 0,8 procent minder aan goederen en diensten dan een jaar eerder. De consumptie was daarmee bijna drie jaar achtereenvolgens gekrompen. Vooral aan energie en brandstoffen werd in het vierde kwartaal minder besteed dan een jaar eerder, maar ook aan voedings- en genotmiddelen.

De consumptie van duurzame goederen zoals auto's, kleding en meubelen lag wel hoger dan een jaar eerder. Er werden met name meer personenauto's gekocht. De consumptie door de overheid was in het vierde kwartaal 0,6 procent lager dan een jaar eerder. Dit is vooral toe te schrijven aan de teruggelopen uitgaven

van het openbaar bestuur. Aan zorg is nog wel meer uitgegeven dan een jaar eerder.

De toegevoegde waarde van de industrie was in het vierde kwartaal 2,3 procent hoger dan een jaar eerder, die van de delfstoffenwinning 2,1 procent. De toegevoegde waarde van handel, vervoer en horeca was 1,2 procent hoger, die van de bouw 0,3 procent. Dalers waren er ook. De toegevoegde waarde van informatie en communicatie lag 3,1 procent lager dan een jaar eerder, die van de zakelijke dienstverlening 0,2 procent.

In het vierde kwartaal van 2013 waren er 134.000 werknemersbanen minder dan in het vierde kwartaal van 2012, een daling van 1,7 procent. De afname van het aantal banen was met 38 duizend het grootst in de zorg. Procentueel gezien verloor de bouwrijverheid de meeste banen (-8 procent).

De conjunctuurbarometer laat wel een opgaande lijn zien. Zo groeit de Nederlandse economie weer sinds het derde kwartaal van 2013. De industriële productie, die nog kromp in de eerste twee kwartalen van 2013, steeg in het laatste kwartaal. Ook was het producentenvertrouwen aan het eind van het verslagjaar voor het eerst na tweeënhalve jaar weer positief.

Sinds november 2013 is sprake van een lichte stijging van de consumptie van huishoudens. Het consumentenvertrouwen schommelde in 2013 op een laag niveau (tussen -43 in februari en -19 in december). De koopkracht van de Nederlanders daalde, na een daling met 1 procent in 2012 ook in 2013.

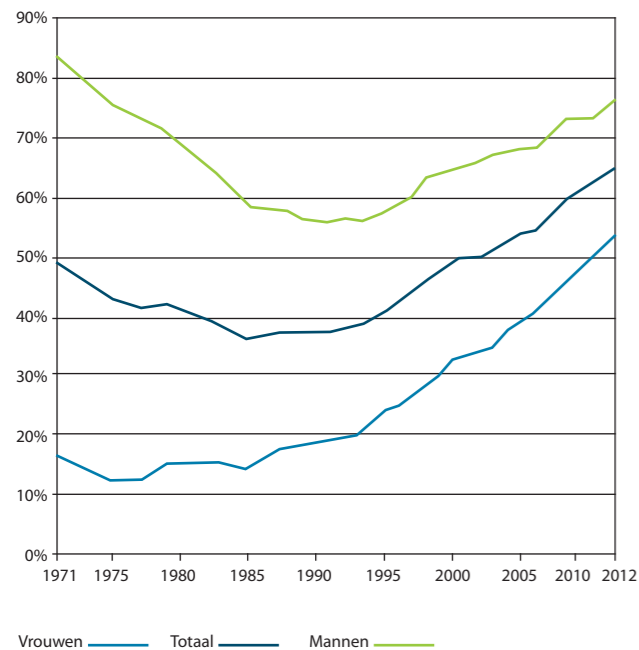
Anderhalf jaar stijging werkloosheid

In december 2013 was het aantal geregistreerde werklozen (WW en Bijstand) verder gestegen tot 668.000. Na een kleine daling in 2009 en 2010 loopt sinds medio 2011 de geregistreerde werkloosheid op. In de programmaperiode 2007-2013 was in Nederland aanvankelijk nog sprake van een lichte toename van het totaal aantal banen. Na 2011 daalt het aantal echter licht, waardoor het aantal banen eind 2013 iets kleiner was dan in 2007. Wel zijn er verschillen in sectoren. Zo is het aantal banen in de bouwrijverheid en in de landbouw afgenomen. De zakelijke dienstverlening en de sector zorg & welzijn zijn in deze jaren gegroeid. In de afgelopen jaren is een verschuiving opgetreden in de uitkeringen: een toename van werkloosheidsuitkeringen (WW en Bijstand) en een afname van WAO en Vroegpensioen.

Meer ouderen aan het werk

De bruto arbeidsparticipatie van de bevolking van 50 tot 65 jaar bedroeg in 2012 ruim 65 procent (grafiek 2.1.1). Bij mannen daalde de arbeidsparticipatie van ruim 80 procent in het begin van de jaren zeventig naar 56 procent begin jaren negentig, mede door de komst van vervroegde uittredingsregelingen. Daarna is de arbeidsparticipatie gestaag toegenomen tot bijna 77 procent in 2012. In de jaren zeventig en tachtig nam minder dan een op de vijf vrouwen van 50 tot 65 jaar deel aan de arbeidsmarkt. Vanaf begin jaren negentig is de arbeidsparticipatie van vrouwen in deze leeftijdsgroep fors gestegen, tot 54 procent in 2012.

Grafiek: Bruto arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen van 50 tot 65 jaar

Sterkste toename arbeidsparticipatie bij oudste vrouwen

De bruto arbeidsparticipatie van vrouwen in de leeftijd van 50 tot 65 jaar was in 2012 drie keer zo hoog als begin jaren negentig. De sterkste toename is te zien bij vrouwen van 60 tot 65 jaar, van wie de arbeidsdeelname vervijfvoudigde tot 30 procent (grafiek 2.2.1). Ook bij mannen nam de participatie in de hoogste leeftijdsgroep het meest toe: van een op de vijf begin jaren negentig naar ruim de helft in 2012.

Bron: CBS, rapport 'Stijgende arbeidsparticipatie en minder uittreding bij ouderen', K. Arts en F. Otten, oktober 2013

Deze ontwikkeling zal in de komende jaren doorgaan. Ouderen – zowel mannen als vrouwen – zullen langer blijven werken. Ook zullen ouderen steeds minder gebruik maken van uitkeringen voor vervroegd uittreden. Verwacht wordt dat het totaal aantal uitkeringen (WW, VUT, Arbeidsongeschiktheid) in de komende vijf jaar niet zal afnemen. Door de afname van de VUT-regeling en deels de afname van de WAO/WIA-uitkeringen aan ouderen zal de leeftijd van uitkeringsgerechtigden dalen.

1.4 De sociaaleconomische ontwikkeling in Oost-Nederland

De economische ontwikkeling in Oost-Nederland komt grotendeels overeen met die van Nederland als geheel. In het verslagjaar was – volgens voorlopige cijfers – in beide provincies sprake van een daling van het aantal banen. Definitieve cijfers over de regionaal-economische ontwikkelingen in 2013 in Oost-Nederland komen pas halverwege 2014 beschikbaar. Daarom is deze paragraaf in dit jaarverslag over 2013 vooral gebaseerd op de ontwikkeling in 2012 en voorlopige cijfers over 2013.

Het aantal banen in Gelderland bleef in 2012 gelijk ten opzichte van 2011. Op 1 april 2013 waren in Gelderland 978.000 mensen werkzaam. Dat waren er 13.500 minder dan in 2012, een daling met –1,4 procent. Door deze ontwikkeling ligt de werkgelegenheid in deze provincie weer ongeveer op het niveau van 2007/2008. Dit komt overeen met de landelijke trend. In Overijssel steeg in 2012 het aantal banen ten opzichte van 2011, met ruim 3.000 tot 527.000. Ten opzichte van 2007 was sprake van een stijging met 15.500 arbeidsplaatsen. Bij mannen was de stijging in de periode 2007-2012 beperkt met een plus van 1.500 banen, maar bij de vrouwen steeg de werkgelegenheid in dezelfde periode bijna 14.000 arbeidsplaatsen.

Ook per sector verschilde de werkgelegenheidsontwikkeling. In Gelderland deed het banenverlies zich in vrijwel alle sectoren voor, maar met name in de bouw was het banenverlies met 5.000 groot. In de gezondheidszorg en bij de overheid was sprake van een afname van ruim 1.100 arbeidsplaatsen in beide sectoren. Ook de industrie kende een forse daling met 1.730 arbeidsplaatsen. In Overijssel hadden vooral in de sectoren Landbouw (-2.310), Bouw (-1.780) en Overige industrie (-1.320) te lijden onder de economische recessie.

Tabel 1.1: Kerncijfers sociaaleconomische situatie Nederland 2008-2012*

	2008	2009	2010	2011	2012
Mutatie BBp	2,2%	-3,3%	1,8%	1,2%	-0,6%
Arbeidsparticipatie	70,9%	71,2%	71,0%	71,1%	71,8%
Werkloosheidspercentage	3,8%	4,8%	5,4%	5,4%	6,4%
Ontwikkeling productie	1,5%	-9,2%	-6,9%	3,5%	-0,5%

Bron: CBS, 2012/2013

* De cijfers over 2013 worden pas medio 2014 door het Nederlands Bureau voor Statistiek (CBS) bekendgemaakt.

Tabel 1.2: Kerncijfers sociaaleconomische situatie Oost-Nederland 2008-2012*

	2008	2009	2010	2011	2012
Mutatie BBp	2,3%	-3%	1,3%	1,7%	
Arbeidsparticipatie	71,1%	70,9%	70,9%	71,2%	71,4%
Werkloosheidspercentage	3,9%	4,6%	5,2%	5,2%	6,3%
Ontwikkeling productie	1,00%	-8,4%	7,3%		

Bron: CBS, 2012/2013

* De cijfers over 2013 worden pas medio 2014 door het Nederlands Bureau voor Statistiek (CBS) bekendgemaakt.

Die treft niet alle sectoren: in Gelderland nam de werkgelegenheid toe in de sectoren Vervoer en Zakelijke Dienstverlening, in Overijssel trokken in 2012 onder andere de Zakelijke Dienstverlening aan (+ 1.200) en Zorg en welzijn (+ 1.060).

In het verslagjaar liep net als in geheel Nederland de werkloosheid op, met kleine verschillen per regio. Zo was de stijging van het aantal WW-uitkeringen in het westelijk deel van Overijssel hoger dan in Twente.

Het aantal bedrijven in Oost-Nederland groeide, ook hier is sprake van dynamiek. Tegenover faillissementen startten ook vele nieuwe ondernemingen. In Gelderland groeide in 2013 het aantal bedrijven met 4.300. Tegenover 11.900 gestopte bedrijven stonden 16.200 nieuwe bedrijven. Wel wordt de groei elk jaar kleiner. In 2007 was de groei in Gelderland op zijn top met een toename van 7.000. In Overijssel groeide het aantal bedrijven van 61.800 in 2007 tot 73.300 in 2012. Oost-Nederland telt momenteel bijna 235.000 bedrijven. Het aantal eenmansbedrijven

blijft stijgen, ook in Oost-Nederland. Hun bijdrage aan de werkgelegenheid blijft echter beperkt, tot ongeveer 10 procent.

Bijdrage GO-Programma aan regionaal-economische ontwikkeling

Het GO-Programma beoogt onder andere de werkgelegenheid in innovatieve bedrijvigheid te bevorderen, (het ondernemerschap van) startende en kleine bedrijven te ondersteunen en de bereikbaarheid van bedrijventerreinen te verbeteren. Op het totaal aan arbeidsplaatsen in Oost-Nederland van ruim 1.400.000 is het aantal van 2.175 nieuwe arbeidsplaatsen dat het GO-EFRO tracht te realiseren slechts 0,17 procent. Op basis van de nu bekende cijfers zullen dankzij het programma meer arbeidsplaatsen worden gerealiseerd, maar het uiteindelijke effect op het totaal blijft beperkt. In de sectoren Hightech, Materialen en Chemie wordt de bedrijvigheid hoger, vooral als het gaat om innovatieve bedrijvigheid, netwerkvorming en

bereikbaarheid. Daarop ligt in het GO-Programma de focus.

Enerzijds ondersteunt het GO-Programma de ontwikkeling van nieuwe productie in zowel de food-, de health-, als de technosector. Hier boekt het programma goede resultaten.

Anderzijds cofinanciert het GO-Programma projecten die zijn gericht op het versterken van het ondernemerschap van startende bedrijven. Daarbij gaat het zowel om bedrijven in de sectoren hightech, materialen en chemie (binnen Prioriteit-1), als ook om startende en kleine bedrijven in wijken van de steden (Prioriteit-3). Het GO-Programma heeft oog voor zowel de werkgelegenheid van hoogopgeleiden als de lager opgeleiden.

Het GO-Programma is gebaseerd op partnerschap. In Prioriteit-1 is dit vooral een partnerschap tussen bedrijven onderling en tussen het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en overheid. Dit laatste komt wellicht nog wel het duidelijkst tot uitdrukking in de samenstelling van de stuurgroep voor Prioriteit-1, die adviseert over de cofinanciering van projecten.

In Prioriteit-1 worden alleen projecten gefinancierd waarbij sprake is van samenwerking tussen bedrijven. Dat kan een samenwerking zijn tussen MKB-bedrijven maar ook tussen grote bedrijven en MKB-bedrijven. Het programma sluit daarmee aan op de bestaande praktijk van de samenwerking tussen bedrijven.

De bijdrage van het GO-EFRO-programma aan de werkgelegenheid in de innovatieve bedrijven vult nationale initiatieven aan zoals de WBSO (Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk), en provinciale subsidieregelingen, die gefinancierd kunnen worden vanuit de opbrengsten van de verkoop van de energiebedrijven. Daarnaast bieden het 7ste Kaderprogramma en ook het Interreg IVA-programma substantiële bijdragen. Al deze programma's samen bieden voor de op innovatie gerichte bedrijven een wezenlijke bijdrage aan de vergroting van de werkgelegenheid en de groei van de bedrijvigheid. In de eerste jaren van het programma kon het bedrijfsleven ook gebruik maken van de middelen die het programma Pieken in de Delta (van het ministerie van Economische Zaken) bood.

1.5 Organisatie

In bijlage 5 (Organisatie GO-Programma) is de organisatie- en managementstructuur van het GO-Programma

weergegeven. Conform de bepalingen van de Algemene Verordening Structuurfondsen worden de verantwoordelijke autoriteiten – Managementautoriteit, Certificeringsautoriteit en Auditautoriteit – genoemd, inclusief hun taken en bevoegdheden.

De leden van het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland vormen samen de Managementautoriteit van het OP Oost. Zij zijn verantwoordelijk voor het beheer en de uitvoering van het programma en zij nemen besluiten over subsidieaanvragen. De gezamenlijke uitvoering van het programma door de provincies Gelderland en Overijssel is gebaseerd op een convenant, waarin afspraken over inspanningen, prestatieverplichtingen, risico's en verantwoordelijkheid zijn opgenomen. Beide provincies hebben ook afspraken gemaakt met de vijf stedelijke netwerken in hun gebied over de realisatie van projecten binnen de Prioriteiten-2 en -3.

Het Comité van Toezicht houdt toezicht op de effectiviteit en de kwaliteit van de uitvoering van het Operationeel Programma. Het Comité besluit over de algemene strategie en het beleid van het programma en is verantwoordelijk voor het globale toezicht op de uitvoering ervan. Het Comité is samengesteld uit bestuurlijke vertegenwoordigers van de provincies Gelderland en Overijssel, de stedelijke netwerken, de universiteiten, de Sociaal Economische Raad Overijssel, het ministerie van Economische Zaken, een deskundige op het gebied van duurzaamheid, de Coördinator Structuurfondsen Nederland van de Europese Commissie. De voorzitters van de Stuurgroepen nemen deel aan de bijeenkomsten van het Comité van Toezicht.

Comité van Toezicht in 2013

De samenstelling van het Comité van Toezicht onderging enkele wijzigingen: als vertegenwoordiger van het Ministerie van Economische Zaken is mevrouw Van der Wenden vervangen door de heer Van den Hove. Namens de Stadsregio Arnhem/Nijmegen heeft door de heer Dijkstra zitting genomen als opvolger van de heer Modder. De heer K. Vander Eecken is als adviserend lid vanuit de Europese Commissie opgevolgd door de heer K. Magnus.

Het Comité van Toezicht kwam in 2013 tweemaal bijeen. De vergaderingen vinden zoveel mogelijk plaats in locaties die een financiële bijdrage uit het programma ontvangen. Op 31 mei 2013 was er een vergadering bij Salland Olie in Kampen. Het Jaarverslag 2012 werd vastgesteld en het Comité van Toezicht werd geïnformeerd over de voortgang

van het programma in de Prioriteiten-1, -2 en -3. De leden van het Comité van Toezicht wisselden van gedachten over het toekomstige cohesiebeleid van de Europese Unie 2014-2020 en de mogelijkheden daarin voor Oost-Nederland.

Voorts stelde het Comité van Toezicht een wijziging vast in de beschrijving van beheers- en controlesystemen (artikel 71 van Vo (EG) 1083/2006). De Managementautoriteit presenteerde de Risicoanalyse op de rechtmatigheid van de uitvoering van het programma. Na afloop van de voorjaarsvergadering kon het Comité van Toezicht kennismaken met de ontsluiting van het bedrijventerrein Haatland/Zuiderhaven te Kampen via een nieuwe ontsluiting op de A50. Dit project is mede mogelijk gemaakt met een EFRO-bijdrage uit Prioriteit-2.

Op 29 november vond een vergadering plaats bij Innovation Centre Friesland Campina te Wageningen. Daar werd het Comité van Toezicht geïnformeerd over de voortgang van het programma in de prioriteiten 1, 2 en 3 en is de voortgang toegelicht van het toekomstige cohesiebeleid van de Europese Unie 2014-2020 voor Oost-Nederland. Ook werd het communicatieplan 2014 gepresenteerd. Het Comité van Toezicht stemde in met het wijzigingsvoorstel van de begroting van de Technische Bijstand. De Auditdienst Rijk presenteerde de voorlopige resultaten van de jaarlijkse controle, waarbij de verwachting werd uitgesproken dat Oost-Nederland onder de 2%-foutmarge zal blijven.

Door de Stuurgroep Prioriteit-1 is een notitie met de leerpunten van het huidige programma opgesteld met als oogpunt deze te delen met de Managementautoriteit, het Comité van Toezicht en de partijen die betrokken zijn bij de voorbereiding en invulling van het nieuwe EFRO programma 2014-2020. De heer Sporre, voorzitter van Stuurgroep-1, lichtte deze observaties en aanbevelingen toe. De belangrijkste is het belang van een kwalitatief goede businesscase met nadrukkelijke aandacht voor de beheersbaarheid van een project. Projecten moeten zich richten op echte business, beveelt de Stuurgroep Prioriteit-1 aan, waarbij tevens de betrokkenheid van het MKB en de verhouding tussen MKB en grootbedrijf een belangrijke rol speelt. Om de doelstelling van het programma goed te borgen, is de aanwezigheid van goede expertise in de Stuurgroep een belangrijke meerwaarde. Op voorstel van het Comité van Toezicht wordt deze notitie aangereikt aan de adviescommissie van het nieuwe programma.

Na afloop verzorgde de heer Willems, Directeur Scientific Affairs bij Friesland Campina en locatiemanager van het Innovation Centre, een presentatie en een rondleiding door het Innovatie Centre.

De voorzitter van het Comité van Toezicht wordt regelmatig door de programmaleider van de Managementautoriteit geïnformeerd over de voortgang van het OP Oost. Het Comité van Toezicht wordt in elke vergadering door de beide voorzitters van de stuurgroepen geïnformeerd over de voortgang en de werkzaamheden van de stuurgroepen.

De Stuurgroepen in 2013

Voor de inhoudelijke beoordeling van projecten zijn twee Stuurgroepen ingesteld. Zij adviseren de Managementautoriteit over de inhoudelijke kwaliteit van projecten. Beide Stuurgroepen hebben een onafhankelijke voorzitter en zijn verdeeld naar de inhoudelijke prioriteiten van het GO-Programma. In de Stuurgroep Prioriteit-1 hebben afgevaardigden van bedrijfsleven en kennisinstellingen zitting. Deze groep van twaalf deskundigen wordt aangevuld met twee vertegenwoordigers van de Managementautoriteit en het ministerie van Economische Zaken. De Stuurgroep Prioriteit-1 kwam in het verslagjaar vier keer bijeen, plus een schriftelijke beoordelingsronde om ook in de zomerperiode voortgang te kunnen realiseren. De Stuurgroep Prioriteit-1 besteedt in haar overleggen veel aandacht aan de beoordeling van de ingediende projecten. Het innovatieve karakter wordt getoetst, evenals de mate waarin ze direct bijdragen aan de economische versterking van Oost-Nederland. Om dat zo goed mogelijk te borgen, wordt bij de beoordeling vooral veel waarde gehecht aan het business- en implementatieplan.

De Stuurgroep voor Prioriteit-2 en -3 bestaat uit vertegenwoordigers van de stedelijke netwerken en uit deskundigen op het gebied van verkeer en vervoer, woon- en leefklimaat, bedrijventerreinen en integrale stedelijke ontwikkeling, aangevuld met een vertegenwoordiger van het Ministerie van Economische Zaken. De Stuurgroep is in het verslagjaar vijf keer bij elkaar gekomen. De Stuurgroep Prioriteit-2 en -3 beoordeelde in haar bijeenkomsten de kwaliteit van de voorgelegde projecten. Ook komt in elke vergadering de voortgang van de nog in te dienen projecten aan de orde. Daarbij geven de Stuurgroepleden elkaar tips en suggesties. In de Stuurgroep komt ook de voortgang van al beschikte projecten aan de orde. Er is geconstateerd dat tot nog

toe alle gerealiseerde projecten de beschikbaar gestelde cofinancieringsmiddelen van EFRO en provincies volledig besteden. Vrijval van middelen treedt dus voorsnog niet op. De reden is dat de gemeenten de kosten van de projecten al volledig kennen als ze aanvragen indienen. Door de economische situatie zien gemeenten zich genoodzaakt met projecten te stoppen. Dit is tijdig bekend en daarom kunnen alternatieven worden gezocht. In 2013 is in de Stuurgroep Prioriteit-2 en -3 ook gesproken over de toekomst van de Structuurfondsen en de rol van de stedelijke netwerken en steden.

Gezamenlijk hebben de beide Stuurgroepvoorzitters gesproken met de voorzitter van het Comité van Toezicht, gedeputeerde Traag, over de voortgang en de organisatie van de Stuurgroepen.

Programmabureau GO-Programma

De dagelijkse coördinatie van het programma ligt bij het programmabureau GO-Programma, uitgevoerd door de afdeling Subsidieverlening van de Provincie Gelderland in nauwe samenwerking met het Europoloket van de provincie Overijssel. Het Europoloket is na een reorganisatie in Overijssel opgegaan in het Expertisecentrum Europa. Het programmabureau GO-Programma is verantwoordelijk voor de intake en het gereedmaken voor besluitvorming van de ingediende subsidieaanvragen (financieel-technische en inhoudelijke beoordeling), de controle op de uitvoering van de activiteiten, monitoring en beheer van het programma en de PR en communicatie. Het programmabureau GO-Programma is samengesteld uit medewerkers van de provincies Gelderland en Overijssel, aangevuld met externe financieel-

technische en inhoudelijke deskundigen.

De Auditautoriteit (AA) voerde in 2013 systeemaudits en projectaudits uit naar het functioneren van het beheers- en controlesysteem bij de Managementautoriteit Oost-Nederland. De Managementautoriteit heeft ook in 2013 diverse gesprekken gevoerd met de Auditautoriteit over de subsidiabiliteit van kosten en de mate waarin die onderbouwd moeten worden.

De Managementautoriteit hecht aan een hoge kwaliteit van de programma-uitvoering en heeft permanente zorg voor de professionalisering van de organisatie. Dit komt ook tot uiting in de voor 2013 ontvangen hoogste score 1 van de Rijksauditdienst AA. De Managementautoriteit is hiermee bijzonder verguld.

Er is geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering van de teamleden en het versterken van de teamvorming. Dit gebeurde onder andere door het bijwonen van inhoudelijk gerelateerde workshops en cursussen. Een aantal teamleden heeft deelgenomen aan een bijeenkomst over accountantscontroles en er zijn kennisdelingsdagen georganiseerd. Periodiek worden binnen het team uitvoeringsvraagstukken behandeld om te waarborgen dat deze op een uniforme wijze worden behandeld. De onderwerpen betreffen onder andere aanbestedingen, staatssteun, berekening uurtarieven, waardering activa en toerekening projectkosten. Dit zorgt voor een klimaat waarin onderlinge inhoudelijke en zinnige discussies gevoerd konden worden, hetgeen de kwaliteit van de uitvoering van het programma ten goede komt.

Ook in 2013 vond intensief contact plaats met projectuitvoerders, hun financiële medewerkers en accountants, zowel tijdens controles ter plaatse als op verzoek van de projectuitvoerders. Veel vragen worden telefonisch en per mail besproken en beantwoord.

De Certificeringsautoriteit (CA)

De Dienst Regelingen vormt samen met Agentschap NL de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (kortweg RVO.nl). Sinds 2006 is deze dienst als certificeringsautoriteit betrokken bij de Europese Programma's. In dat jaar nam ze voor Oost-Nederland de taken van de 'Betalingautoriteit' (de voorloper van de Certificeringsautoriteit) op zich voor het Doelstelling 2-programma 2000-2006 en het LEADER+-programma 2000-2006. Daardoor was er al enige ervaring toen de dienst in 2007 formeel werd aangewezen als certificeringsautoriteit voor de vier landsdelige

Dat geldt bijvoorbeeld voor de staatssteun en voor de aanbestedingen, maar ook voor het juist gebruik van uurtarieven en de urenregistratie.

Fouten voorkomen

Een van die tien CA-medewerkers is Rieno Moedt. Gevraagd naar de ervaringen merkt hij als eerste op dat op valt dat de regels nogal eens tijdens het spel worden aangepast. Dat geldt onder andere voor de berekening van loonkosten en over het al dan niet moeten verdisconteren van de WBSO-subsidies.

“Bij de afsluiting moeten volgens Moedt ook de vragen aan de orde komen wat het Operationele Programma heeft opgeleverd en of de huidige indicatoren daarvoor het juiste sturingsmiddel zijn?”

EFRO-programma's, het ESF-programma en het EVF. Later werden daar de Migratiefondsen en het Globaliseringsfonds aan toegevoegd. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland voert dit werk uit met tien personen en beoordeelt in de lopende programmaperiode ongeveer 5 miljard aan subsidiabele kosten. De Certificeringsautoriteit onderzoekt of de Managementautoriteit haar werk goed uitvoert. De belangrijkste vragen daarbij zijn, hoe het werk is uitgevoerd en of de regels goed zijn nageleefd.

De Certificeringsautoriteit doet haar werk ter plekke, in het kantoor van de Managementautoriteit. Zonder dat de onafhankelijke positie van de Certificeringsautoriteit in het gedrang komt, is daardoor toch direct contact en overleg mogelijk. Dat levert volgens Rieno Moedt resultaat op, bijvoorbeeld doordat door deze werkwijze grote fouten zijn voorkomen. Moedt en zijn collega's realiseren zich dat desondanks de CA soms als lastig wordt ervaren. "Nee, dat

verbaast me niet, het hoort erbij. De Certificeringsautoriteit komt achteraf controleren. Dan moet je soms constateren dat iets anders had moeten of dat bepaalde kosten niet subsidiabel zijn."

Afsluiting

Bepalingen en maatregelen van de Europese Unie zijn globaal, stelt Moedt. "Omdat ze moeten passen bij de verschillende systemen in de lidstaten." De manier waarop Nederland daarmee omgaat, biedt ruimte voor verbetering. Moedt pleit ervoor om belangrijke discussies niet pas te voeren bij de controles achteraf. Door de hele keten zou meer energie moeten worden gestopt in het vooraf bepalen hoe met de regels wordt omgegaan. "Dan kun je als Nederland ook beter sturen in die discussies. Ook al beslist uiteindelijk de Europese Rekenkamer." Onderling hebben de Certificeringsautoriteiten in de verschillende lidstaten internationaal contact, jaarlijks komen ze bijeen. Het ligt in de bedoeling dat er over de afsluiting van het programma een bijeenkomst plaatsvindt in Benelux-verband. Het accent zal vooral liggen op de projecten en de gedeclareerde kosten. Bij de afsluiting moeten volgens Moedt ook de vragen aan de orde komen wat het Operationele Programma heeft opgeleverd en of de huidige indicatoren daarvoor het juiste sturingsmiddel zijn?

2. Algemene voortgang GO-Programma

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de uitvoering van het GO-Programma voor het verslagjaar 2013. In deze fase van de programmaperiode is een groot aantal projecten afgerond. Andere zijn nog in uitvoering. Het aantal projecten dat in 2013 is beschikt en in uitvoering kwam, is klein. Dit jaarverslag besteedt daarom extra aandacht aan afgeronde projecten. Enkele projecten worden uitvoeriger gepresenteerd.

Ultimo 2013 waren 198 projectaanvragen ontvangen. Daarvan zijn er 18 weer ingetrokken of niet in behandeling genomen. Eén aanvraag is nog in behandeling. Van de 179 gecommitteerde projecten waren er ultimo 2013 55 vastgesteld en 124 nog in uitvoering. Een groot deel daarvan verkeert inmiddels in de eindfase.

Volgens de voorgeschreven indeling wordt in dit hoofdstuk een analyse gemaakt van de voortgang van het programma (paragraaf 2.1). In dit hoofdstuk wordt tevens informatie gegeven over de inachtneming van de communautaire wetgeving (2.2), eventuele uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingen (2.3), eventuele wijzigingen in het programma (2.4), belangrijke wijzigingen zoals bedoeld in art. 57 van Verordening (EG)1083/2006 (2.5), complementariteit met andere EU-instrumenten (2.6) en de toezichtregelingen (2.7).

2.1 Resultaten en voortgangsanalyse

In 2013 is het programma beland in de eindfase. Het committeringsniveau steeg tot boven de 100 procent, veroorzaakt door overcommittering binnen Prioriteit-1 en het oplopen van het committeringsniveau van 93,2 procent in Prioriteit-2 en 95,0 procent in Prioriteit-3. Bij de steden waren eind 2013 de resterende projectaanvragen in voorbereiding.

Terugblikkend ging de EFRO-planperiode 2007-2013 in Oost-Nederland in 2008 daadwerkelijk van start met het afgeven van de eerste beschikkingen. In 2009 werden uitvoering en organisatie op grond van de eerste ervaringen verder geprofessionaliseerd en doorontwikkeld. De drie daarop volgende jaren raakte het GO-Programma goed op stoom. De Managementautoriteit faciliteerde het verloop en waarborgde de kwaliteit.

Concluderend zijn de eerste zes jaar goed verlopen. De Managementautoriteit heeft alle vertrouwen in een succesvolle afronding van de huidige planperiode in de resterende programmaperiode tot 31 december 2015. Ook in 2013 besteedde de Managementautoriteit nadrukkelijk aandacht aan de begeleiding, advisering en monitoring van projecten, informatie over de verantwoording en de voortgang in de Prioriteiten-2 en -3:

A. Begeleiding en advisering van projecten

Eind 2013 was het totaal aan beschikte projecten opgelopen tot 179. Daarvan waren er in voorgaande jaren al 34 afgerond en afgerekend. In 2013 zijn 21 projecten formeel afgerekend. Ultimo 2013 waren

124 projecten in uitvoering. Daarvan bevinden zich er steeds meer in de afrondende fase. De afgeronde projecten zijn samen met hun gerealiseerde indicatoren weergegeven in tabel 2.3: Afgeronde projecten in 2013.

De Managementautoriteit besteedde ook in 2013 ruime aandacht aan de ondersteuning van de indieners van projecten. Dat gold zowel voor de laatste aanvragen binnen Prioriteit-1 als voor de aanvragen binnen de Prioriteiten-2 en -3. Projectindieners worden intensief begeleid door de programmamanagers. Vroegtijdige afstemming van een aanvraag met de Managementautoriteit en de beleidsafdeling van de provincie Gelderland dan wel Overijssel, komt de kwaliteit van de definitieve aanvraag ten goede. Dit resulteert in een efficiënte en effectieve indiening en beoordeling van projecten.

Door afname van het aantal nieuwe projecten lag het accent van de werkzaamheden in 2013 meer bij de afrekeningen en inhoudelijke verantwoording van projecten.

De voortgang van projecten werd in het verslagjaar wederom besproken in de stuurgroepen. Dit betrof zowel al beschikte projecten als projecten die in ontwikkeling waren.

B. Informatie over de verantwoording

In 2013 was het niveau van de bij het programma ingediende rapportages van gedeclareerde kosten hoog, dankzij de goede relatie tussen projectuitvoerders en programmasecretariaat.

Dat blijkt onder meer uit het feit dat vragen over de administratieve verplichtingen sneller worden gesteld. Evenals in voorgaande jaren vindt een startgesprek plaats nadat de Managementautoriteit heeft besloten om een EFRO-subsidie te verstrekken. Dit gesprek van het programmabureau GO-Programma met de projectuitvoerders vindt in de regel plaats binnen vier weken na afgifte van de subsidiebeschikking. De voorwaarden van de beschikking worden gedetailleerd toegelicht, er kunnen vragen worden gesteld en onduidelijkheden worden zo tijdig besproken. Tijdens dit gesprek wordt ook een handleiding uitgereikt over het opzetten van een goede administratie. Als sprake is van meerdere projectpartners, adviseert het programmabureau GO-Programma de penvoerder nadrukkelijk om voor dit gesprek alle verantwoordelijken van de projectpartners bijeen te brengen. Tijdens het startgesprek gemaakte afspraken worden schriftelijk vastgelegd en teruggekoppeld. Ook in de periode hierna is regelmatig contact tussen de projectuitvoerder en het programmabureau. In deze fase ligt het accent op de beoordeling van de ingediende voortgangsrapportages en de einddeclaratie. Uit de reacties van de projectuitvoerders in Oost-Nederland kan worden opgemaakt dat de mate van contact en begeleiding zeer wordt gewaardeerd.

C. Voortgang in de Prioriteiten-2 en -3

In de afgelopen jaren is extra aandacht besteed aan de achterblijvende voortgang van de comittingeringen binnen de Prioriteiten-2 en -3. De voorzitter van het Comité van Toezicht attendeerde voorjaar 2013 wederom de besturen van de stedelijke netwerken op de noodzaak om vaart te maken met het indienen en uitvoeren van projecten. Deze boodschap bleek eind 2013 goed doorgedrongen: het comittingeringsniveau in Prioriteit-2 lag toen op 93,2 procent. Voor Prioriteit-3 lag het comittingeringsniveau ultimo 2013 op 95,0 procent. Weliswaar was dat nog niet de beoogde 100 procent, maar de steden en stedelijke netwerken hadden eind 2013 nog niet alle projecten ingediend. Wel zijn alle projecten die nog ingediend moeten worden bekend. De Managementautoriteit GO-Programma verwacht dan ook dat medio 2014 in beide Prioriteiten het comittingeringsniveau van 100% wordt bereikt. Enkele stedelijke netwerken en steden voerden in

2013 kleine wijzigingen door in hun projectenlijsten. Projecten die voornamelijk niet worden uitgevoerd en projecten waarvan niet zeker is dat deze tijdig kunnen worden gerealiseerd, zijn van de lijst verwijderd. Niet alleen het verkrijgen van de benodigde vergunningen is een risicofactor, maar ook de naar verwachting beperktere financiële mogelijkheden van de betrokken stedelijke netwerken en steden in de komende jaren. De realisatie van de uitgaven van de projecten in beide Prioriteiten ligt goed op koers. In beide Prioriteiten wordt voldaan aan de N+2-opgave voor 2013.

2.1.1. Financiële voortgang

In tabel 2.1a en 2.1b is de verdeling weergegeven van de gecommitteerde Totale Subsidieerbare Projectkosten (TSK) over de verschillende Prioriteiten. In de kolommen wordt, naast de gecommitteerde EFRO-middelen, weergegeven wat de bijdrage is van de verschillende cofinanciers van het OP Oost tot en met 2013. De bijdrage per cofinancier wordt vergeleken met de doelstelling voor de totale programmaperiode. Naast de gecommitteerde EFRO-middelen en de doelstelling voor de totale programmaperiode is tevens een kolom opgenomen met de comittingeringsdoelstelling tot en met 2013.

Het totaal aan gecommitteerde EFRO-middelen voor het programma bedroeg eind 2013 € 168.251.317 zoals dit is terug te zien in tabel 2.1a.

Tabel 2.1 wordt, evenals de afgelopen jaren, op twee wijzen gepresenteerd: tabel 2.1a laat de volgens de beschikkingen gecommitteerde bedragen zien (inclusief wijzigingen gedurende het project). In tabel 2.1b staan eveneens de beschikte comittingeringen, maar worden van de vastgestelde projecten de comittingeringscijfers vervangen door de realisatiecijfers. Deze gesplitste weergave maakt het huidige budgetbeslag inzichtelijk. Het verschil tussen de tabellen 2.1a en 2.1b is nog steeds gering, minder dan 3 procent van het totaal. Dit duidt er op dat van de projecten die tot op heden zijn afgerekend, de realisatie nog steeds in hoge mate conform de gecommitteerde begroting is geweest. In goede afstemming met het programmamanagement bleken deze projecten in staat om vooraf een goede inschatting van de projectkosten te maken en dit op een goede wijze te monitoren.

Het programmamanagement streeft ernaar zo goed mogelijk verwachte vrijval in beeld te hebben en hierop

Tabel 2.1.a: financieel totaal overzicht oorspronkelijk gecommitteerde bedragen Operationeel Programma Oost-Nederland 2013

	EFRO		NATIONAAL PUBLIEK				NATIONAAL PRIVAAT	
	GECOMMITTEERD 31/12/2013	BEGROOT TOT 31/12/2013	DOELSTELLING TOTALE PROGRAMMA-PERIODE	DOELSTELLING TOTALE PROGRAMMA-PERIODE	GECOMMITTEERD 31/12/2013		DOELSTELLING TOTALE PROGRAMMA-PERIODE	
					RIJK	REGIO	TOTAAL PUBLIEK	
Prioriteit 1 Regionale Innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap	104.797.168	95.276.000	95.276.000	95.276.000	41.418.022	57.773.271	99.191.293	154.594.473
Prioriteit 2 Versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken	42.065.243	45.128.000	45.128.000	55.156.000	10.361.191	84.637.903	94.999.094	3.560.527
Prioriteit 3 Versterken attractieve steden	16.274.235	17.132.000	17.132.000	19.036.000	3.200.000	22.301.750	25.501.750	5.104.404
Prioriteit 4 Technische bijstand	5.114.671	6.564.000	6.564.000	6.564.000	0	5.114.671	5.114.671	0
Totaal	168.251.317	164.100.000	164.100.000	176.032.000	54.979.213	169.827.594	224.806.807	163.259.404
								23.077.000

Tabel 2.1.b: financieel totaal overzicht oorspronkelijk gecommitteerde bedragen Operationeel Programma Oost-Nederland 2013

	TSK			EFRO			NATIONAAL PUBLIEK				NATIONAAL PRIVAAT	
		GECOMMITTEERD 31/12/2013	BEGROOT TOT 31/12/2013	DOELSTELLING TOTALE PROGRAMMA- PERIODE	GECOMMITTEERD 31/12/2013	DOELSTELLING TOTALE PROGRAMMA- PERIODE	REGIO	TOTAAL PUBLIEK	DOELSTELLING TOTALE PROGRAMMA- PERIODE	GECOMMITTEERD 31/12/2013	DOELSTELLING TOTALE PROGRAMMA- PERIODE	
Prioriteit 1 Regionale Innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap	356.523.944	103.147.096	95.276.000	95.276.000	41.037.869	56.582.927	97.620.796	95.276.000	155.756.053	21.173.000	0	
Prioriteit 2 Versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken	133.339.040	39.362.206	45.128.000	45.128.000	9.621.272	80.900.504	90.521.776	55.156.000	3.455.057	0	0	
Prioriteit 3 Versterken attractieve steden	47.648.882	16.159.482	17.132.000	17.132.000	3.200.000	22.568.073	25.768.073	19.036.000	5.721.327	1.904.000	0	
Prioriteit 4 Technische bijstand	10.229.342	5.114.671	6.564.000	6.564.000	0	5.114.671	2.930.124	6.564.000	0	0	0	
Totaal	547.741.208	163.783.455	164.100.000	164.100.000	53.859.141	165.166.174	216.840.769	176.032.000	164.932.437	23.077.000	0	

te anticiperen, met als doel deze middelen beschikbaar te stellen voor andere projecten die inhoudelijk bijdragen aan het realiseren van de programmadoelstellingen.

Uit de tabellen 2.1a en b blijkt dat eind 2013 de totaal gecommitteerde EFRO-bijdrage uitkomt op € 168.251.317 (31 december 2012 € 147.510.520). In totaal is in 2013 nog ruim € 20 miljoen aan EFRO-budget gecommitteerd. Het programma kent hiermee een kleine overcommitting. In de Prioriteiten-2 en -3 samen is nog ruim € 4 miljoen beschikbaar.

In Prioriteit-1 zijn de EFRO-middelen van de gehele programmaperiode 2007-2013 voor meer dan 100 procent gecommitteerd. Dit is mogelijk omdat zowel de provincies Gelderland en Overijssel hebben besloten tot overcommitting van bijna 10 procent van het budget in Prioriteit-1. Voor deze overcommitting staan de provincies zelf garant. Ultimo 2013 was hun verwachting dat zij door vrijval in projecten deze voorzieningen niet hoeven aan te spreken.

De committeringen van Prioriteit-2 waren ondanks de door de Managementautoriteit getrooste inspanningen in 2013 toch nog iets lager dan in de jaartranche was begroot. Hierdoor moet in Prioriteit-2 na 2013 nog bijna € 4 miljoen worden gecommitteerd. Daarvoor waren eind 2013 als diverse projectaanvragen in voorbereiding. Prioriteit-3 heeft in het verslagjaar een aanzienlijke inhaalslag gemaakt. Het gecommitteerde bedrag was ruim anderhalf keer groter dan het voor dit jaar begrote bedrag. De meeste steden hebben hun budget voor 2013 besteed, de overige zijn bezig met het voorbereiden van aanvragen. Eind 2013 waren 55 projecten vastgesteld en afgerekend: 23 binnen Prioriteit-1, 23 binnen Prioriteit-2 en negen binnen Prioriteit-3. Van de tot nu toe afgerekende projecten zijn achttien in 2008 beschikt, 22 in 2009, zes in 2010, zeven in 2011 en twee in 2012. In het verslagjaar kwamen 21 projecten tot eindafrekening en finale vaststelling: negen in Prioriteit-1, eveneens negen in Prioriteit-2 en drie in Prioriteit-3. De vastgestelde projecten kennen een beperkte vrijval. In hoofdstuk 3 wordt dit per Prioriteit weergegeven.

2.1.1.1 Effecten van het programma op de regionale economische ontwikkeling

De effecten van het programma op de algehele regionaal economische ontwikkeling zijn moeilijk meetbaar. Al worden EFRO-subsidies gefocust ingezet (vooral binnen

de speerpuntsectoren Food, Health en Technology en de opkomende sector EMT), de absolute omvang van de middelen blijft relatief gering. Bovendien is soms sprake van indirecte en tijdelijke effecten vanwege de werkgelegenheid die projecten in Prioriteit-2 en deels in Prioriteit-3 opleveren. Dat verschijnsel doet zich bijvoorbeeld voor in de bouwsector.

Tabel 2.2. geeft de voortgang weer per indicator. Per prioriteit en per indicator wordt in deze tabel weergegeven wat het volgens het programmadocument te realiseren doel is. In de kolom 'committering 2013' is het totaal opgenomen van de te realiseren indicatoren in de 179 gecommitteerde beschikkingen. In de kolom 'Realisatie 2013' zijn de aantallen verwerkt van de al vastgestelde 55 projecten. Deze kolom bevat de gegevens van 124 committeringsbeschikkingen en 55 vaststellingsbeschikkingen.

Binnen Prioriteit-1 zijn in de eerste fase van het programma diverse voorwaardenscheppende projecten gecommitteerd die bijdragen aan een verbeterde kennisinfrastructuur binnen de regio. Het gaat bijvoorbeeld om open innovatiefaciliteiten en netwerkorganisaties, zoals Regionale Centra voor Technologie (RCT's) en de Valleybureaus. Deze projecten dragen op zichzelf bij aan het stimuleren van innovatie in de regio. Zo zijn diverse EFRO-projecten geïnitieerd vanuit een RCT. Met hun netwerken zijn zij vaak in staat om de juiste bedrijven bijeen te brengen.

Door goede communicatie met de doelgroepen vanuit de Managementautoriteit en de Provincies Gelderland en Overijssel wisten bedrijven en kennisinstellingen elkaar de laatste jaren steeds beter te vinden. Tot nog toe zijn veertien provinciegrens overstijgende projecten gehonoreerd.

De banden worden niet alleen sterker binnen de speerpuntsectoren, maar ook nadrukkelijk tussen de sectoren ('crossovers'). Dit is terug te zien in nieuwe aanvragen waarin innovatie plaatsvindt op het snijvlak van meerdere sectoren: de consortia die deze aanvragen indienen, bestaan steeds vaker uit bedrijven en kennisinstellingen uit verschillende sectoren. De meeste crossovers komen voort uit de combinatie Health/Technology, passend binnen de Red Med Tech Highway. Ook crossovers Food/Technology en Food/Health zijn steeds vaker terug te vinden in nieuwe EFRO-aanvragen.

Bovendien staan projecten steeds minder vaak op zich, maar maken ze onderdeel uit van een overstijgende visie. Een voorbeeld is het project Water-Rijk, het eerste project van een consortium dat tot doel heeft een kennispositie te

Tabel 2.2: Materiële voortgang van het programma

INDICATOR	PRIORITEIT 1			PRIORITEIT 2			PRIORITEIT 3			TOTAAL		
	DOEL	BEGROOT 2013	REALISATIE 2013	DOEL	BEGROOT 2013	REALISATIE 2013	DOEL	BEGROOT 2013	REALISATIE 2013	DOEL	BEGROOT 2013	REALISATIE 2013
Aantal R&D projecten	15	121	117				15	121	117			
Private R&D projecten (in euro's)	10.000.000	145.262.807	61.459.007				10.000.000	145.262.807	61.459.007			
Publieke R&D projecten (in euro's)	10.000.000	194.435.272	88.436.230				10.000.000	194.435.272	88.436.230			
Aantal ondersteunde startende bedrijven en kleine bedrijven < 5 jaar	150	960	429				30	165	186			615
Uitgelokte private vervolginvesteringen in euro's	25.000.000	78.856.586	35.500.637							25.000.000	78.856.586	35.500.637
Aantal ondersteunde MKB bedrijven	2.000	5.395	1.358				30	131	114	2.030	5.526	1.472
Aantal nieuwe samenwerkingsverbanden tussen bedrijven en kennis/researchinstellingen	100	126	124							100	126	124
Aantal projecten verbetering bereikbaarheid alternatieve vervoersvormen	10	21	14							10	21	14
Aantal projecten verbetering bereikbaarheid	10	26	19							10	26	19
Aantal gerenoveerde of nieuwe stedelijke voorzieningen	25	20	17				10	19	18	35	39	35
Aantal ha bedrijfsterrein gemoderniseerd	200	316	160				10	0	0	210	316	160

Tabel 2.2: Materiële voortgang van het programma (vervolg van vorige pagina)

INDICATOR	PRIORITEIT 1			PRIORITEIT 2			PRIORITEIT 3			TOTAAL		
	DOEL	BEGROOT 2013	REALISATIE 2013	DOEL	BEGROOT 2013	REALISATIE 2013	DOEL	BEGROOT 2013	REALISATIE 2013	DOEL	BEGROOT 2013	REALISATIE 2013
Aantal toeristische recreatieve projecten				10	14	14				10	14	14
Aantal projecten gericht op verbetering van natuur, landschap of cultureel erfgoed				14	11	11				14	11	11
Aantal projecten gericht op ondernemerschap, stadswijkeconomie							25	8	8	25	8	8
Aantal projecten gericht op participatie, leefbaarheid of sociale activering							25	20	17	25	20	17
Aantal m² bedrijfslocatie gemoderniseerd							200.000	9.293	11.608	200.000	9.293	11.608
Aantal bruto gecreëerde arbeidsplaatsen in fte (outcome)	900	4.474	2.765	1.250	474	268	25	112	119	2.175	5.060	3.152

Tabel 2.3: Afgeronde projecten in 2013

PROJECTNAAM	Aantal bruto gecreëerde arbeidsplaatsen in fte (outcome)	Aantal m ² bedrijfslocatie gemoderniseerd	Aantal projecten gericht op participatie, leefbaarheid of sociale activering	Aantal projecten gericht op ondernemerschap, stadswijkeconomie	Aantal projecten gericht op verbetering van natuur, landschap of cultureel erfgoed	Aantal toeristische recreatieve projecten	Aantal ha bedrijfsterrain gemoderniseerd	Aantal gerenoveerde of nieuwe stedelijke voorzieningen	Aantal projecten verbetering bereikbaarheid	Aantal projecten verbetering bereikbaarheid alternatieve vervoersvormen	Aantal nieuwe samenwerkingsverbanden tussen bedrijven en kennis/researchinstellingen	Aantal ondersteunde MKB bedrijven	Uitgelokte private vervolginvesteringen in euro's	Aantal ondersteunde startende bedrijven en kleine bedrijven < 5 jaar	Publieke R&D investeringen in euro's	Private R&D investeringen in euro's	Aantal R&D projecten	
1.1 Inspiratie, initiatie en innovatie Food Valley	24	45	47	2	92	10	82	21	21	0	0	0	0	0	0	0	0	
Integraal Praktijk Centrum (IPC) Hart van Zuid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	26	645.980	9	0	0	1	
IPC Hart van Zuid Exploitatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	400	1.199.601	0	2.049.343	3.504.366	1	
Mecon Mondzorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1.265.307	3	2.765.836	3.089.428	1	
Venture Lab Twente opleidingen en trainingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	42.263	1	130.764	108.009	1	
Gezonde Klassen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	926.961	115	4.566.309	0	1	
Main Manufacturing Excellence Project, deel 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	35	222.112	0	487.779	767.089	16	
Onwikkeling, optimalisatie Pulverizing Air Dryer technologie voor Europese markt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	1.772.918	3	5.608.535	4.407.951	1	
SCOOP (Smart Chair/ Office Ontwikkelings Project)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	228.821	1	629.725	663.050	1	
Gebiedsontwikkeling centrum Westervoort	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	365.174	0	1.029.492	1.033.637	0	
RijnWaalpad Nijmegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spoorallee	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verbetering bereikbaarheid Centerpoort - Nieuwgraaf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2 Arnhem Nijmegen Cool Region: samen regionale concurrentiekracht versterken	10	5	4	135	0	10	5	4	135	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Herstructurering Oranje Nassaplein	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nieuwe afmeervoorziening voor de riviercruisevaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Revitalisering Maldense Bedrijventerreinen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ringstraten Nijmegen Econom. Offensief, Opwaardering verblijfs-, vestigingsklimaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.1 Duurzame binnenstadsdistributie Deventer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zakgeldproject Stichting - t Geerdink	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leer- Werk Boerderij op het Gezondheidspark te Hengelo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ontwikkelen op het gebied van watermanagement in de hoge delta.

Het effect op het regionale MKB is bij de beoordeling van deze projecten een belangrijk criterium.

Veel projecten in Prioriteit-1 creëren direct werkgelegenheid. Dit effect komt tot uiting in de realisatie van de betreffende indicator. Voorbeelden van projecten binnen Prioriteit-1 die de basis vormden voor extra werkgelegenheid zijn de projecten Stil Veilig Wegverkeer en 'Safe Tyres, Save Energy' van Apollo Research Vredestein.

Onder andere dankzij deze projecten kon – ondanks de economische recessie – werkwerkgelegenheid voor Oost-Nederland worden behouden en gecreëerd.

Afgeronde projecten

Binnen Prioriteit-2 ondersteunt EFRO in Oost-Nederland diverse projecten gericht op de bereikbaarheid van locaties met een bovenregionaal economisch belang.

Zo werd in Enschede in 2013 met ondersteuning van het GO-Programma de Auke Vleerstraat heringericht.

Daardoor kregen zowel de Campus van de Universiteit Twente als bedrijventerreinen in de omgeving een betere aansluiting op snelweg A35. Ook in Apeldoorn, Deventer en Hengelo wordt mede met behulp van EFRO-gelden gewerkt aan een betere ontsluiting van bedrijventerreinen en de bereikbaarheid voor bedrijven.

Ook in 2013 private cofinanciering hoog

De private cofinanciering kwam in het verslagjaar uit op € 15 miljoen. Dat is bijna eenderde van het totaal gecommiteerde bedrag in de Prioriteiten-1, -2 en -3.

De gerealiseerde private uitgaven waren ultimo 2013 al drie keer het oorspronkelijk begrote bedrag. Dit ondanks de in 2013 nog steeds aanhoudend slechte economische situatie.

In Prioriteit-1 is in 2013 de bijdrage van private partijen

Tabel 2.4: materiële voortgang kernindicatoren van het GO-Programma

KERNINDICATOR	PRIORITEIT	DEFINITIEVE DOELSTELLING	REALISATIE 2013
10 - Investment induced (million €)	1	25	36
1 - Jobs created	1	900	2.765
1 - Jobs created	2	1.250	268
1 - Jobs created	3	25	119
34 - Number of tourism projects	2	10	14
40 - Number of projects seeking to promote businesses, entrepreneurship, new technology	3	25	8
4 - Number of RTD projects	1	15	117
5 - Number of cooperation project enterprises-research institutions	1	100	124
7 - Number of direct investment aid projects to SME	1	2.000	1.358
7 - Number of direct investment aid projects to SME	3	30	114
8 - Number of start-ups supported	1	150	429
8 - Number of start-ups supported	3	30	186

Tabel 2.5: overzicht gecertificeerde uitgaven

DATUM INGEDIEND DOOR CERTIFICERINGS AUTORITEIT	TOTALE SUBSIDIABELE KOSTEN	BIJDRAGE EU	DATUM ONTVANGST EU-BIJDRAGE
11-08-2009	€ 23.054.389,70	€ 10.430.017,33	09-09-2009
02-12-2010	€ 16.709.898,09	€ 7.519.434,41	05-01-2011
14-04-2011	€ 17.331.626,97	€ 7.799.199,03	16-05-2011
12-07-2011	€ 22.699.011,76	€ 10.292.813,44	04-08-2011
11-11-2011	€ 23.524.973,90	€ 10.663.401,95	30-11-2011
19-04-2012	€ 25.443.698,10	€ 11.449.650,74	08-05-2012
27-09-2012	€ 21.740.552,63	€ 9.862.528,13	12-10-2012
20-12-2012	€ 17.476.441,65	€ 7.864.408,49	04-04-2013
28-06-2013	€ 20.458.979,78	€ 9.206.529,49	24-07-2013
27-11-2013	€ 25.848.925,29	€ 11.690.977,02	Nog niet ontvangen per 31-12-2013
Totaal	€ 214.288.497,86	€ 96.778.960,03	

hoger dan de totale publieke bijdrage. De hoogte van de private bijdrage speelt bij de beoordeling van een project binnen Prioriteit-1 een belangrijke rol. De Management-autoriteit en de Stuurgroep dagen de aanvragers uit om een zo groot mogelijke eigen bijdrage in het project in te brengen. Ook in de overige Prioriteiten is sprake van een aanzienlijk hogere private bijdrage dan begroot. De private bijdrage is in verhouding tot de publieke bijdragen binnen projecten in 2013 verder gestegen tot 3:5. Dit was 2:5. Dit komt onder andere doordat in Prioriteit-1 vooral nog projecten gericht op productinnovatie zijn gecommiteerd. Daarbij is een hogere private bijdrage gebruikelijk dan bij voorwaardenscheppende projecten. Daarnaast zijn in 2013 ook in Prioriteit-2 en 3 private bijdragen gecommiteerd. Eind 2013 is de multiplier van de EFRO-bijdrage op programmaniveau 1: 3,3. Tegenover elke EFRO-euro staat 3,3 euro aan gecommiteerde subsidiabele en gefinancierde kosten. Op het niveau van de gerealiseerde subsidiabele kosten is de verhouding 1:3,13. Het verschil wordt vooral veroorzaakt

doordat een deel van de begrote kosten uiteindelijk niet subsidiabel wordt geacht. De gerealiseerde nationale cofinanciering heeft ultimo 2013 de doelstelling voor het programma al bijna bereikt. Op committeringsniveau is er sprake van een toename van de overschrijding van de begrote kosten. Tabel 2.4. geeft een uitsplitsing van de belangrijkste indicatoren van het programma per prioriteit. Uit de tabel blijkt onder andere dat de werkgelegenheidsdoelstelling in de Prioriteiten -1 en -3 ruimschoots gehaald wordt, maar niet in Prioriteit-2.

2.1.2 Financiële informatie

In het verslagjaar 2013 is voor een bedrag van € 20.897.506,51 aan gerealiseerde EFRO-bijdrage ingediend bij en gecertificeerd door de Certificeringsautoriteit. Er zijn twee declaraties ingediend met een totaal aan subsidiabele kosten (TSK) van € 46.307.905,06.

Tabel 2.6: Uitgaven van OP Oost volgens N+2

JAAR	JAARTRANCHES VOOR N+2 (A)	7,5% VOORSCHOT (B)	N+2-BASIS (A-B)	EFRO IN BETAAL-AANVRAGEN	NOG TE REALISEREN UITGAVEN
2009	-	€ 12.307.500	-	€ 10.430.017	-
2010	€ 26.183.333	€ 12.307.500	€ 13.875.833	€ 17.949.452	-
2011	€ 52.866.667	€ 12.307.500	€ 40.559.167	€ 46.704.866	-
2012	€ 79.950.000	€ 12.307.500	€ 67.642.500	€ 75.881.454	-
2013	€ 107.533.333	€ 12.307.500	€ 95.225.833	€ 96.778.960	-
2014	€ 135.616.667	€ 12.307.500	€ 123.309.167		
2015	€ 164.100.000	n.v.t.	€ 164.100.000		

In tabel II (bijlage 2) is de financiële voortgang weergegeven, verdeeld over de Prioriteiten van het Operationeel Programma Oost wat betreft de gedeclareerde uitgaven in betaalaanvragen tot en met 2013.

2.1.3 N+2

Het OP Oost heeft per 31 december 2013 voldaan aan de N+2-eis. Deze regel geeft de verhouding weer tussen de begrote vastlegging van het programma door middel van jaartranches en de besteding van de EFRO-middelen door ingediende betalingscertificaten bij de Europese Commissie. Wordt de N+2 niet gehaald, dan gaat de Europese Commissie over tot automatische decommittering van dat deel van de middelen, dat niet via gecertificeerde uitgaven is verantwoord. In tabel 2.6 (uitgaven van OP Oost volgens N+2) staan de uitgaven die hiervoor op programmaniveau moeten worden gedaan. Uit de tabel blijkt dat tot en met het verslagjaar 2013 voor een bedrag van € 96.778.960 aan gecertificeerde uitgaven via de betaalaanvragen aan de Europese Commissie is gerapporteerd. Het N+2-target voor 2013 was € 95.225.833 (€ 107.533.333 minus het voorschot van € 12.307.500).

De Managementautoriteit blijft ook in 2014 alert op de N+2-eis. Omdat eind 2015 het totale programmabedrag dient te zijn gerealiseerd, dus inclusief het voorschot, dient in de laatste jaren al meer gedeclareerd (en gecertificeerd) te zijn dan de N+2 target. Al sinds 2010 wordt daarom het

bestedings- en verantwoordingsritme van projecten actief gevolgd, met als resultaat dat tot nog toe in alle jaren de N+2-opgave ruim is gehaald. Het GO-Programma doet dit door het monitoren van de uitgavenplanningen van projecten. Deze zijn per jaar vastgesteld. Indien aanvragers hierin wijzigingen willen aanbrengen, wordt bekeken in hoeverre deze wijziging een risico vormt voor het behalen van de N+2 in de laatste jaren van het programma.

2.1.4 Informatie over de uitsplitsing van het gebruik van de fondsen

Tabel III (bijlage 3) geeft een cumulatieve uitsplitsing van toewijzingen van de communautaire bijdrage per categorie over de uitvoering, overeenkomstig deel C van bijlage II van Verordening (EG) Nr. 1828/2006. De projecten die een beschikking tot subsidieverlening hebben ontvangen, worden conform bijlage II Verordening (EG)1828/2006 gerubriceerd naar vijf dimensies:

1. Prioritair thema

Hierbij worden de projecten ingedeeld naar 86 prioritaire thema's, zoals OTO-infrastructuur, Investerings die rechtstreeks betrokken zijn bij onderzoek en innovatie, Sanering van bedrijfsterreinen en verontreinigde grond, Ontwikkeling van culturele infrastructuur, etc.

Tabel 2.7: percentuele score OP Oost op Lissaboncategorieën

EFRO	BEGROOT	GECOMMITTEERD
Geoordeelde EU-categorieën (Lissabon)	100.921.500	102.090.076
Totaal	164.100.000	168.251.317
%	61,5%	60,7%

2. Financieringsvorm

Projecten worden hier gerubriceerd naar 'non-repayable aid' (bijvoorbeeld subsidies), 'aid (loan, interest subsidy, guarantees)', 'venture capital (participation, venture capital fund)' of 'other forms of finance';

3. Gebied

Indeling naar stad of platteland;

4. Economische activiteit

Indeling naar één van de 22 economische categorieën, bijvoorbeeld be- en verwerkende industrie, vervoer, openbaar bestuur en bouwnijverheid;

5. Plaats van uitvoering

Indeling naar provincie, Gelderland of Overijssel. Bij provinciegrensoverschrijdende projecten is de plaats van uitvoering toegerekend aan de provincie waar de economische effecten het meest prominent neerslaan.

In deze uitsplitsing naar gebruik van de fondsen valt een aantal zaken op: In lijn met de programmadoelstellingen van het OP Oost is in verhouding tot andere prioritaire thema's een relatief hoog percentage (25 procent) van het programmabudget geoordeeld voor projecten onder de prioritaire thema's 2, 3, 7 en 9. Deze thema's vallen alle vier onder Onderzoek en Technologische Ontwikkeling (OTO), innovatie en ondernemerschap. Eind 2013 vormden zij samen 43,7 procent van de comittingen. Eind 2012 was dit 46,6 procent. Het gecommiteerde bedrag is 75 procent hoger dan begroot.

Het beschikte bedrag binnen thema 7 (investeringen in ondernemingen die rechtstreeks betrokken zijn bij onderzoek en innovatie) is in het verslagjaar verder

toegenomen tot bijna € 33 miljoen.

In het verslagjaar is thema 23 (transport, regionale wegen) opnieuw aanzienlijk toegenomen, met 40 procent. Dit is in lijn met de inhaalslag die in Prioriteit-2 wordt gemaakt. Door de toename van de comittingen in Prioriteit-3 is thema 61 (stadsvernieuwing) ook weer aanzienlijk groter geworden, met een comittingingsniveau van € 10,3 miljoen. Stijgers zijn verder thema's 43 (Energie efficiëntie) en 57 (andere bijstand ter verbetering van toerisme).

Bij de start van het programma is als doelstelling gesteld minimaal 61,5 procent van de EFRO-middelen aan projecten te besteden die bijdragen aan het behalen van de Lissabondoelstellingen. Daartoe is een selectie gemaakt van de 86 prioritaire thema's die binnen de Lissabondoelstellingen vallen.

Tabel 2.7 laat zien dat het OP Oost tot en met 2013 van de gecommiteerde middelen 60,7 procent beschikbaar heeft gesteld aan projecten die bijdragen aan de Lissabondoelstellingen. Daarmee is het percentage gelijk gebleven aan dat van 2012 en komt het vrijwel overeen met de begrote doelstelling.

In het programma zijn in 2013 enkel bijdragen aan activiteiten verstrekt in de vorm van subsidies, zogenaamde 'non-repayable aid'. Door het in 2008 beschikte project Gelderland voor Innovaties worden leningen aan innovatieve bedrijven verstrekt. Deze worden gekwalificeerd als 'aid'. Vanuit het in 2009 beschikte project Innovatiefonds Oost-Nederland, worden bijdragen verstrekt in de vorm van 'venture capital'.

Het programma is expliciet gericht op versterking van de innovatiekracht en de aantrekkelijkheid als vestigingsplaats van de steden en stedelijke netwerken. Dit is terug te zien in de besteding van middelen. In 2013 zijn

alleen projecten beschikt in stedelijke gebieden. Ook voor de programmajaren tot en met 2012 is het grootste deel van de OP-Oost-middelen beschikt in stedelijke gebieden.

Tot slot valt op dat de gecommiteerde projecten in 2013 verdeeld zijn over beide provincies. In Prioriteit-1 zijn projecten gehonoreerd die in beide provincies worden uitgevoerd, maar Gelderland had het grootste aandeel. In de Prioriteiten-2 en -3 zijn in het verslagjaar meer middelen toegekend aan projecten in Overijssel dan in Gelderland. daarmee heeft Overijssel een inhaalslag gemaakt.

Projecten met financiële instrumentering

Het GO-Programma kent twee projecten waarin financiële instrumentering zoals beschreven in artikel 44 van Verordening 1083/2006 een rol speelt. Conform de Verordening 1310/2011 wordt in deze alinea ingegaan op de inhoud en de voortgang van deze projecten. In het project *Gelderland voor Innovatie* worden innovatiekredieten verstrekt en borgstellingen verleend door PPM Oost. Dit is de participatiemaatschappij van Oost NV, waarvan het ministerie van Economische Zaken en de provincies Gelderland en Overijssel aandeelhouders zijn. Het project heeft een begroting van € 4.196.575, waarvan de dekking bestaat uit € 2.098.275 EFRO-middelen, € 1.049.150 provinciale financiering en € 1.049.150 private bijdragen.

De uitvoering van het project ligt op schema. In totaal is voor € 4.063.000 aan innovatiekredieten verleend aan 60 bedrijven (gemiddeld krediet € 67.716,67). Een innovatiekrediet bedraagt maximaal 50 procent (met een maximum van € 75.000) van de totale investering, voor de overige financiering dient het aanvragende bedrijf te zorgen. Van het verleende innovatiekrediet is inmiddels € 399.750 daadwerkelijk kwijtgescholden; dit bedrag zal daarom zeker niet revolveren. Het volume aan borgstellingen is beduidend kleiner: momenteel is voor € 100.000 aan borgstellingen verleend. Hiervan is inmiddels € 68.322,44 ingeroepen; ook dit bedrag zal daarom niet revolveren. Borgstellingen bedragen maximaal een derde van het verleende krediet. Het project *Innovatiefonds Oost-Nederland* verstrekt risicokapitaal aan startende en jonge, innovatieve ondernemingen in Oost-Nederland, met als doel de innovatiekracht en de concurrentiepositie van het MKB in Oost-Nederland te versterken, vooral binnen de thema's Food, Health en Technology. Ook dit project wordt uitgevoerd door PPM Oost. Het fonds heeft een omvang van € 13.636.364, waarvan de dekking bestaat uit

€ 6.136.364 EFRO-middelen, € 2.500.000 Rijkscofinanciering, € 2.500.000 provincie Gelderland en € 2.500.000 provincie Overijssel. Het project heeft tot nu toe 112 procent van de middelen door middel van participaties uitgezet binnen 33 MKB-bedrijven. De overcommittering van de middelen is mogelijk, omdat PPM Oost hiervoor met eigen middelen garant staat. Een voorwaarde bij het aangaan van de participaties is dat een derde (private) partij voor minimaal 50 procent mee-investeert. Hiermee is in totaal al voor € 20.143.844 aan private investeringen uitgelokt.

2.1.5 Bijstand per doelgroep

Het OP Oost legt prioriteit bij de participatie door (clusters van) bedrijven (met name MKB) en kennisinstellingen. Het programma sluit geen specifieke doelgroepen uit van steunverlening. Wel zijn in Prioriteit-1 (Versterken van regionale innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap) prioritaire clusters benoemd, te weten Food, Health en Technology.

Bij de beoordeling van subsidieaanvragen speelt de mate waarin de projecten bijdragen aan de versterking van de geselecteerde kennisclusters een rol. De geografische afbakening in de prioriteitstelling van het OP Oost is als volgt:

1. Prioriteit-1

Van toepassing in heel Oost-Nederland

2. Prioriteit-2

Van toepassing binnen de aangewezen gemeenten van de vijf stedelijke netwerken in Oost-Nederland: Stadsregio Arnhem Nijmegen, Netwerkstad Twente, Zwolle-Kampen Netwerkstad, Regio De Vallei en de Stedendriehoek

3. Prioriteit-3

Van toepassing binnen de aangewezen GSB-steden: Zwolle, Almelo, Hengelo, Enschede, Deventer, Arnhem, Nijmegen, Apeldoorn en Ede

Deze geografische afbakening is ook in 2013 toegepast en gehandhaafd.

2.1.6 Terugbetaalde of opnieuw gebruikte bijstand

In 2013 is er geen sprake geweest van intrekking van bijstand als bedoeld in artikel 57 en artikel 98, lid 2, van Verordening (EG) Nr. 1083/2006.

2.2 Informatie over de inachtneming van de communautaire wetgeving

In 2013 zijn door de Managementautoriteit Oost-Nederland geen problemen geconstateerd in verband met de inachtneming van de communautaire wetgeving bij de uitvoering van het Operationeel Programma Oost-Nederland.

2.3 Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen

In 2013 hebben zich geen noemenswaardige uitvoeringsproblemen voorgedaan. De kwaliteit van de uitvoering is goed, de stedelijke netwerken en steden maakten in het verslagjaar een verdere inhaalslag in de Prioriteiten 2 en 3 en de N+2-opgave van de Europese Unie voor het programma is ook in 2013 gehaald.

Wel veroorzaakt de interpretatie van de regels soms problemen, zowel binnen (juristen of accountants) als tussen de vakgebieden.

Met de in 2011 door de Managementautoriteit georganiseerde informatiedagen, is getracht zo veel mogelijk duidelijkheid te verschaffen over de geldende regels en interpretaties. In de voorgaande jaren is het controleprotocol voor de eindafrekening uitgebreid, waardoor het proces van afrekenen versoepeld is. Dat heeft ook in 2013 zijn vruchten afgeworpen. Eveneens in 2011 startte het programmasecretariaat met een risicoanalyse van de rechtmatigheid van de uitvoering van projecten, omdat er behoefte was aan inzicht in de risico's vanwege de omvang van het programma (veel gesubsidieerden en projecten) en de complexe regelgeving. Op basis van deze risicoanalyse kan meer focus worden aangebracht in de manier waarop toezicht wordt gehouden op de uitvoering van de projecten.

De risicoanalyse onderscheidt vier categorieën begunstigden, met elk een eigen risicoprofiel: samenwerkingsverbanden van bedrijven, maatschappelijke instellingen, uitvoerders van subsidieregelingen en gemeenten. Maandelijks worden de risico's per project geactualiseerd. De risicoanalyse is richtinggevend voor de uit te voeren controles ter plaatse en bij de beoordeling van de voortgangsrapportages en einddeclaraties. Verder worden de programmamanagers voortdurend op de hoogte gehouden van de risico's per project, zodat zij hierop gericht kunnen handelen.

Het Comité van Toezicht ontvangt elk half jaar een

rapportage over de financiële en inhoudelijke voortgang van het programma en van de risicoanalyse.

De financiële crisis gaat ook aan de partijen die deelnemen aan het GO-Programma niet voorbij. Binnen het programma hebben enkele projectpartners het financieel heel moeilijk.

In het verslagjaar 2013 ging een voormalig partner in het project 'Lusaro2, uitbreiding op Lusaro 1' failliet. Het door de Managementautoriteit aan deze partij verstrekte werkvoorschot van € 230.000 was nog niet terugbetaald en viel in het faillissement. Bij de curator is daarom een vordering voor dit bedrag neergelegd. Bij de Europese Unie waren nog geen kosten voor dit project gedeclareerd. Voorts stemde de Managementautoriteit niet in met een verlengingsverzoek van het project Samen Sterk Maken. Hierdoor is het project in feite voortijdig beëindigd. In andere projecten vonden in verband met de financiële draagkracht van de betrokken partners verschuivingen plaats tussen de partners.

2.4 Duurzaamheid

Het jaarverslag over 2012 ging uitvoerig in op de horizontale duurzaamheidsopgave van het programma. In 2013 zijn alle projecten getoetst op duurzaamheid. Ook dienen aanvragers in de projectbeschrijving te melden welke aandacht ze aan duurzaamheid gaan schenken. Volgens het programmasecretariaat heeft geen van de door de Managementautoriteit goedgekeurde projecten een negatief effect op duurzaamheid.

2.5 Wijzigingen in verband met de uitvoering van het Operationeel Programma

In 2013 waren er geen elementen, zoals wetswijzigingen, die rechtstreekse gevolgen hadden voor de uitvoering van het GO-Programma.

2.6 Belangrijke wijziging als bedoeld in artikel 57 (EG) Nr. 1083/2006

Artikel 57 van Verordening (EG) Nr. 1083/2006 ziet toe op de duurzame instandhouding van projecten na voltooiing hiervan. Eind 2013 waren 55 projecten afgerond. Daarvan geldt voor 30 een instandhoudingsplicht.

De Managementautoriteit heeft een formulier Instandhoudingsverklaring ontwikkeld. Daarin zijn de verplichtingen van artikel 57 weergegeven. Sinds 2012 moeten de betreffende projecten een instandhoudingsverklaring tekenen. Daarmee bevestigen zij dat zij hun projecten conform de voorschriften in stand zullen houden. Deze actie met instandhoudingsverklaringen is in 2013 doorgezet.

2.7 Complementariteit met andere instrumenten

In het programma zijn, in relatie tot artikel 9 lid 4 van Verordening (EG) Nr. 1083/2006, voorzieningen getroffen om te zorgen voor de afbakening en coördinatie tussen bijstand uit OP Oost en andere belangrijke Europese en nationale financieringsinstrumenten:

- **Plattelandsontwikkelingsprogramma 2 2007-2013**

Het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2 2007-2013 (POP 2) richt zich op de verbetering van het concurrentievermogen van de land- en bosbouwsector, de verbetering van het milieu op het platteland en het verbeteren van de leefkwaliteit en economische diversificatie op het platteland. Voor het POP 2 is één nationaal programma. In relatie tot het POP 2-programma wordt een afbakening gehanteerd conform de landelijke afspraken. Deze afbakening is zowel opgenomen in het document OP Oost (pagina 52 en verder) als het toetsingskader van het OP Oost (bijlage A). Bij het verlenen van bijstand aan projecten hebben zich ook in 2013 geen afbakeningsproblemen voorgedaan tussen POP2 en het OP Oost.

- **Europees Sociaal Fonds**

Het Europees Sociaal Fonds (ESF) richt zich op het ontwikkelen van regionaal arbeidsmarktbeleid via verschillende actielijnen:

- toeleiding van werklozen naar de arbeidsmarkt
- re-integratie van gedetineerden en jongeren in jeugdinrichtingen
- praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs
- verbetering arbeidsmarktpositie van werkenden en sociale innovatie

Voor het ESF is eveneens één nationaal programma. Voor een integrale aanpak van de doelstelling van het OP Oost ligt een verbinding met ESF-doelen voor de hand. Daar waar EFRO meer gericht is op de fysieke investeringskant, richt ESF zich vooral op mensen. Een kenniseconomie kan immers niet zonder de beschikbaarheid van voldoende hoogstaand menselijke kapitaal.

De Managementautoriteit Oost streeft naar een goede afstemming in de uitvoering met het nationale ESF-programma. Hiervoor zijn in 2013 geen aparte voorzieningen getroffen. Verordening (EG) Nr. 1083/2006 biedt op grond van artikel 34 lid 2 de mogelijkheid om binnen EFRO-programma's maximaal 10% van de middelen op ESF-doelen in te zetten. Van deze mogelijkheid is in het verslagjaar geen gebruik gemaakt.

In het toetsingskader van het OP Oost is in bijlage C de afbakening geregeld met het ESF-programma. Deze afbakening is als volgt: "reguliere opleidings-trajecten zijn in het kader van EFRO niet-subsidiabel. Coaching en opleiding van deelnemers in een project kan alleen wanneer het rechtstreeks voortvloeit uit het project en niet ondergebracht kan worden bij ESF-acties". 2013 kende geen afbakeningsproblemen tussen het ESF en het OP Oost.

- **Europese Territoriale Samenwerking**

Kennisnetwerken beperken zich niet tot geografische grenzen. Dit geldt niet alleen op het schaalniveau van Oost-Nederland of de lidstaat Nederland, maar ook over de landsgrenzen heen. Verordening (EG) Nr. 1083/2006 biedt op grond van artikel 7 de mogelijkheid tot interregionale samenwerking. De Managementautoriteit Oost ziet daarin niet alleen mogelijkheden voor het uitwisselen van kennis en het vergroten van de aanwezige kennis tussen instellingen en bedrijven, maar ook in het benutten van economische potenties van interregionale samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven in Oost-Nederland en andere regio's binnen de Europese Unie. Dit sluit naadloos aan bij de doelstellingen van Prioriteit-1. In 2013 zijn geen interregionale samenwerkingprojecten tot stand gekomen.

- **Koppeling met financieringsinstrumenten JEREMIE en JESSICA**

Betere toegang tot (risicodragend) kapitaal kan voor de ondersteuning van startende bedrijven en het MKB goede mogelijkheden bieden. De Europese

Commissie en de Europese Investerings Bank (EIB) hebben het initiatief genomen tot ondersteunende fondsvorming met een 'revolving' karakter binnen het EFRO-programma. Daarvan zijn JEREMIE en JESSICA het meest kansrijk. Vanuit de Managementautoriteit zijn de ontwikkelingen met betrekking tot de revolverende fondsen ook in 2013 opnieuw met belangstelling gevolgd.

De Managementautoriteit heeft al eerder verklaard dat het binnen het huidige programma niet direct ruimte ziet voor dergelijke initiatieven. De interesse van de Managementautoriteit is nu vooral gericht op de eventuele mogelijkheden in de volgende programmaperiode. In het verslagjaar was nog niet duidelijk of dit zou passen bij de doelstellingen.

- **Koppeling met Regions for Economic Change en de fast track-netwerken**

In 2008 zijn door de Managementautoriteit de mogelijkheden verkend van deelname door Oost-Nederland aan het URBACT-programma, onderdeel van het Regions for Economic Change initiatief en de fast track-netwerken. Reden voor deze verkenning was dat de uitwisseling van kennis en 'best practices' in deze netwerken de uitvoering van het OP Oost kan versterken. In 2013 zijn hier geen activiteiten ontplooid.

- **Zevende Kaderprogramma en het Concurrentievermogen en innovatieprogramma (CIP)**

Het Zevende Kaderprogramma kent vier programmaonderdelen:

- Coöperation (Collaborative research)
- Ideas (Frontier research)
- People (human potential)
- Capacities (Research capacity)

Het Concurrentievermogen en Innovatieprogramma (CIP) is gericht op acties waarbij het MKB direct of indirect de doelgroep is. Wat betreft innovatie richt het CIP zich vooral op verspreiding en toepassing van bestaande kennis. Bovendien wordt via het CIP de toegankelijkheid van risicokapitaal en garantiemiddelen voor het MKB vergroot. Het OP Oost kent duidelijke raakvlakken met

het Kaderprogramma en het CIP. De uitdaging is om de activiteiten elkaar te laten versterken. Voor Oost-Nederland zijn de Valleybureaus hiervoor de aangewezen instanties.

2.8 Toezichtregelingen

Toezichtregelingen zijn door de Managementautoriteit Oost of het Comité van Toezicht genomen toezicht- en evaluatiemaatregelen, waaronder regelingen voor het verzamelen van gegevens, ondervonden moeilijkheden en maatregelen om die op te lossen. Zodanige regelingen zijn door de Managementautoriteit Oost of het Comité van Toezicht in 2013 niet getroffen.

In het document OP Oost staat in paragraaf 6.1 Toezicht en uitvoeringsorganisatie hoe het toezicht op de uitvoering van het programma is geregeld. In paragraaf 6.2 Monitoring en Evaluatie staat aangegeven op welke wijze wordt gemonitord en geëvalueerd.

Voor de huidige programmaperiode geeft de Europese Commissie een redelijke vrije hand aan de programma's in de aard en tijdstippen voor de evaluaties. Een evaluatieplan is echter wel vereist. Bovendien is voor wijziging van een Operationeel Programma evaluatie wel een vereiste. Nationaal zijn de vier Nederlandse EFRO-programma's in 2008 gestart met het opstellen van een landelijk evaluatieplan, met als doel de meerwaarde van de evaluatie en de efficiency te vergroten. Het plan voorziet in een aantal gemeenschappelijke evaluatiemomenten en geeft criteria die nodig zijn voor wijziging van een Operationeel Programma. Het opstellen van het evaluatieplan en de planning van de evaluatiemomenten is in 2009 afgerond.

In 2013 heeft geen evaluatie plaatsgevonden.

2.9 Systemaudit en projectaudits 2012-2013

De Auditautoriteit (AA) heeft ten behoeve van het controlejaar 2012-2013 (lopend van 1 juli t/m 30 juni) zowel bij de Managementautoriteit als bij de Certificeringsautoriteit (CA) systeemaudits uitgevoerd en elf projectaudits. Op de verslagen van feitelijke bevindingen heeft de Managementautoriteit haar reactie kunnen geven conform het afgesproken hoor en wederhoor. Zie verder Hoofdstuk 5.

3. Uitvoering naar Prioriteit

3.1 Prioriteit-1 Versterken innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap

Ruim de helft van de beschikbare middelen (58 procent) van het Operationeel Programma GO-Programma is gereserveerd voor Prioriteit-1. Aan de hand van twee maatregelen wordt de Prioriteit concreet gemaakt:

Maatregel 1.1 – Versterking kennisclusters voeding, gezondheid en technologie

Deze maatregel richt zich op de ontwikkeling van landsdeel Oost-Nederland tot toptechnologische innovatieve regio op het gebied van Food, Health en Technology. Dit kan bereikt worden door het beter economisch benutten van aanwezige kennis in deze domeinen bij bedrijven en kennisinstellingen in Oost-Nederland en daarbuiten, en door het verbeteren van kennisuitwisseling en vergroten van de aanwezige kennis bij bedrijven en kennisinstellingen in Oost-Nederland.

Maatregel 1.2 – Versterken innovatiekracht en concurrentiepositie bedrijfsleven

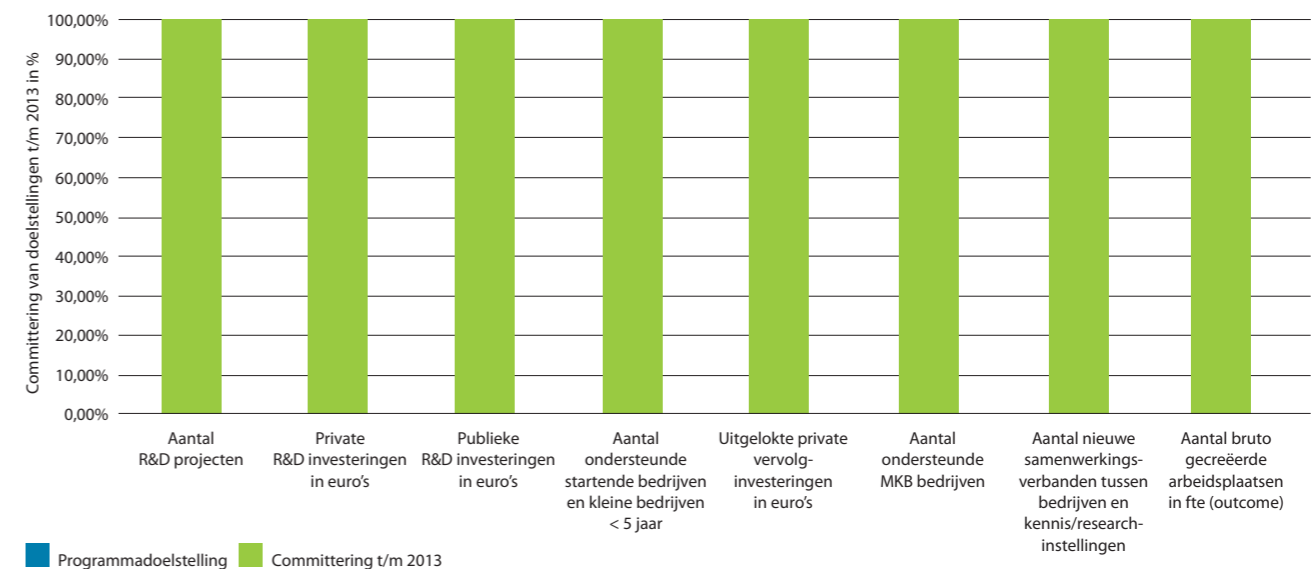
Het doel van deze maatregel is versterking van de innovatiekracht en concurrentiepositie van het regionale bedrijfsleven (met name MKB) op het terrein van opkomende kennisgebieden in Oost-Nederland. Dit wordt bereikt door het stimuleren van innovaties

van producten, processen, diensten en markten bij bedrijven buiten de valleydomeinen (Food, Health en Technology), het verbeteren van kennisuitwisseling en vergroten van aanwezige kennis bij bedrijven en kennisinstellingen in Oost-Nederland. Daarnaast is deze maatregel gericht op het verbeteren van business-to-business en business-to-science clustering van spelers buiten de valleydomeinen, betere fysieke mogelijkheden voor kennisintensieve bedrijven, betere overheidsdienstverlening aan burgers en bedrijven via ICT en meer eco-efficiënte innovaties en maatregelen.

3.1.1. Prioriteit-1: Verwezenlijking van de doelstellingen en voortgangsanalyse

In diagram 3.1 wordt de materiële voortgang van Prioriteit 1 tot en met 2013 weergegeven aan de hand van de totaalscore van de projecten op de indicatoren. In 2013 zijn nog veertien projecten door de Stuurgroep Prioriteit 1 van een positief advies voorzien. Deze zijn alle door de Managementautoriteit gehonoreerd. Eind 2013 was er nog slechts één project in behandeling. Tevens zijn in het verslagjaar negen projecten binnen Prioriteit 1 tot eindafrekening en finale vaststelling gekomen. De resultaten die in het staafdiagram zijn weergegeven, zijn de verwachte resultaten zoals

Diagram 3.1: prestaties Prioriteit-1

3.2: Financiële gegevens Prioriteit-1 op basis van beschikkingen tot en met 2011 en in 2012 (in €)

JAAR	TSK	EFRO GECOMMITTEERD	EFRO BEGROOT	RIJK	REGIO	PRIVAAT
t/m 2012	332.931.216	97.093.408	80.878.000	39.182.387	54.762.554	141.892.867
Wijzigingen	-839.273	-147.406	0	0	-147.405	-544.462
2013	26.490.991	7.851.166	14.398.000	2.235.635	3.158.122	13.246.068
Totaal	358.582.934	104.797.168	95.276.000	41.418.022	57.773.271	154.594.473

vastgelegd in de beschikkingen aan de projecten. Alle indicatoren in Prioriteit-1 zijn vanwege de veertien nieuw beschikte projecten verder toegenomen. In 2012 hadden zes van de acht indicatoren hun streefwaarde al – soms ruim – gehaald. Ook de overige twee indicatoren ‘Aantal nieuwe samenwerkingsverbanden tussen bedrijven en kennis/research instellingen’ en ‘Aantal ondersteunde MKB-bedrijven’ hadden eind 2013 hun streefwaarde bereikt. Hierbij is rekening gehouden met de gewijzigde interpretatie van de indicator ‘Aantal ondersteunde MKB-bedrijven’, waardoor MKB-bedrijven ook daadwerkelijk moeten zijn ondersteund.

Het overzicht van de financiële voortgang van Prioriteit-1 is vastgesteld op basis van de in de beschikkingen opgenomen bedragen van de gehonoreerde projecten tot en met het verslagjaar 2013.

Voor Prioriteit-1 was voor het verslagjaar in het programma-document een bedrag geraamd van € 14.398.000. Het committeringsniveau voor Prioriteit-1 was in 2012 al overschreden. In het verslagjaar is in Prioriteit-1 nog een bedrag van € 7.851.000 gecommiteerd. Het niveau van Prioriteit-1 wordt daardoor met € 9,5 miljoen overschreden. Beide provincies hebben besloten tot deze overcommittering, omdat zij verwachten dat bij enkele projecten middelen zullen vrijvallen. Door te overcommitteren kan het GO-Programma toch volledig worden gerealiseerd.

In bovenstaand overzicht van financiële gegevens is, ten behoeve van de aansluiting met het jaarverslag 2012, een rij ‘wijzigingen’ toegevoegd. Als gevolg van enkele kleine wijzigingen in projecten (gecommiteerd in

voorgaande jaren), zijn de totale subsidiabele kosten iets afgenomen. Het betreft hier de verwijdering van eigen bijdragen van deelnemers en/of regionale bijdragen uit de beschikking, het verschuiven van regionale bijdrage naar private bijdrage en een gedeeltelijke decommitting op grond van een begrotingswijziging. De wijzigingen, een minus ten bedrage van € 839.000, zijn verwerkt in de cumulatieve gegevens over 2013. Voor de volledigheid en het zichtbaar maken van de aansluiting is er voor gekozen de gerapporteerde cumulatieve gegevens per ultimo 2012 in de bovenste rij weer te geven.

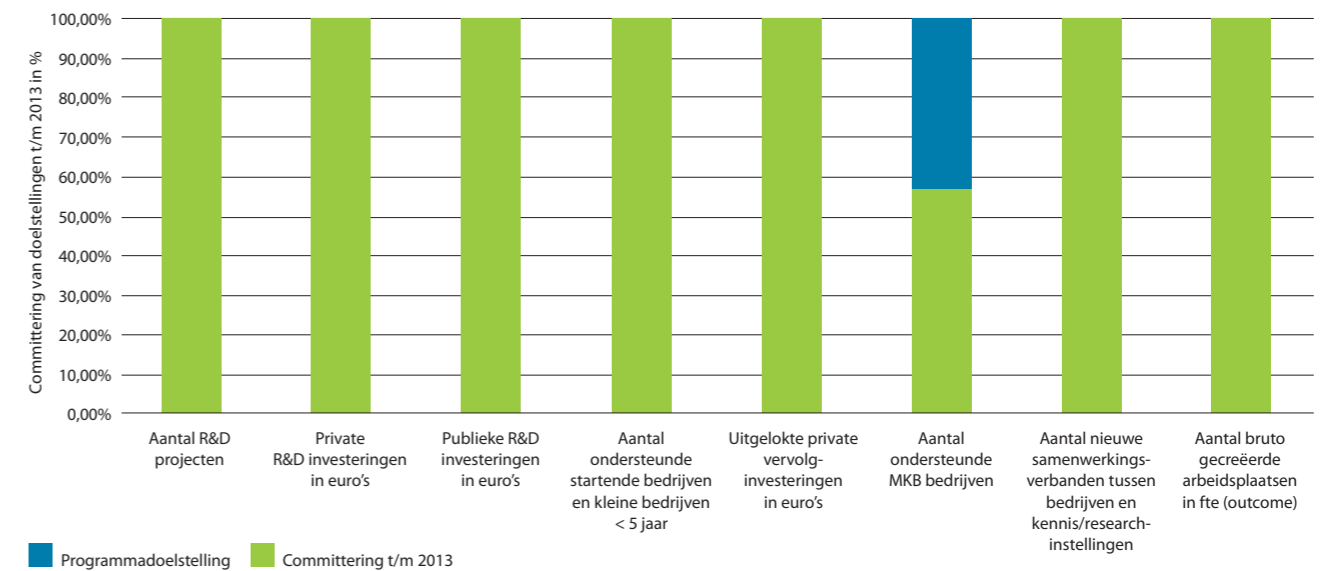
Maatregel 1.1

Van de veertien beschikte projecten in Prioriteit 1 hebben er twaalf betrekking op maatregel 1.1. Het staafdiagram *Prestaties maatregel 1.1* (diagram 3.3) toont de verwachte resultaten van deze projecten in deze maatregel, inclusief de beschikte projecten van voorgaande programmajaren, zoals vastgelegd in de projectbeschikkingen.

In 2012 was de streefwaarde van de indicator ‘Aantal nieuwe samenwerkingsverbanden tussen bedrijven en kennis/research instellingen’ op basis van de committeringen in maatregel 1.1 al volledig bereikt. In het verslagjaar is deze indicator verder overschreden. De laatste ‘openstaande’ indicator betreffende het ‘Aantal ondersteunde MKB-bedrijven’ kende een lichte toename van 50 tot 56,8 procent.

De uitvoering van Maatregel 1.1. verliep in het verslagjaar goed. Van de twaalf beschikte projecten, zijn drie projecten echt Oost-Nederlands (provinciegrensoverschrijdend). Deze projecten, te weten Force Reflecting Operation Instrument (FROI), INAETICS en Multitooltrac worden door partners uit beide provincies

Diagram 3.3: prestaties Maatregel 1.1

uitgevoerd. Deze projecten hebben een duidelijk regionaal-economisch effect op beide provincies. In totaal zijn in 2013 zeven aanvragen in Maatregel 1.1 door het programmamanagement ontvangen. Acht projecten uit 2012 waren nog in behandeling. Deze zijn alle voorgelegd

aan de Stuurgroep, die positief adviseerde op alle aanvragen, zij het in sommige gevallen met aanvullende voorwaarden. De Managementautoriteit nam alle adviezen van de Stuurgroep over. Eind 2013 was er nog een aanvraag in behandeling.

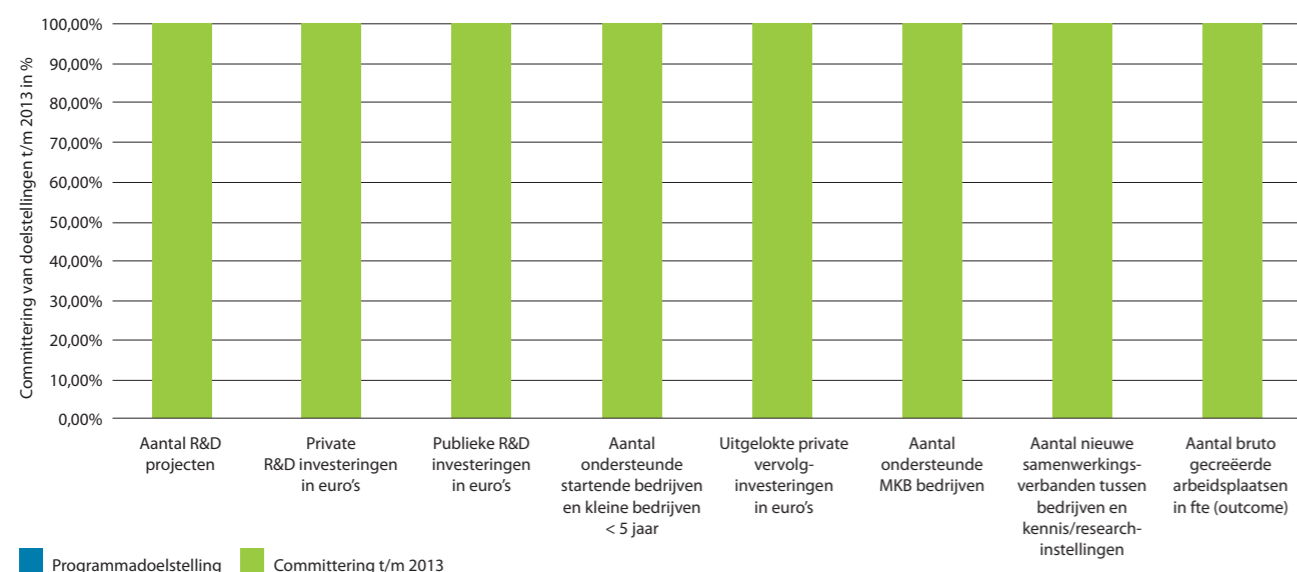
Een project uit Maatregel 1.1: ParkinsonNeXt

Een nieuwe generatie (digitale) zelfzorgproducten ontwikkelen gericht op Parkinson patiënten, dat is het doel van een aantal regionale zorgondernemers, een samenwerkingsverband tussen vijf MKB'ers, een grootbedrijf en twee kennisinstellingen. Door deze zelfzorgproducten te gebruiken krijgt de patiënt uiteindelijk de mogelijkheid om langer thuis te wonen. Hierdoor kan aanzienlijk worden bespaard op de zorgkosten. De regio Gelderland start een pilot voor ParkinsonNeXt. Vanuit deze regio wordt het product nationaal en internationaal uitgezet. Wanneer de introductie succesvol is gebleken volgt uitrol voor andere takken van de zorgmarkt zoals Alzheimer, COPD en MS. De zelfzorgproducten bestaan uit in totaal zes werkpakketten zoals o.a. een interactieve medicijnkast, een ZelfZorgportal en database en bijvoorbeeld Interactieve fitnessapparatuur. Op basis van persoonlijke gegevens wordt per persoon een behandelplan opgesteld. De communicatie en de plannen worden ontsloten via een special soort tablet, the ID-PATH.

Het project kan uiteindelijk zorgen voor ca. 40 fte werkgelegenheid in Oost-Nederland.

Om dit product te ontwikkelen ontving het samenwerkingsverband Radboud Universiteit (Nijmegen) en Universitair Medisch Centrum St Radboud (UMC St Radboud) met Topicus Zorg BV (Deventer, Zorg Invest BV (Schalkhaar), de Praktijk Index BV (Bilthoven), Focus Cura Zorginnovatie B.V. (Driebergen-Rijsenburg), Montpellier Venture Ltd. (Helmond), Simultrainer Europe BV (Velp) € 1.092.895 subsidie uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Daarnaast ontvingen zij een provinciale bijdrage van € 500.000 en een rijksbijdrage van € 400.000.

Diagram 3.4: Prestaties Maatregel 1.2

Maatregel 1.2

In het verslagjaar 2013 zijn twee projectvoorstellen binnen Maatregel 1.2 ingediend. Beide projecten ontvingen na advisering door de Stuurgroep een positieve toekenningsbeschikking. Eind 2013 waren binnen Maatregel 1.2 geen projecten meer in behandeling.

In diagram 3.4 *Prestaties Maatregel 1.2* zijn de verwachte resultaten opgenomen zoals vastgelegd in de beschikking van alle tot eind van dit verslagjaar in deze maatregel beschikte projecten. Bij alle indicatoren zijn de verwachte waarden op maatregelniveau in 2013 volledig gehaald.

Een project uit Maatregel 1.2: SuperHR

Duurzaam en energiebesparend. Dat zijn twee belangrijke voordelen van de SuperHR-technologie, verwarmingstechnologie die verder gaat waar de huidige HR-techniek ophoudt. Een samenwerkingsverband van een aantal bedrijven en de Universiteit Twente heeft subsidie ontvangen uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling om deze technologie verder te ontwikkelen. Het systeem zorgt voor effectieve opslag van warmte en terugwinning van verloren energie in de cv-ketel, waarbij ook duurzame energiebronnen worden geïntegreerd.

De besparingen zijn zeer aantrekkelijk. Met de SuperHR-technologie kan een gemiddeld huishouden flink op de energiekosten besparen. Op de verwarming van tapwater kan tot wel 30 procent bespaard worden, en het verwarmen van gebouwen (woningen, kantoren en bedrijfsruimten) kan ca. 15 procent besparing opleveren. Gecombineerde warmteterugwinning uit tapwater én centrale verwarming kan de gebruiker zelfs 100 procent reductie opleveren van het gebruik van gas voor het verwarmen van tapwater. Daarnaast is het te ontwikkelen product minder belastend voor het milieu, omdat er energiebesparing plaats vindt door het gebruik van duurzame energie.

Voor de provincies Gelderland en Overijssel levert dit project een bijdrage aan het versterken van de innovatiekracht op het gebied van duurzaamheid en energie.

Om dit product te ontwikkelen ontving het samenwerkingsverband tussen ATAG Verwarming Nederland BV en Intermeco BV (Doetinchem), Kiwa Nederland BV (Apeldoorn), Universiteit Twente (Enschede) € 878.586 subsidie uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Daarnaast ontvingen zij een provinciale bijdrage van € 400.000 en een bijdrage van het Rijk van € 100.000.

3.1.2 Prioriteit-1: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen

Overcommitting

Het aantal aanvragen nam in 2013 verder af. Conform de regelgeving dienen aanvragen te worden behandeld op volgorde van indiening van de volledige aanvraag. Over deze procedure zijn de aanvragers schriftelijk geïnformeerd en de volgorde is strikt gemonitord. Bij overcommitting worden meer middelen beschikt dan formeel aanwezig. De provincies hadden al in 2012 besloten hiervoor garant te staan. Dit is een gecalculeerd risico, omdat de ervaring leert dat een groot deel van de projecten niet de volledige subsidie realiseert. Om toch andere projecten de tijd te geven hun project binnen de programmaperiode uit te voeren, kan niet worden gewacht op daadwerkelijke vrijval, maar moet hierop worden geanticipeerd.

Begeleiding Prioriteit-1

Elk ingediend project in Prioriteit-1 is ook in dit verslagjaar minimaal twee keer geagendeerd in de Stuurgroep. Tijdens de eerste bespreking beperkt de Stuurgroep zich tot het beoordelen van de inhoud van het project. De programmamanagers koppelen deze feedback terug naar de aanvragers, die in de gelegenheid worden gesteld erop te reageren. Dit kan in de vorm van een aanvullende notitie, het aanleveren van andere ondersteunende documenten of het geven van een presentatie tijdens de volgende Stuurgroepvergadering. In enkele gevallen besloot de project-aanvrager op basis van de feedback van de Stuurgroep om het project in te trekken of aan te passen. Zo zijn om de uitvoeringsrisico's te beheersen bij enkele projecten mijlpalen geformuleerd. Bij enkele adviezen aan Gedeputeerde Staten zijn aanvullende voorwaarden voorgesteld, die in de formele besluitvorming door GS werden bekrachtigd. Een belangrijk aspect in de begeleiding richting aanvraag is het managen van de verwachtingen van de aanvrager. Is het project inhoudelijk werkelijk kansrijk? Daarbij wordt getoetst of het project past binnen de kennisclusters Food, Health en Technology of binnen een opkomend kennisgebied zoals EMT. Met deze informatie kan de aanvrager vaak zijn aanvraag verbeteren. Toen tegen het einde van de planperiode budgetuitputting naderbij kwam, werd het informeren over de regels omtrent de toekenning van het restantbudget steeds belangrijker. In het hele proces heeft inhoudelijke sturing plaatsgevonden om de uiteindelijke regionaal-

economische effecten van de aanvragen te maximaliseren. Met name is gestuurd op marktinitiatief, duurzaamheid en marktstrategie en de nog te realiseren indicatoren. Projectinitiatieven waarbij de perspectieven op deze vlakken onvoldoende was, is geadviseerd om geen aanvraag in te dienen. Als blijkt dat de voortgang van projecten achterblijft bij de prognose, vindt overleg plaats tussen programma-secretariaat en projectuitvoerders om strakke sturing te waarborgen. In het verslagjaar is veelvuldig contact geweest met projectuitvoerders over verlengingsverzoeken en over de haalbaarheid van definitieve realisatie binnen de planperiode. Hier wordt zeer kritisch naar gekeken.

3.2 Prioriteit-2 Versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken

Investeren in innovatie en ondernemerschap heeft vooral zin als tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in het op orde krijgen van de randvoorwaarden met betrekking tot het woon- en werkklimaat. De betrokkenheid van de stedelijke netwerken bij het GO-Programma op dit thema is daarom groot. Prioriteit-2 richt zich op het versterken van het innovatieklimaat in stedelijke netwerken. Hiervoor is 27,5 procent van de middelen tot 2015 beschikbaar.

Aan de hand van twee maatregelen wordt Prioriteit 2 concreet gemaakt:

- **Maatregel 2.1 – Verbeteren bereikbaarheid en mobiliteit**
Het doel van deze maatregel is het verbeteren van het vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijvigheid, door het verbeteren van de bereikbaarheid en de transportinfrastructuur binnen en tussen de stedelijke netwerken in Oost-Nederland. Dit wordt bereikt door het verbeteren van kenniscentra en (hoogwaardige) werklocaties met een (boven) regionale functie, het beter en intensiever benutten van de bestaande infrastructuur, betere mobiliteit door verminderen van reistijden en (her)ontwikkeling centrum- en stationslocaties.
- **Maatregel 2.2 – Vergroten kwaliteit werk- en leefomgeving**
Deze maatregel is gericht op het op duurzame wijze vergroten van de aantrekkelijkheid van de leefomgeving en het verhogen van de milieukwaliteit in de stedelijke netwerken in Oost-Nederland. Hierdoor verbetert het woon-, werk- en leefklimaat

voor hoog opgeleid personeel en kennisintensieve bedrijvigheid. Daarmee wordt de regionale concurrentiekracht versterkt. Dit wordt bereikt door het herontwikkelen van duurzame bedrijventerreinen met regionale impact, het verbeteren van de toeristisch-recreatieve infrastructuur en voorzieningenniveau en het verbeteren van de aantrekkelijkheid van de leefomgeving in relatie tot het vestigingsklimaat.

3.2.1 Prioriteit-2: Verwezenlijking van de doelstellingen en voortgangsanalyse

In het *diagram 3.5: prestaties Prioriteit 2* met de prestaties van Prioriteit-2 wordt de materiële voortgang van Prioriteit 2 tot en met 2013 weergegeven aan de hand van de score van de beschikte projecten op de indicatoren.

In het verslagjaar zijn zes projecten beschikt binnen Prioriteit-2. In Prioriteit-2 zijn inmiddels 23 projecten afgerekend (zes in 2011, acht in 2012 en negen in 2013). De resultaten die in het staafdiagram zijn opgenomen, zijn de verwachte resultaten zoals vastgelegd in de beschikkingen van de projecten.

De resultaten van de verantwoorde en afgerekende projecten komen bijna geheel overeen met de indicatoren zoals die destijds in de toekenningsbeschikkingen stonden. Alle indicatoren binnen Prioriteit-2 kennen een stijging in verwachte waarde vanwege de in 2013 gecommiteerde

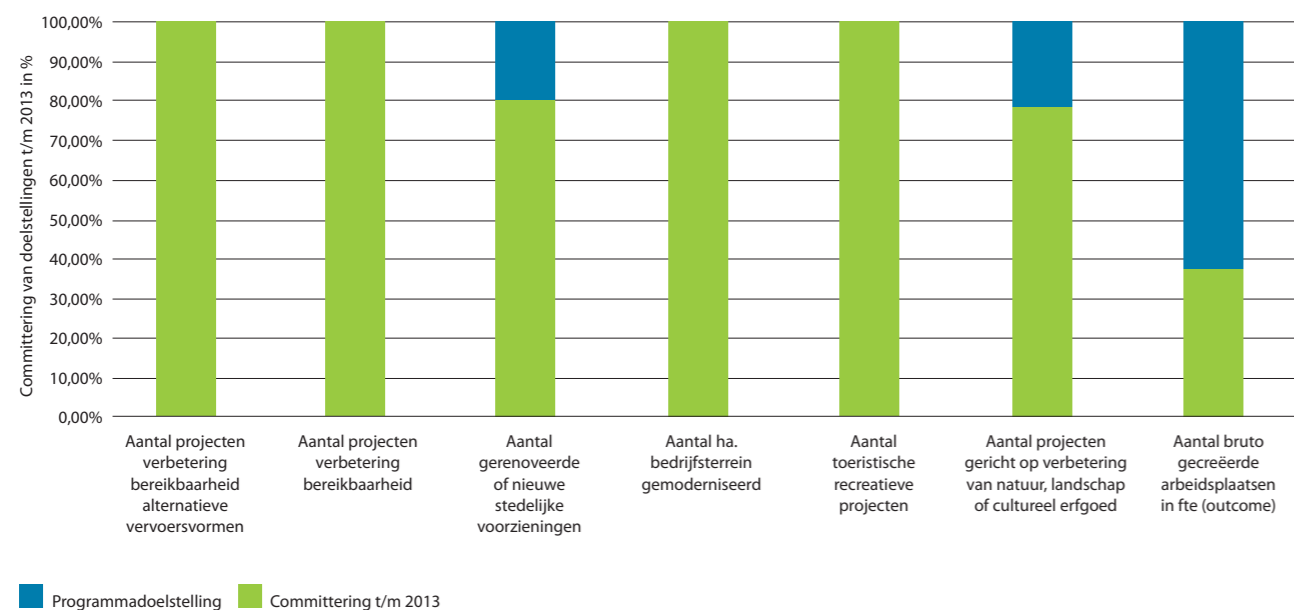
projecten. De indicator 'Aantal hectaren bedrijfsterrinen gemoderniseerd' had in 2012 al de programmadoelstelling bereikt.

De indicator 'Aantal bruto gecreëerde arbeidsplaatsen' steeg licht van 35,3 procent naar 37,9 procent. De prioriteitsdoelstelling zal deze indicator echter niet realiseren, omdat op basis van de herijking relatief weinig projecten uit Prioriteit-2 op deze indicator scoren. Veel projecten zijn randvoorwaardelijk aan het creëren van arbeidsplaatsen. Dit indirecte effect wordt vanaf 2010 niet meer meegenomen. De Managementautoriteit heeft eerder al aangegeven niet te verwachten dat de doelstelling voor deze indicator alsnog volledig kan worden gerealiseerd.

De overige twee indicatoren die de prioriteitsdoelstelling nog niet hebben gerealiseerd, het aantal gerenoveerde of nieuwe stedelijke voorzieningen en het aantal projecten gericht op verbetering van natuur, landschap of cultureel erfgoed, komen met 80 procent dichterbij de buurt van hun prioriteitsdoelstelling. Ook op deze indicatoren kan sinds de herijking echter minder gemakkelijk worden gescoord.

Het overzicht van de financiële voortgang is gebaseerd op de in de beschikking opgenomen bedragen van gehonoreerde projecten in Prioriteit-2. Ten behoeve van de aansluiting met de voorgaande jaarverslagen en de rapportage 2012 is een rij 'wijzigingen' toegevoegd. Bij twee projecten heeft een herbeschikking plaatsgevonden. In beide gevallen is het project uitgebreid, gefinancierd

Diagram 3.5: prestaties Prioriteit 2

3.6: Financiële gegevens Prioriteit 2 op basis van beschikking tot en met 2012 en in 2013 (in €)

JAAR	TSK	EFRO GECOMMITTEERD	EFRO BEGROOT	RIJK	REGIO	PRIVAAT
t/m 2012	125.820.119	34.935.989	38.308.000	11.587.218	75.736.385	3.560.527
Wijzigingen	-1.465.151	-48.991	0	-1.358.027	-58.133	0
2013	16.269.896	7.178.245	6.820.000	132.000	8.959.651	0
Totaal	140.624.864	42.065.243	45.128.000	10.361.191	84.637.903	3.560.527

met regionale publieke middelen. De wijzigingen zijn verwerkt in de cumulatieve gegevens over 2013. Voor de volledigheid en zichtbare aansluiting is er voor gekozen de gerapporteerde cumulatieve gegevens per ultimo 2012 in de bovenste rij weer te geven.

De financiële gegevenstabel laat zien dat in 2013 € 7.178.000 aan EFRO-middelen is gecommiteerd binnen Prioriteit-2. Dat is € 358.000 meer dan voor het verslagjaar 2013 was begroot. Met een gecommiteerd volume van € 42 miljoen is Prioriteit-2 eind 2013 op een percentage gekomen van 93,2 procent.

Daarmee ligt Prioriteit-2 weliswaar nog steeds achter op schema, maar de Managementautoriteit heeft goed zicht op de projecten die binnen deze Prioriteit nog in

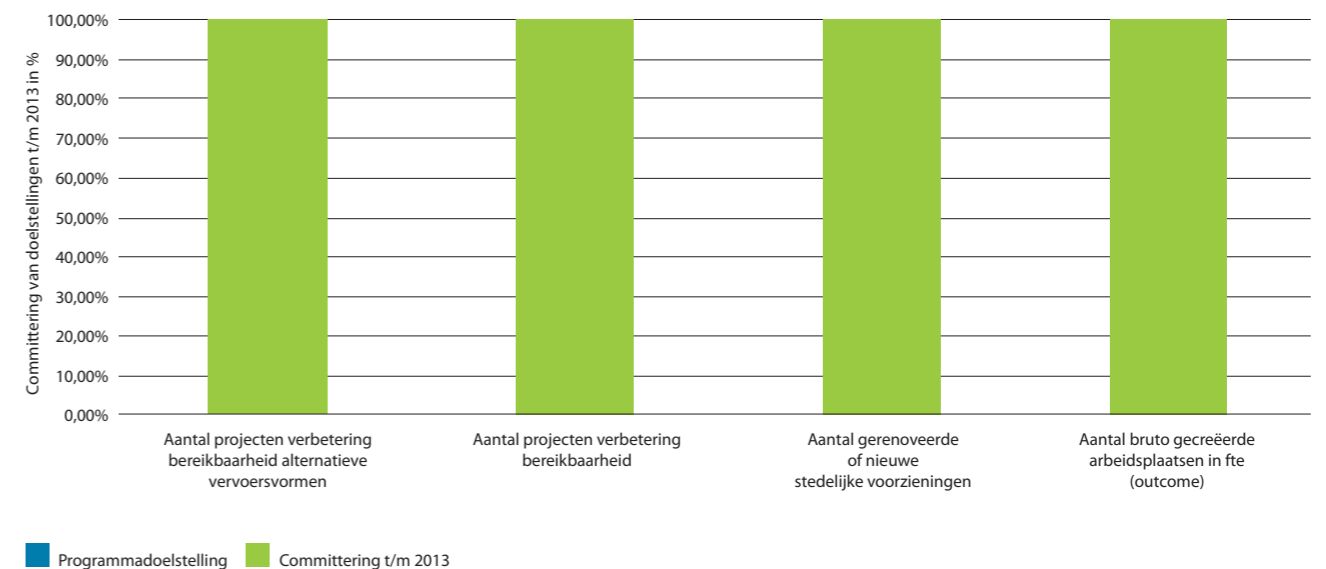
ontwikkeling zijn. Samen met de Stuurgroep voor de Prioriteiten 2 en 3 heeft de Managementautoriteit hiervoor verhoogde aandacht.

In 2013 is na uitvoerig overleg één projectaanvraag in Prioriteit-2 ingetrokken en vervangen door een gewijzigde aanvraag. Hierbij is ook gebruik gemaakt van feedback van de Stuurgroep. In het verslagjaar zijn zeven projecten voorgelegd aan de Stuurgroep, waarvan na intrekking en wijziging van een, zes projecten een beschikking subsidieverlening hebben ontvangen.

Maatregel 2.1

In 2013 zijn vier projecten in maatregel 2.1 goedgekeurd met een totale bijdrage van € 5.537.322 EFRO-subsidie.

Diagram 3.7: prestaties Maatregel 2.1

Project in maatregel 2.1: Verbeteren bereikbaarheid bedrijventerreinen Elst Zuidoost

De gemeente Overbetuwe kreeg EFRO-subsidie om de bereikbaarheid van bedrijventerrein De Aam te verbeteren. De upgrade van het bedrijventerrein heeft een positieve invloed op de aantrekkelijkheid van de woon-werkomgeving. Daarnaast wordt met het project het vestigingsklimaat voor bestaande ondernemingen op hoog niveau gehouden en wordt het terrein aantrekkelijker voor nieuwe bedrijven om zich te vestigen. Door de uitbreiding zal toename van de verkeersdrukte ontstaan en de daarmee samenhangende druk op de bereikbaarheid. Om hier goed op te anticiperen worden de volgende maatregelen genomen: op de Aamsestraat worden de rotonde aangepast en verkeerslichten aangelegd. Het zuidelijke deel van het bedrijventerrein en het voormalige spoorterrein worden ontsloten via de rondweg waarbij ook geluidwerende voorzieningen en groenstructuren worden aangelegd. De aanpassing is onderdeel van een groter plan om het bedrijventerrein De Aam te revitaliseren. Al sinds maart 2011 wordt hieraan gewerkt. Met dit project werkt de provincie Gelderland aan haar ambitie om het vestigingsklimaat te versterken. Een voorwaarde hiervoor is goede bereikbaarheid.

Voor het uitvoeren van deze activiteiten ontving de Gemeente Overbetuwe € 1.713.663 subsidie uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

In *diagram 3.7: prestaties maatregel 2.1* zijn de verwachte resultaten opgenomen, zoals vastgelegd in de beschikking van alle tot eind 2013 gehonoreerde projecten in deze maatregel.

Uit *diagram 3.7 Prestaties van Maatregel 2.1* kan opgemaakt worden dat de prestaties van deze Maatregel zeer goed op

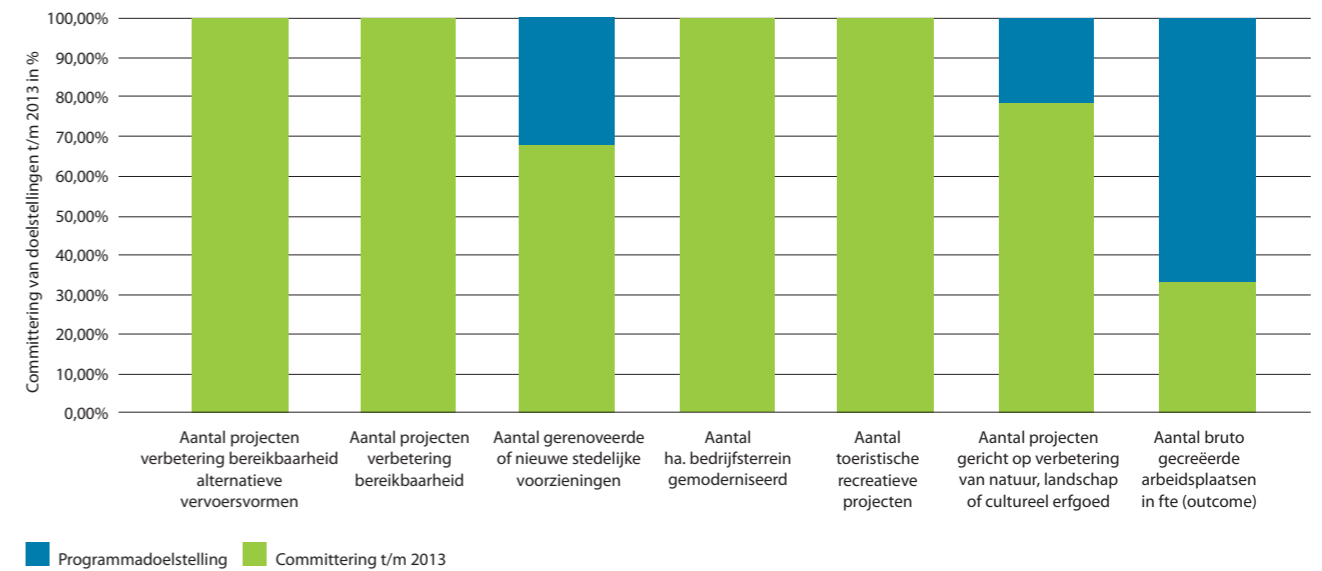
koers liggen. Alle indicatoren hebben in dit verslagjaar de doelstellingen verder overschreden. Ook qua realisatie scoort de Maatregel goed: al in 2012 hadden twee indicatoren de maatregeldoelstelling gerealiseerd, de overige indicatoren zullen deze naar verwachting ook gaan halen.

Project in maatregel 2.1: Bereikbaarheid Stadsweide fase II (Enschede)

De gemeente Enschede gaat de bereikbaarheid van het gebied Stadsweide verbeteren. In dit gebied zijn enkele grote instellingen (Medisch Spectrum Twente en Hogeschool Saxion) en diverse bedrijven gevestigd. Tevens wordt een derde toegang tot de parkeergarage onder het Van Heekplein gerealiseerd. Toename van de economische activiteiten voor de hele stad en de omliggende regio zijn positieve effecten hiervan. Door de aanleg van het plein en de looproute ontstaat een nieuwe verkeerssituatie die een gunstig effect heeft op de CO2-emissie in het centrum van Enschede.

Voor het uitvoeren van deze activiteiten ontving de Gemeente Enschede € 2.000.000,- EFRO-subsidie. Daarnaast ontving zij een bijdrage van Provincie Overijssel van € 2.000.000,-. De investering van Enschede is € 1.300.000,-.

Diagram 3.8: prestaties maatregel 2.2

Maatregel 2.2

In het verslagjaar 2013 zijn in Maatregel 2.2 twee projecten goedgekeurd. In *diagram 3.8: Prestaties maatregel 2.2* zijn de verwachte resultaten opgenomen, zoals vastgelegd in de beschikkingen van deze projecten, inclusief de in voorgaande jaren beschikte projecten.

In 2012 was de verwachte waarde van de indicator 'Aantal ha bedrijfsterrein gemoderniseerd' binnen Maatregel 2.2 al bereikt. De indicator 'aantal gerenoveerde of nieuwe stedelijke voorzieningen' steeg in het van 60 naar 68 procent. De indicator 'projecten gericht op verbetering van

natuur, landschap of cultureel erfgoed' is niet gestegen, het percentage 'Aantal bruto gecreëerde arbeidsplaatsen in fte' steeg heel licht tot 33,17 procent (2012: 32,58 procent).

In de aanvraagfase bij projecten soms vertraging op, door de financiële situatie bij diverse gemeenten en doordat de procedures tijd vergen. In sommige gevallen worden hierdoor andere potentiële projecten aantrekkelijker voor het programma en maken de netwerken (in sommige gevallen na afstemming met de Managementautoriteit) de keuze om de projectenlijst aan te passen.

Project in maatregel 2.2: Kwaliteitsimpuls Binnenstad Almelo

Met ruim 4,2 ton Europese subsidie krijgt de binnenstad van Almelo een kwaliteitsimpuls. Naast € 428.620 van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) draagt de gemeente zelf € 225.000 bij.

Daarmee kan het winkelstraatgebied worden opgeschoond, onder meer met betere vormen van reclames en uitstallingen. Dat zorgt voor een rustig en overzichtelijk straatbeeld. Daarnaast wordt de openbare verlichting van het kerngebied verbeterd. Het centrum wordt voorzien van een vernieuwend straatmeubilair waarin de thema's innovatie en duurzaamheid verbeeld worden. Het project heeft tot doel het structureel verbeteren van de verblijfskwaliteit en het vestigingsklimaat in het kernwinkelgebied van Almelo.

3.2.2 Prioriteit-2: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen

De voortgang van Prioriteit-2 vergt permanente aandacht, zowel van het programmamanagement als van de steden en de stedelijke netwerken. De steden onderkennen dat sommige projecten vertraging oplopen en hierdoor wellicht geheel moeten worden stopgezet. Zo heeft de gemeente Almelo een omvangrijk project gericht op de versterking van de binnenstad moeten aanpassen. Ook in de netwerksteden Arnhem-Nijmegen en Zwolle-Kampen treden vertragingen en wijzigingen op bij projecten die al geruime tijd op de lijsten van deze stedelijke netwerken staan. Mede door het overleg dat het programmasecretaariat heeft met de gemeenten, kunnen andere projectaanvragen worden ontwikkeld.

In de vergaderingen van de Stuurgroep 2 en 3 staat de voortgang van programma en potentiële projecten op de agenda. Dit wordt per netwerk besproken, zodat een goed overzicht ontstaat van knelpunten en alternatieven. Deze aanpak werkt stimulerend op de netwerken onderling.

3.3 Prioriteit-3 Versterken aantrekkelijkheid steden

Prioriteit-3 richt zich op het versterken van de attractiviteit van de grote steden. In het GO-Programmagebied zijn dat de negen GSB-steden in Oost-Nederland: Almelo, Apeldoorn, Arnhem, Deventer, Ede, Enschede, Hengelo, Nijmegen en Zwolle. De steden nemen door de concentratie van economische activiteiten en mensen een belangrijke plaats in in de regionale economie. Ook hier geldt de regel dat investeren in innovatie en ondernemerschap vooral zin heeft als tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in het op orde krijgen van de randvoorwaarden met betrekking tot het woon- en leefklimaat in de steden. De steden kennen ook binnenstedelijke gebieden waar de economische motor hapert omdat er knelpunten zijn ontstaan. Prioriteit 3 is gericht op het oppakken van hele specifieke knelpunten in een wijk of gedeelte van de stad. Uitgangspunt voor handelen is het volgen van een integrale wijkaanpak, conform de voorgestelde nationale aanpak, zoals die is vormgegeven in het GSB (Grote Steden Beleid). Hierbij is de integrale benadering, gericht op een duurzame ontwikkeling van de stad uitgangspunt. Hiermee wordt aangesloten bij de aanpak zoals voorgestaan in artikel 8 van Verordening (EG) 1083/2006. Voor Prioriteit-3 is

10,4 procent van de middelen van het GO-Programma beschikbaar. Deze prioriteit is uitgewerkt in één maatregel:

Maatregel 3.1

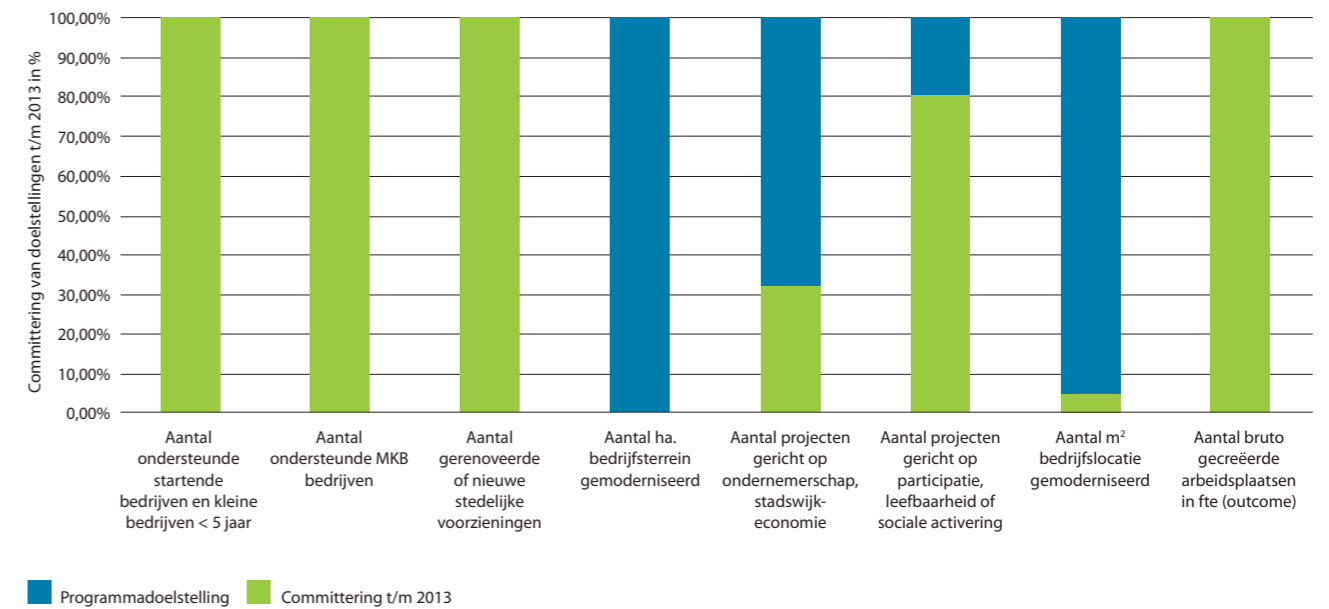
Het doel van deze maatregel is het vergroten van de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de steden in Oost-Nederland, door het aanpakken van prioritaire probleemsituaties in stadswijken op een integrale – en daarmee ook op een structurele en duurzame – manier. Dit wordt bereikt door het stimuleren van ondernemerschap in de wijk (economie), versterking onderwijs-arbeidsmarkt-integratie (sociaal), versterking wijk economie en binnenstedelijke werklocaties (fysiek) en het vergroten van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de openbare ruimte.

3.3.1 Prioriteit-3: Verwezenlijking van de doelstellingen en voortgangsanalyse

In *Diagram 3.9: prestaties Prioriteit 3* wordt de materiële voortgang van Prioriteit-3 tot en met 2013 weergegeven aan de hand van de totaalscore van de projecten op de indicatoren. In 2013 zijn zes projecten gehonoreerd binnen Prioriteit-3. De resultaten, die in het diagram zijn opgenomen, zijn verwachte resultaten zoals deze zijn vastgelegd in de beschikkingen van de projecten tot en met 2013.

Op basis van de resultaten, zoals weergegeven in het diagram, kan worden geconstateerd dat, met de beschikking van zes projecten in 2013, de verwachte waarden van de indicatoren voor Prioriteit-3 nog grote verschillen kent. De indicatoren 'Aantal ha bedrijventerrein gemoderniseerd' (0 procent) en 'Aantal m² bedrijfslocatie gemoderniseerd' (stijging van 4,42 procent naar 4,65 procent) scoren laag. Geconstateerd is dat projecten gericht op de ontwikkeling van bedrijfsterrinen achterblijven. Dit ligt enerzijds aan de prioritering binnen de steden, anderzijds komt dit door een verminderde vraag naar bedrijventerrinen door de economische crisis. Projecten op dit vlak worden bovendien vooral onder maatregel 2.2 ingediend. Vier indicatoren, waaronder de indicator 'bruto gecreëerde arbeidsplaatsen', scoorden al 100 procent en zijn verder overschreden. De overschrijding van de indicator bruto gecreëerde arbeidsplaatsen is aanzienlijk. De indicatoren 'Aantal projecten gericht op ondernemerschap, stadswijk economie' is gestegen tot 32 procent en die van 'Aantal projecten gericht op participatie, leefbaarheid of sociale activering' is gestegen tot 80 procent.

Diagram 3.9: prestaties Prioriteit 3

Uit het overzicht van de financiële voortgang van Prioriteit-3 blijkt dat op basis van de gecommitteerde bedragen in 2013 bijna € 1.700.000 meer is gecommitteerd dan de overeenkomstige gebudgetteerde jaartranche in projecten. Eind 2013 is nog ongeveer 5 procent van het budget van deze maatregel beschikbaar. Daarvoor zijn voldoende projecten in voorbereiding. Evenals in voorgaande jaren zijn in het verslagjaar geen wijzigingen opgetreden in de beschikbaar gestelde bedragen. Dit is overeenkomstig de verwachtingen dat in deze prioriteit, evenals in Prioriteit-2, nauwelijks vrijval zal optreden.

Zoals verwacht versnelde in 2013 de uitvoering van Prioriteit-3 verder. Projecten binnen deze prioriteit kennen wisselende ontwikkelperiodes. Als infrastructurele wijzigingen passen binnen het vigerende bestemmingsplan, kan een project snel worden uitgevoerd. Nijmegen, Zwolle en Ede waren eind 2013 in voorbereiding en kunnen in 2014 worden beschikt en uitgevoerd. In 2013 zijn vier projectaanvragen behandeld. Daarvan hebben, na advisering door de Stuurgroep Prioriteit 2 en 3, zes een positieve beschikking ontvangen. Een project dat in november is ingediend is nog in behandeling.

3.10: Financiële gegevens Prioriteit 3 op basis van beschikking tot en met 2011 en in 2012 (in €)

JAAR	TSK	EFRO GECOMMITTEERD	EFRO BEGROOT	RIJK	REGIO	PRIVAAT
t/m 2012	35.735.811	11.988.243	14.542.000	3.200.000	16.428.507	4.119.061
Wijzigingen	0	0	0	0	0	0
2013	11.144.578	4.285.992	2.590.000	0	5.873.243	985.343
Totaal	46.880.389	16.274.235	17.132.000	3.200.000	22.301.750	5.104.404

Project in maatregel 3: Startershuis Deventer

Via dit project worden lokale startende ondernemers ondersteund en actief begeleid. Daarvoor kunnen deze starters terecht in Het Startershuis: een bedrijfsverzamelgebouw waar zij kennis en ondersteuning kunnen inkopen via een 'vouchersysteem'. Ook studentondernemers behoren tot de doelgroep.

De totale publieke cofinanciering bedraagt € 552.738, met een EFRO-bijdrage van € 248.732.

Project in maatregel 3: (Kunst)route station – binnenstad

Dit project beoogt een gastvrije route van het station naar de binnenstad te realiseren door een al aanwezige route duidelijker, aantrekkelijker, comfortabeler en veiliger te maken. Met de herinrichting zal de route vergroenen, wordt de oversteek voor de voetgangers veiliger gemaakt, de bestrating van de wandelpaden wordt aangepast en verlicht en langs de route worden kunstobjecten geplaatst. Met dit alles wordt de doorstroom van OV verbeterd. De totale publieke cofinanciering bedraagt € 902.627, met daarbinnen een EFRO-bijdrage van € 150.000.

3.3.2 Prioriteit-3: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen

De uitvoering van Prioriteit-3 versnelde in het verslagjaar ten opzichte van voorgaande programmajaren, met een hogere committering dan begroot. Gezien de omvang van de committeringen en de omvang van de in voorbereiding zijnde projecten, is er vertrouwen dat Prioriteit-3 op 100 procent committering zal uitkomen.

De problemen bij Prioriteit-2 doen zich eveneens voor bij Prioriteit-3. Voor beide prioriteiten worden grotendeels dezelfde maatregelen genomen.

3.4 Prestaties totaal

Bijlage 5 bevat het diagram van de prestaties van de prioriteiten 1,2 en 3 samen.

Een veehouder zoekt een specifiek dier met behulp van het Koe Positiebepaling Systeem. (foto: Nedap)

Iedereen kent ze wel, de kleine labeltjes waarmee artikelen in de winkel zijn uitgerust om te voorkomen ze onbetaald de winkel verlaten. Maar veel verder dan het snerpande alarm als een winkeldief ermee de detectiepoortjes passeert, was de technologie nog niet gekomen. Uitgebreider toepassingen leken voor de hand te liggen, maar voor die innovatiestap waren nieuwe ideeën nodig. En als extra impuls van die ideeën ook financiering: EFRO.

Harry Potters Sluipwegwijzer werkelijkheid door Oost-Nederlandse innovatie

Vlak voor Kerstmis 2013 hadden de vier projectpartners zich verzameld in Groenlo. Eindelijk konden ze laten zien waar vier jaar van intensieve samenwerking toe had geleid. Eindelijk de feestelijke afsluiting: toespraken, demonstraties, klanten en andere zakenrelaties en natuurlijk de voorzitter van de EFRO-uitvoeringsorganisatie (Managementautoriteit) in Oost-Nederland, de Gelderse gedeputeerde Annemiek Traag. De resultaten van het project konden worden getoond. Het bleek een bonte verzameling uiteenlopende

toepassingen: van goederen die op hun weg door een winkel worden gevolgd, via gepersonaliseerde bewegwijzering in ziekenhuizen, tot een boer die Bertha33 met behulp van zijn tablet tussen honderden loslopende soortgenoten uit plukt. Harry Potters Sluipwegwijzer is werkelijkheid geworden. Minder magisch, geen toverkaart maar een tablet, maar niet minder fascinerend.

TSP

De techniek die daarvoor wordt gebruikt is heet RFID, radio frequency identification (identificatie met

radiogolven). Labels, tags in het jargon, geven een radiosignaal af dat op afstand is uit te lezen. Ontstaan in de Tweede Wereldoorlog, toen vliegtuigen voor het eerst met radiobakens werden uitgerust om ze te kunnen herkennen als vriend of vijand. De Universiteit Twente en de twee Twentse spin-offbedrijven SmartSigns en Recore Systems en het Gelderse NEDAP ontwikkelden een nieuwe toepassing van de RFID techniek, TSP (Tracking, Tracing, Sensing Platform). Het komt erop neer dat ze de

“Het komt erop neer dat ze de labels slimmer en zuiniger hebben gemaakt, legt projectleider Mark Frima uit.”

labels slimmer en zuiniger hebben gemaakt, legt projectleider Mark Frima uit. “Deze TSP-techniek wordt gekenmerkt door een zeer laag energieverbruik van de labels en zeer exacte plaatsbepaling van de labels tot op een afstand van 100 meter. Bovendien hebben de labels een zodanige rekencapaciteit dat ze berekeningen kunnen maken en data opslaan. Daardoor komen heel nieuwe toepassingen in beeld, zoals beveiliging, logistiek, landbouw en gezondheidszorg.” Dat de TSP-technologie juist in Oost-Nederland is doorontwikkeld, is geen toeval volgens Frima. “Er zit hier nogal wat bedrijven die zich bezighouden met RFID-technologie.” Dat is ook weer van belang voor de Universiteit Twente: het levert onderzoeksopdrachten op, stageplekken en nieuwe banen. Nedap bijvoorbeeld heeft voor dit project weer nieuwe mensen aangenomen.”

De toepassingen zijn legio

EFRO-subsidies helpen niet alleen om onderzoek en ontwikkeling te betalen, ze fungeren ook als samenbinder en dwingen een project tot focus, stelt Frima. “Het brengt partners met heel verschillende achtergronden samen. In het TSP-project een universiteit (Twente), een groot bedrijf (Nedap) en twee nog heel kleine, innovatieve bedrijven (SmartSigns en Recore Systems). Met zo’n subsidie kan je aan de slag.

Maar als je eenmaal bent begonnen, moet je ook dóór: de afgelopen vier jaar zaten wij ten minste elke drie maanden met elkaar aan tafel!” Dat betekent niet dat het dan verder allemaal van een leien dakje gaat. Frima: “De uitvoering is bij ons heel anders gegaan dan we van tevoren hadden gedacht. Na een jaar bleken we bijvoorbeeld veel meer bandbreedte nodig te hebben. Dat betekende dat je naar andere technische oplossingen moet gaan zoeken.” Het principe klinkt eenvoudig, maar zoals zo vaak is de uitvoering dat niet. Frima: “Omdat de ‘tags’ zo klein mogelijk moeten zijn, hebben ze geen batterij. De energie die nodig is om een boodschap terug te sturen, moet de ‘tag’ uit het opgevangen signaal halen. Dat betekent dat ze héél zuinig en efficiënt met energie moeten omgaan.” Het zwakke retoursignaalje bevat informatie over waar het object zich bevindt en in welke richting het beweegt. De toepassingen zijn legio. “In prototypes hebben we het nu onder andere toegepast bij voorraadbeheer van winkels, in de logistiek (‘Waar ligt wat in het magazijn?’) en voor het traceren van individuele koeien in een grote stal”, vertelt Frima. Een bijzondere toepassing van de TSP-technologie zijn smart signs. “Dat is een vorm van actieve bewegwijzering die bijvoorbeeld in grote publieke gebouwen zoals ziekenhuizen kan worden ingezet.

“De energie die nodig is om een boodschap terug te sturen, moet de ‘tag’ uit het opgevangen signaal halen.”

De bezoeker krijgt bij de hoofdingang met z’n afspraakkaartje een ‘tag’ mee, waarmee een actieve bewegwijzering geheel gepersonaliseerd de bezoeker naar de juiste plek leidt.”

Effect EFRO-subsidies

Diverse overheden ondersteunden het TSP project met in totaal ruim € 3,2 miljoen. Daarvan is ruim € 2,2 miljoen afkomstig van ‘Europa’. De soms gehoorde kritiek dat het effect van EFRO-subsidies zeer beperkt zou zijn, veegt Frima resoluut van tafel. “Die kritiek komt er meestal op neer dat de effecten vaak niet meetbaar zijn. Soms is dat inderdaad zo, maar dat wil helemaal nog niet zeggen dat er geen effect is!”

TSP

RFID is een technologie die met radiogolven op afstand informatie kan lezen van labels. Tot nog toe wordt deze technologie gebruikt in labels van kleding om diefstal te voorkomen en bij voorraadbeheer. Samen met de Universiteit van Twente en twee Twentse spin-offbedrijven ontwikkelt het Gelderse NEDAP een nieuwe toepassing van de RFID techniek onder de noemer TSP. TSP staat voor Tracking, Tracing, Sensing Platform. Deze TSP techniek wordt gekenmerkt door een zeer laag energieverbruik van de labels en zeer exacte plaatsbepaling van de labels tot op een afstand van 100 meter. Bovendien hebben de labels een zodanige rekencapaciteit dat ze berekeningen kunnen maken en data opslaan. Hierdoor ontstaan volledige nieuwe toepassingen in onder andere de beveiliging, logistiek, landbouw en gezondheidszorg.

Eindbegunstigde: Nedap BV

- Datum GS/MA besluit: 30 november 2009
- Totaal publieke financiering: € 3.208.685
- Toegekende EFRO-subsidie binnen het totaal: € 2.246.079
- Looptijd: 1 juli 2009 tot 31 december 2013

4. EFRO-/CG-programma's: grote projecten

Dit hoofdstuk heeft betrekking op grote projecten als bedoeld in artikel 39 van Verordening (EG) nr. 1083/2006 van 11 juli 2006 van de Raad, houdende algemene bepalingen voor de inzet van Structuurfondsen. Het betreft projecten waarvoor de totale kosten hoger zijn dan € 25 miljoen voor milieuprojecten of hoger dan € 50 miljoen voor projecten op andere gebieden. Aangezien het GO-Programma in die zin geen grote projecten kent, is dit hoofdstuk niet van toepassing.

5. Technische Bijstand

Technische Bijstand is een afzonderlijke Prioriteit, die valt onder de verantwoordelijkheid van de Managementautoriteit. Dit hoofdstuk geeft een toelichting op het gebruik van de Technische Bijstand in 2013 en beschrijft de uitgevoerde activiteiten en de resultaten daarvan.

Algemene doelstelling

De algemene doelstelling van Prioriteit-4 Technische Bijstand is het efficiënt en effectief beheren van het Operationeel Programma Oost. Technische Bijstand valt als afzonderlijk project onder de verantwoordelijkheid van de Managementautoriteit. Functioneel is de uitvoering van dit project ondergebracht bij het Programmabureau GO van de Afdeling Subsidieverlening van de Provincie Gelderland.

Op 18 januari 2008 stelde het Comité van Toezicht, op basis van de vastgestelde tabel voor Prioriteit-4, de Meerjarenbegroting Technische Bijstand voor het Operationeel Programma Oost vast. Deze meerjarenbegroting houdt er bij de besteding van de beschikbare middelen rekening mee dat na afloop van de programma-periode nog enige tijd is gemoeid met de afronding van de projecten en de eindafrekening van het programma. De realisatie van de Totale Subsiadiabele Kosten van Prioriteit-4 is daarom gespreid over de periode 2007-2015. Deze strategie betekent voor de rapportage over het verslagjaar 2013 dat de realisatie achterblijft bij de begroting. Feitelijk wordt er dus gespaard voor een kwalitatief hoogwaardige afronding van het programma ná 2013.

Voor Prioriteit-4 was in 2013 een budget voorzien van € 1.984.000. Dit budget is voor 50% opgebouwd uit EFRO-middelen, voor 32,5% uit bijdragen van de Provincie Gelderland en voor 17,5% uit bijdragen van de Provincie Overijssel.

Vanuit de Technische Bijstand wordt ook de organisatiestructuur van het programma gefinancierd.

De uitgevoerde acties hebben betrekking op de volgende aspecten:

- Ondersteuning van de Managementautoriteit, Stuurgroepen en Comité van Toezicht
- Ondersteuning projectontwikkeling en projectvoorbereiding
- Financieel beheer en administratie
- Controle en toezicht op de (uitvoering van) de projecten

- Monitoring en evaluatie van de voortgang van het programma
- Voorlichting en communicatie
- Toezicht, evaluatie, voorlichting en controle van het programma

De activiteiten in Prioriteit-4 worden vooral uitgevoerd door het Programmabureau GO van de Provincie Gelderland en het Expertisecentrum Europa van de Provincie Overijssel.

In de periode maart 2011 tot en met december 2012 werden de werkzaamheden uitgevoerd door een communicatieadviseur van de provincie Gelderland. Sinds februari 2013 worden de communicatieactiviteiten door een extern bureau uitgevoerd.

Sinds september 2013 is de functie van financieel medewerker ingevuld door extern bureau, in verband met het vertrek van de medewerker naar een andere afdeling binnen de Provincie Gelderland. Ook wordt gebruik gemaakt van specialistische externe expertise en ondersteuning voor bijvoorbeeld het beheersysteem en projectontwikkeling.

Voor de inhuur van de noodzakelijke personele capaciteit voor het programmabeheer is in 2008 een Europese aanbesteding uitgezet, die werd afgerond met een gunning aan ERAC BV. Het contract – met een oorspronkelijke looptijd tot november 2012 en met een optie tot verlenging – is in juni 2012 verlengd tot 1 november 2016. In verband met de afbouw van de werkzaamheden voor het GO-Programma is daarbij rekening gehouden met de mogelijkheid tot gefaseerde afbouw van de inzet van ERAC.

Financiële uitputting

Op basis van de financiële gegevens van Prioriteit-4 is op te maken dat de cumulatief gerealiseerde kosten voor de periode tot en met 2013 ten opzichte van de begroting 78 procent bedragen. In 2012 was nog sprake van een realisatie van 63 procent. Een flinke inhaalslag, die vooral te maken heeft met het besluit van het Comité van Toezicht om de vrijval bij projectvoorbereiding en automatisering in te zetten voor dekking van kosten

Tabel 5.1: Financiële gegevens (in euro's) Prioriteit-4 Technische Bijstand t/m 2013

JAAR	TSK	EFRO GECOMMITTEERD	EFRO BEGROOT	RIJK	REGIO	PRIVAAT
t/m 2012	6.985.759	3.492.880	5.572.000	0	3.492.880	0
Wijzigingen	0	0	0	0	0	0
2013	3.243.583	1.621.791	992.000	0	1.621.791	0
Totaal	10.229.342	5.114.671	6.564.000	0	5.114.671	0

van medewerkers van beide provincies en voor communicatie en marketing. Een belangrijk deel van het budget wordt aangewend voor de inhuur van personele capaciteit voor het programma-beheer. De capaciteit lag in 2013 op vrijwel hetzelfde niveau als in 2012. Het subsidieprogramma is volop in uitvoering. De nadruk van de werkzaamheden ligt op de stroom aan voortgangsrapportages en eindafrekeningen. Zoals verwacht zijn de kosten voor de ondersteuning van potentiële aanvragers voor Prioriteit-1 (Innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap) aanzienlijk afgenomen. In verband daarmee is de hiervoor verstrekte opdracht aan Oost NV met ingang van 1 juli 2013 beëindigd. Door vrijval bij projectvoorbereiding en automatisering is duidelijk geworden dat de geraamde uitgaven voor een aanzienlijk deel niet volledig gerealiseerd worden.

5.1 Op te leveren instrumenten

Administratieve organisatie

In 2013 is de vierde aanpassing van de beschrijving van de administratieve organisatie doorgevoerd:

- wijzigingen in de organisatieschema's van de provincies Gelderland en Overijssel;
- de tekst van de Ministeriële Regeling was niet juist opgenomen;
- enkele kleine, tekstuele wijzigingen.

De gewijzigde beschrijving van de administratieve organisatie is in de vergadering van 31 mei 2013 Comité van Toezicht behandeld en op 6 juni 2013 ter kennisneming aangeboden aan de Auditautoriteit en Certificeringsautoriteit.

Digitaal beheerssysteem

In 2013 is een aantal verbeteringen doorgevoerd in en rondom de applicatie SUM. Dit betreft onder meer:

- Het afronden van een provinciebrede risicoanalyse;
- Het aanstellen van een securitymanager ten behoeve van de coördinatie van activiteiten voor informatiebeveiliging;
- Het implementeren van SUM release 4.0 met daarin een sterk verbeterde module voor autorisaties en gebruikersbeheer en de logging daarvan;
- Op basis van deze logginggegevens zijn in het verslagjaar rapportages gemaakt, waarmee het controleproces voor het bewaken van de autorisaties beter en efficiënter kan worden uitgevoerd.

Systeemaudit en projectaudits 2012-2013

De controleperiode voor de systeemaudit is gewijzigd in een rapportage over een kalenderjaar. Voorheen was de controleperiode juli jaar t-1 tot en met juni jaar t.

Om een oordeel te kunnen geven over het effectief functioneren van het management en controlesysteem (MCS) van Managementautoriteit Oost heeft de Auditautoriteit voor haar onderzoek gericht op de essentiële vereisten (EV) voor de systeemaudit gebruik gemaakt van de bevindingen uit het jaarlijks controleverslag 2011 voor zover die betrekking hadden op het jaar 2012. Deze bevindingen heeft de Auditautoriteit aangevuld met de bevindingen over het tweede halfjaar van 2012.

Voor Essentiële Vereiste nr. 6: *Betrouwbaarheid van geautomatiseerde systemen* heeft de Auditautoriteit in het controlejaar 2012-2013 in de maand januari 2013 een onderzoek uitgevoerd. Daarbij is de afspraak gemaakt om

in november 2013 een kort vervolgonderzoek uit te voeren. De bevindingen met EV nr. 6 zijn op 13 november 2013 besproken met de Managementautoriteit. Er zijn nog enkele verbeteringen door te voeren, maar er zijn voldoende (compenserende) beheersmaatregelen getroffen en over het geheel gezien functioneren de systemen goed.

Op basis van de in 2012 bij de Europese Commissie ingediende betaalaanvragen heeft de Auditautoriteit in het controlejaar 2012-2013 een steekproef met controles bij elf projecten uitgevoerd. De werkelijk geconstateerde foutfractie was slechts 0,64 procent. Dit is ruim onder de maximaal aanvaardbare foutmarge van 2 procent van de gedeclareerde uitgaven over 2012.

Op 20 december 2013 ontving de Managementautoriteit het controleverslag en het jaarlijks oordeel van de Auditautoriteit. Hieruit blijkt dat het beheers- en controle-systeem van Managementautoriteit Oost heeft gefunctioneerd, maar dat beperkte verbeteringen nodig zijn. De Auditautoriteit constateert een wederom effectief functionerend Management Control Systeem (MCS) van de Managementautoriteit Oost, met een onverminderde aandacht voor kwaliteitsverbetering. Op een beperkt aantal punten is verbetering mogelijk. Deze aandachtspunten voor verdere verbetering zijn in goed onderling overleg besproken en al tijdens de uitvoering en afwikkeling van de systeemaudit op goede wijze opgepakt door de Managementautoriteit.

Deze ontwikkelingen hebben er toe bijgedragen dat de Managementautoriteit in het controlejaar 2012-2013 in de hoogste categorie 1 is ingeschaald, te weten in de schaal >90% goed. Ten opzichte van het voorgaande controlejaar, waarin eveneens sprake was van inschaling in de hoogste categorie 1, betekent dit dat de Managementautoriteit haar hoge kwaliteit van de programma-uitvoering heeft weten vast te houden.

Evenals in de voorafgaande jaren ontving de Managementautoriteit het controleverslag van de Auditautoriteit (AA) in december. Dit tijdstip van ontvangst laat de Managementautoriteit en de onderhavige projecten weinig tijd om nog voor het einde van het verslagjaar adequaat te reageren. Inmiddels heeft de Auditautoriteit significante stappen gezet in haar streven om in samenspraak met alle Managementautoriteiten de doorlooptijd van afronding van systeem- als projectaudits te versnellen, maar deze zijn nog niet geheel geïmplementeerd.

De uiterwaarden van Rijn, Waal, IJssel en Maas vormen een oud kapitaal. Ruige strookjes natuur langs onvoorspelbaar water. De meeste steenfabrieken van vroeger zijn verdwenen. Geld verdienen zou nog steeds mogelijk moeten zijn, mits het kapitaal kan worden ontgonnen. De natuurminnende recreant moet de uiterwaarden gaan ontdekken. Met Europese subsidie werd een pendeldienst opgezet die de klant van stad naar steiger brengt. En natuurlijk desgewenst ook weer terug.

Toeristische pendelboot ontsluit Gelders rivierengebied

Geen provincie waardoor zoveel grote rivieren stromen als Gelderland. Om de toerist daarvan nóg meer te laten genieten, zet het Regionaal Bureau voor Toerisme Arnhem Nijmegen (RBT KAN) met hulp van EFRO in de zomermaanden als bijzondere troef een pendelboot in. De boten varen tussen Nijmegen, Arnhem, Emmerich en Rees (D). Allerlei bestaande toeristische attracties worden zo met elkaar verbonden, wat combinaties mogelijk maakt van fietsen, wandelen,

cultuur- en stadsbezoek. En de pendelboot zelf is al een attractie op zichzelf. Zomer 2013 ging de introductie van de pendelboot gepaard met een campagne 'Gelderland: de mooiste waterkant van Nederland'. RBT KAN wil met het thema rivieren meer mensen uit de regio en de rest van Nederland, maar ook uit Duitsland trekken, vooral 50 plus-publiek en gezinnen. De campagne beoogt groei van het aantal bezoekers aan Gelderland: dag-

toerisme en meerdaags verblijf. "Gelderland wordt vaak meer geassocieerd met heuvels, bossen en heidevelden dan met het blauw van de rivieren. Maar juist in het blauw schuilt goud", zegt Eva Verhoeven, projectleider van het RBT KAN. "De rivieren bieden een prachtig en ontspannen landschap, en staan voor een schat aan verhalen: van de Waal die de Noordgrens was van het Romeinse Rijk, tot operatie Market Garden, kunstenaars die zich laten inspireren door de rivieren, en de nog

steeds actuele strijd tegen het watergeweld."

Hop-on-hop-off

Van begin juli tot half september maakten toeristische pendelboten iedere dinsdag hop-on-hop-off vaartochten over de Waal en de Rijn. Drie boten voeren vanaf Arnhem, Nijmegen en het Duitse Rees en legden onderweg aan in Emmerich (D), Tolkamer, Millingen aan de Rijn en Doornenburg. In totaal 24 halteplaatsen. Dat bood de passagiers de mogelijk-

Nieuwe paden voor wandelaars & Apps voor fietsers

Het Regionaal Bureau voor Toerisme Arnhem Nijmegen zette de toeristische promotiecampagne Gelderland-breed in. Naast bestaande fiets- en wandelklassiekers langs de rivieren zoals het Pieterpad, Maarten van Rossumpad, Lingepad, Streekpad Nijmegen en Hanzestedenpad, en de fietsroutes Rondje Pontje en Verdronken dorpen, kwamen er zes nieuwe struinnommetjes (langs de Maas, Waal en het Pannerdensch Kanaal en zes

In 2013 was de pendelboot nog een experiment voor de duur van een jaar, zij het zeker met de ambitie om de bootservice te continueren, als welkome en zinvolle aanvulling op de vele vaarponten op de Gelderse rivieren.

Dat is inmiddels gelukt: voorjaar 2014 maakte het RBT KAN bekend dat het in de zomer meer plaatsen zullen worden aangedaan en het aantal deelnemende reders is uitgebreid van drie naar zes. In 2014 varen zeven toeristische pendelboten daarom in de periode 15 juli tot en met 28 augustus iedere dinsdag en donderdag over de Gelderse rivieren. De pendelboten leggen aan in Arnhem, Doornenburg, Dieren, Doesburg, Emmerich (D), Kasteel Doorwerth, Nijmegen, Oosterbeek (Westerbouwing en Sluis), Rees (D), Renkum, Tolkamer, Wageningen (Centrum en Lexkesveer) en Zutphen. Het project is daarnaast een van de drie genomineerden voor de titel 'Meest Innovatieve Uitje' van de toeristenbond ANWB.

"Zonder subsidie hadden wij dit nooit gedaan. Voor een kleine rederij als de onze is de uitkomst best onzeker. De financiële risico's zijn dan gewoon veel te groot. Dankzij de subsidies konden die voldoende worden afgedekt."

ED TONISSEN, DIRECTEUR REDERIJ TONISSEN, EXPLOITANT VAN DE NIJMEEGSE PANNENKOEKENBOOT

heid om vanaf de boot, dan wel er naar toe fietstochten te maken via het knooppuntennetwerk, of te gaan struinen door de uitwaarden. Ook bezoeken aan attracties als Fort Pannerden, Kasteel Doornenburg en Buitengoed De Panoven behoorden tot de mogelijkheden, of museumbezoek, shoppen of een lunch in steden en stadjes aan de waterkant. Drie reders voerden de service in gezamenlijkheid uit: Rederij Witjes, Reeser Personenschiffahrt en Rederij Tonissen. "De EFRO-subsidie was een noodzakelijk smeermiddel om tot de samenwerking te komen", vertelt Ed Tonissen, directeur rederij Tonissen, exploitant van de Nijmeegse Pannenkoekenboot. "Zonder subsidie hadden wij dit nooit gedaan. Voor een kleine rederij als de onze is de uitkomst best onzeker. De financiële risico's zijn dan gewoon veel te groot. Dankzij de subsidies konden die voldoende worden afgedekt."

nieuwe boerenpaden in het Land van Maas en Waal (Overasselt, Deest, Puiflijk, Horssen, Beneden Leeuwen en Ewijk).

En tegenwoordig onmisbaar: twee apps, waarmee fietsers zich door Omroep Gelderland en RTL4-weervrouw Margot Ribberink kunnen laten meenemen langs de Verdronken dorpen route West en Oost. Onderweg ontspint zich de fascinerende geschiedenis van het rivierenland: de eeuwige strijd met het water, wonen en werken aan de rivier, kunstenaars en het water.

Initiatief

Het project 'Toeristische ontwikkeling rond de rivieren' was een initiatief van het Regionaal Bureau voor Toerisme Arnhem en Nijmegen en werd mede mogelijk gemaakt met financiële steun van de Stadsregio Arnhem Nijmegen en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

Toeristische ontwikkeling rond de rivieren

Het project toeristische ontwikkeling rond de rivieren heeft als doel het versterken van de toeristische infrastructuur en regionale activiteit rondom de rivieren in de regio Arnhem Nijmegen. De projectactiviteiten zijn de aanleg en uitbreiding van voorzieningen zoals struinnommetjes, steigers, een fietspendelboot en ontwikkeling van een GPS-applicaties.

Begunstigde: Stichting Regionaal Bureau voor Toerisme KAN

- Datum GS/MA besluit: 31 januari 2012
- Totale publieke cofinanciering: € 664.639
- Toegekende EFRO-bijdrage binnen totaal: € 296.447
- Looptijd: 2 januari 2012 tot en met 31 december 2014

6. Voorlichting en Publiciteit

In 2007 stelden de Managementautoriteit Oost en Gedeputeerde Staten van de Provincie Gelderland het communicatieplan GO Gebundelde Innovatiekracht op voor de programmaperiode 2007-2013, conform artikel 2 van de Verordening (EG) nr. 1828/2006 van de Europese Commissie. Het communicatieplan werd in 2008 vastgesteld. Het communicatieplan GO beschrijft op hoofdlijnen het communicatiebeleid van het GO-Programma voor de gehele programmaperiode.

Conform artikel 4 (EG) nr. 1828/2006 verschaft dit hoofdstuk informatie over de voortgang in de uitvoering van het communicatieplan in het verslagjaar 2013. Het beschrijft de uitgevoerde communicatieactiviteiten en de ingezette communicatiemiddelen.

In opdracht van de Managementautoriteit werkte in 2013 een communicatieadviseur aan diverse activiteiten, afgeleid uit het communicatieplan en het in december 2012 door het Comité van Toezicht vastgestelde jaarplan, het Activiteitenplan Communicatie 2013. De activiteiten waren gericht op het brede publiek, dan wel specifiek gericht op doelgroepen. In het verlengde hiervan zijn communicatieactiviteiten over de vorderingen in het GO-Programma uitgevoerd.

In november 2013 stemde het Comité van Toezicht in met het Activiteitenplan Communicatie 2014, met de communicatieactiviteiten voor 2014.

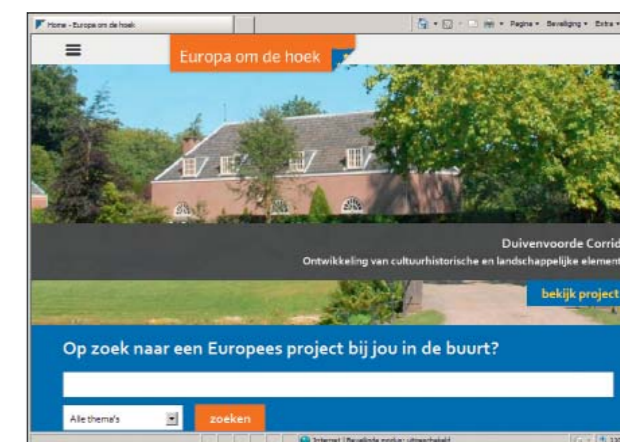
algemene informatie over EFRO, bestemd voor het grote publiek.

De digitale GO-nieuwsbrieven worden verspreid per email, maar worden tevens gepubliceerd op de website. Ze zijn daardoor ook later makkelijk terug te vinden en via de website te raadplegen. Ook biedt www.go-oostnederland.eu een actueel overzicht van de beschikte projecten. De website is gelinkt aan de website van de provincies Gelderland en Overijssel en aan de website van de vijf stedelijke netwerken en de drie valleys.

6.1 Externe communicatie

www.go-oostnederland.eu

De website www.go-oostnederland.eu richt zich primair op bedrijven, instellingen en andere organisaties die gebruikmaken of willen maken van EFRO-subsidie. De website biedt hen relevante en actuele informatie over het GO-Programma, zoals nieuwsberichten en downloads voor projectuitvoerders. Daarnaast biedt de website

Nieuwsbericht op website www.go-oostnederland.eu

Europa om de Hoek

Sinds eind 2009 is de GO-website uitgebreid met de landelijke projectenkaart Europa om de Hoek. Fysiek een aparte website (<http://www.europaomdehoek.nl>), maar gebruiksvriendelijk geïntegreerd in de GO-website. De Europa om de Hoek-projectenkaart geeft op een laagdrempelige wijze informatie over met Europese subsidie gefinancierde projecten in heel Nederland. De informatie is gericht op (potentiële) projectuitvoerders, media, bestuurders en ambtenaren van de Europese Structuurfondsen en op het grote publiek. Europa om de Hoek is gekoppeld aan het datasysteem Monitor Structuur Fondsen (MSF). Door de koppeling aan deze database met alle projecten is geborgd dat de op de website getoonde informatie altijd actueel en correct is.

Nieuwsbericht op website www.go-oostnederland.eu

De Overijsselse gedeputeerde Hester Maij en Stuurgroep 2/3-voorzitter Evert Jan Krouwel brengen tijdens de Europa Kijk Dagen een bezoek aan het Heim Techniek museum in Hengelo.

Dag van Europa, 9 mei 2013

Op 9 mei, de Dag van Europa, werd op de provinciehuizen van Gelderland en Overijssel de Europese vlag gehesen.

Europa Kijkdagen, 10, 11 en 12 mei 2013

Tijdens de Europa Kijkdagen op 10, 11 en 12 mei kon iedereen zien wat er gebeurt met geld uit verschillende Europese subsidieprogramma's. In heel Nederland hielden zo'n 140 projecten open huis, veertig meer dan in 2012. In Gelderland en Overijssel waren 38 projecten gratis toegankelijk voor het publiek, meer dan drie keer zo veel als tijdens de Europa Kijk Dagen in 2012. Ze werden bezocht door 775 mensen (2012: 620 bezoekers). Doel van de Europa Kijk Dagen is te laten zien dat Nederland niet alleen financieel bijdraagt aan de EU, maar dat tegelijkertijd ook dichtbij huis Europees geld wordt geïnvesteerd ter versterking van de regionale economie. Ook de samenwerking van lokale, regionale, landelijke en Europese overheden komt hierin tot uitdrukking. De aan de Europa Kijk Dagen deelnemende projecten en programma's werden ondersteund door een extern

communicatiebureau, Bex Communicatie in Amsterdam. Daarnaast schakelden zij ruimschoots hun eigen netwerken in om te communiceren, met name websites, nieuwsbrieven en social media.

De website www.europaomdehoek.nl, die een centrale rol speelt in de communicatie rond de Europa Kijk Dagen, trok in de maanden april en mei circa tienduizend bezoekers. Diverse Twitter-berichten over het evenement werden herhaaldelijk geretweet.

Door de Europese Commissie zijn de Europa Kijkdagen aangeduid als 'best practice' op het gebied van 'major annual information activity' (artikel 7 uit Verordening 1828), vooral vanwege de succesvolle samenwerking tussen de Managementautoriteiten en met de Interregprogramma's. De Europa Kijkdagen zijn opgenomen in het handboek communicatie: 'INFORM guidance note on publicity and communication' als leidraad bij de communicatieverordening.

In het kader van de Europa Kijk Dagen bezocht de Overijsselse gedeputeerde Hester Maij samen met de voorzitter van Stuurgroep 2/3 een EFRO-project in Hengelo, het Heim Techniek Museum.

Deelname beurzen en bijeenkomsten

Regelmatig legt het GO-Programmateam bezoeken af om het programma beter over het voetlicht te brengen, te netwerken, belangstelling te tonen en opgedane kennis te delen. Hiermee wordt op een praktische manier kennis verspreid over het opzetten en uitvoeren van een Europees programma.

In het verslagjaar 2013 was het GO-Programmateam niet op events aanwezig met een eigen stand, aangezien het beschikbare budget voor het grootste deel al was beschikbaar. Het team was wel aanwezig bij verschillende bijeenkomsten om te netwerken en contacten te onderhouden.

Een chronologisch overzicht van de voornaamste bezochte bijeenkomsten:

- **Health Event, Nijmegen**

Op 13 maart 2013 bezochten circa zeshonderd ondernemers het jaarlijkse Health Valley Event in de Nijmeegse Vereniging. Dit door EFRO financieel ondersteunde evenement wordt jaarlijks georganiseerd door Health Valley. In Oost-Nederland geldt het als het belangrijkste evenement voor de life sciences & health-sector.

Het plenaire ochtendgedeelte voorzag in inspirerende optredens van onder anderen VWS-staatssecretaris Martin van Rijn, Focus Cura-ceo Daan Dohmen en zorgondernemer Loek Winter. 's Middags bood het programma workshops op uiteenlopende focusgebieden (eHealth, molecular diagnostics & therapy, medical devices & diagnostics), een investorslounge, pecha kucha's, matchmaking en entertainster Karin Bloemen.

- **Praktijkcongres Het Innovarium**

Het vierde praktijkcongres Innovarium op 29 mei 2013 was met vijfhonderd deelnemers uit bedrijfsleven en hoger onderwijs wederom een succes, met internationale keynote sprekers zoals prof. Koenraad Debackere (Koninklijke Universiteit Leuven) en Jai Ranganathan (co-founder van SciFund). Boeiende lezingen waren er voorts van onder anderen Bas Lansdorp (Mars One expeditie), Jim Stolze (Nederlandse TedX) en David van Hartkamp (pionier op het gebied van

crowdfunding voor wetenschappelijk onderzoek). Op uitnodiging van het GO-Programma presenteerden verschillende EFRO-projecten zich, waaronder TPRC en CMI. Innovarium wordt jaarlijks georganiseerd door het Innovatieplatform Twente. Vaste locatie van het praktijkcongres over ondernemerschap, technologie en innovatie is de Grolsch Veste in Enschede.

Projectactiviteiten

Diverse EFRO-projecten in Oost-Nederland gingen in 2013 van start of werden op feestelijke wijze voltooid. Veelal trokken ze ook de aandacht van pers en publiek. Een kleine bloemlezing:

Groene Loper, Oldenzaal

In het kader van het plan Stationspark Oldenzaal Centraal wordt een gebied van ca. 38 ha rondom het station in Oldenzaal opnieuw ingericht tot een prettig en hoogwaardig woongebied. Via een tunnel wordt de wijk

Op 7 mei 2013 werd de onderdoorgang onder het spoor geschoven in het EFRO-project De Groene Loper in Oldenzaal.

Op de linkerfoto (vlnr) Prorail-directeur Jan Mulder, Jan Bron, DB-lid Verkeer en Vervoer Regio Twente, gedeputeerde Bert Boerman (provincie Overijssel) en wethouder Frits Rorink van Oldenzaal.

Zuid-Berghuizen verbonden met de binnenstad van Oldenzaal. De tunnel wordt ingericht voor langzaam verkeer en wordt met groen en bestrating in het stationsgebied ingepast. Op maaiveldhoogte, het niveau van de omliggende straat, wordt een openbaar vervoersknooppunt gerealiseerd met een NS-station,

een busstation, Park and Ride (P+R: u parkeert uw auto of motor en reist verder met het openbaar vervoer), fietsparkeren en Kiss and Ride (K+R: bedoeld om mensen snel op te halen of af te zetten). Een aantrekkelijk Toeristisch OverstapPunt maakt dit stationsgebied compleet.

Brinkpark, Apeldoorn

Samen met onder meer de Gelderse gedeputeerde Josan Meijers opende de Apeldoornse burgemeester John Berends op 25 mei 2013 het Catharina Amaliapark (voorheen Brinkpark) in Apeldoorn. Behalve het park werd ook de Brinklaan heringericht. Het park is bovenop een nieuw aangelegde parkeergarage gemaakt. De parkeergarage zorgt in combinatie met het park voor een belangrijke voorwaarde om tot een 'regionaal recreatief winkelgebied'. Als entree van de Apeldoornse binnenstad heeft het Catharina Amaliapark een zeer positief effect op de binnenstad. Het heeft een jeu de boulesbaan, een skatevoorziening, een speelplek voor kinderen en een hondenuitlaatplaats. De parkeergarage biedt ruimte aan zo'n 230 auto's en ligt bijna geheel ondergronds. Alleen de entree en de in- en uitgangen zijn zichtbaar. De EFRO-projectactiviteiten betroffen de civiel-technische werkzaamheden voor de herinrichting van het park en de Brinklaan. EFRO droeg daaraan een miljoen euro bij.

Stedendriehoek

Digitale nieuwsbrief Stedendriehoek Innoveert

Opening Geert Grootte Huis

Op 3 oktober 2013 opende de Overijsselse Commissaris van de Koning Ank Bijleveld –Schouten het Geert Grootte Huis aan het Lamme van Diesplein in Deventer het Geert Grootte Huis. Bezoekers betreden een glazen gebouw dat in zijn inrichting en uitstraling zeven eeuwen overbrugt en een indringende ervaring achterlaat. Door het vertalen van zijn ideeën en activiteiten naar onze tijd treedt herkenning op en draagt het Huis op een moderne wijze bij aan persoonlijke bezinning.

Bezoek GS Gelderland Radboud Universiteit Nijmegen

Bij een bezoek van het Gelderse college van GS aan de Radboud Universiteit Nijmegen op 7 mei kwam EFRO uitgebreid aan de orde, onder meer bij een presentatie van het FOCOM-project. Doel is de ontwikkeling van vier testmodellen: Virtual Shop Simulator, Food Cognition Simulator, Modelsysteem Cognitie en Productontwikkeling voedingsmiddelen. Daarmee kan worden gemeten hoe het brein functioneert bij de beleving, inname en perceptie van voedsel en hoe deze het keuzegedrag bij de aankoop van levensmiddelen beïnvloeden. De testmodellen worden zo geoptimaliseerd dat informatie wordt verkregen over het effect van verpakking, reclamecampagnes en andere marketingtools die worden ingezet om het keuze- en aankoopgedrag van voedingsmiddelen te beïnvloeden. Heinz BV zal gaan fungeren als launching customer voor deze modellen.

Aanpak zijwegen bedrijventerrein Twentekanaal

Op vrijdag 11 oktober 2013 plantten de Overijsselse gedeputeerde Rietkerk samen met wethouder Janneke Oude Alink van Hengelo symbolisch een haag langs een van de zijwegen van het bedrijventerrein Twentekanaal. Daarmee zijn de jarenlange werkzaamheden aan wegen, riolering, parkeerplaatsen, straatverlichting, bushaltes en bermen afgerond. In totaal is er in de afgelopen jaren 12 miljoen euro geïnvesteerd. De werkzaamheden hadden tot doel de bereikbaarheid, doorstroom en verkeersveiligheid van het bedrijventerrein Twentekanaal Zuid te vergroten.

foto: Bert Nijman

TSP

Gilles Dondorp van het in Enschede gevestigde Recore Systems demonstreert in het Gelderse Groenlo de met Nedap, SmartSigns en de Universiteit Twente ontwikkelde TSP-module. Samen ontwikkelden zij een nieuwe generatie RFID-technologieën, die klaar zijn om op de markt te worden gebracht. Door het gebruik van intelligente labels kan bijvoorbeeld een boer de precieze plaats van een koe in de stal, of kan aan bezoekers van een ziekenhuis persoonlijk de weg worden gewezen. In aanwezigheid van de Gelderse gedeputeerde en voorzitter van de Managementautoriteit Annemieke Traag presenteren de vier deelnemende partijen aan het TSP-project in december de resultaten aan pers en publiek. Daarbij onderstreepte Traag de focus op hightech systemen en materialen (HTSM), passend bij de keuzes die Oost-Nederland heeft in bijvoorbeeld de Smart Specialization Strategy. Zie ook pagina 48 en 49.

Digitale communicatiemiddelen

EFRO-projecten in Oost-Nederland en initiatieven die daarvoor in aanmerking denken te komen, vinden veel informatie over het GO-Programma op de eigen website www.go-oostnederland.eu. Daarnaast wordt enkele malen per jaar per email de digitale GO-nieuwsbrief verspreid. In 2013 is deze tweemaal verspreid onder circa 750 abonnees. Doel van de nieuwsbrief is resultaten van het programma te laten zien en projectuitvoerders te informeren over zaken die voor hen belangrijk zijn, zoals regels over aanbesteding en veranderingen in het controleprotocol. De nieuwsbrief heeft een breed bereik en gaat naar projectuitvoerders, bestuurders en ambtenaren van stedelijke netwerken en stakeholders van het GO-Programma. Ook de digitale communicatiekanalen van de provincies Gelderland en Overijssel brengen regelmatig EFRO-projecten onder de aandacht. Inmiddels staat hen een breed scala aan digitale kanalen ter beschikking: websites, Twitter, mededelingenbrieven van de gedeputeerden aan

de Statencommissies Economie en digitale nieuwsbrieven (GLD.Nieuws en Overijssels Overzicht).

Pers

Nadat de Managementautoriteit psoitief heeft beschikt over een subsidieaanvraag, worden door het programmabureau hierover persberichten verzonden naar de media via de persafdelingen van de provincies Gelderland en/of Overijssel. Naast print wordt digitaal steeds belangrijker: veel GO-persberichten worden vooral digitaal gepubliceerd, op websites. Websites die regelmatig berichten over door EFRO gesubsidieerde projecten zijn: www.gelderlander.nl, www.foodholland.nl en www.subtracers.com.

Lobby

De communicatie van het GO-Programma heeft de lobby voor een vergelijkbaar EFRO-programma in de planperiode 2014-2020 goed ondersteund. Op basis van de eerder in samenwerking met de ambtelijke werkgroep Oost-Nederland ontwikkelde houtskoolschets EFRO/POP 2014-2020 met het concept Slimme Specialisatie Strategie, is in het verslagjaar een Operationeel Programma 2014-2020 opgesteld en in procedure gebracht. Successen en positieve ervaringen uit de huidige periode zijn gebruikt bij contacten in Brussel en bij bestuurlijke overleggen met de staatsecretaris van Economische Zaken over de volgende EFRO-periode. Samen met de andere drie landsdelen is een EFRO-lobbyboek samengesteld: Nut en noodzaak van EFRO in Nederlandse regio's. Dit lobbyboek is onder andere gebruikt bij het bezoek van gedeputeerde Traag aan Brussel.

Regiostars

Met de RegioStars-award bekroont de Europese Commissie projecten met een voorbeeldfunctie die in het kader van het regionale EU-beleid subsidie ontvangen. Een jury beoordeelt alle projecten. Helaas viel de Managementautoriteit Oost in het verslagjaar niet in de prijzen.

6.2 Interne communicatie

INFORM

INFORM is het Europese netwerk van de communicatieadviseurs van EFRO en de andere Europese structuur- en investeringsfondsen in de 28 EU-lidstaten. Het GO-Programma neemt hieraan actief deel. Doordat deze samenviel met de halfjaarlijkse vergadering van het Comité van Toezicht was de Managementautoriteit helaas niet in de gelegenheid vertegenwoordigd te zijn op de INFORM-bijeenkomst in Boedapest op 30 en 31 mei 2013.

Wel nam de projectleider communicatie van het GO-Programma deel aan de INFORM-conferentie 'Telling the Story' op 9 en 10 december 2013.

Aan de door de Europese Commissie georganiseerde INFORM-conferentie 'Telling the Story – Communicating European Structural and Investment Funds 2014-2020' in Brussels op 9-10 december 2013 namen achthonderd communicatieprofessionals deel, werkzaam voor de EU of EU-structuurfondsen op Europees, nationaal of regionaal niveau. Voor het eerst namen aan een INFORM-conferentie communicatieadviseurs deel van alle vijf Europese structuur- en investeringsfondsen (EFRO, ESF, Cohesiefonds, Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling en het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij). Samen beslaan die ruim een derde van het totale Europese budget, waarmee deze fondsen een cruciaal element zijn in het Europese streven naar economische groei en werkgelegenheid. Naast communicatieprofessionals namen aan de INFORM-conferentie ook programmaleiders deel van Managementautoriteiten, media, belangenorganisaties, Europese netwerken, de Europese Commissie en haar vertegenwoordigingen, en andere Europese instellingen. Concreet richtte de INFORM-conferentie zich op:

- Versterking van de samenwerking tussen EU, nationale en regionale communicatie over de Europese structuur- en investeringsfondsen
- Het creëren van een stevige basis voor de communicatie over de Europese structuur- en investeringsfondsen in de nieuwe planperiode 2014-2020
- Het uitwisselen van ervaringen en van elkaar leren tussen de lidstaten en tussen de verschillende fondsen

INFORM is voor het GO-Programma het gremium waarin het programma actief participeert om de communicatie over de de EU in het algemeen en EFRO in het bijzonder te versterken. Op de INFORM-conferentie werd ervoor gepleit 0,15-0,30 procent van het voor Technische Bijstand beschikbare budget te besteden aan communicatie en nadrukkelijk aandacht te besteden aan de evaluatie van de communicatie. Tijdens de INFORM-conferentie is door het GO-Programma gepleit voor een minder versnipperde, meer corporate branding van EU-activiteiten.

Netwerkactiviteiten

Om kennis en ervaring op het gebied van communicatie en public relations uit te wisselen met andere Europese subsidieprogramma's en met Europese collega's nam de GO-communicatieadviseur deel aan:

- De 'Open Days' tijdens de '11th Week of Regions and Cities', op 8 oktober 2013 in Brussel
- De INFORM-conferentie 'Telling the Story' op 9 en 10 december 2013
- De maandelijkse bijeenkomsten van het Communicatienetwerk Structuurfondsen van het Ministerie van Economische Zaken, de landelijke werkgroep communicatie van de vier Managementautoriteiten en het Coördinatiepunt EZ.

6.3 Kosten communicatie

In bijgaand overzicht is, gespecificeerd per jaar, voor de periode 2007 tot en met 2011 het bedrag aangegeven dat is uitgegeven aan communicatieactiviteiten. Ook staat er welk percentage van het totaalbudget communicatie 2007-2013 is ingezet.

6.4 Indicatoren voor evaluatie Operationeel Programma Oost

Het in 2007 opgestelde Communicatieplan GO beschrijft op hoofdlijnen het beleid en de doelstellingen voor de

Tabel 6.1: Kosten communicatie 2013

Jaar	Bedrag in €
2007	42.183
2008	224.393
2009	129.671
2010	161.931
2011	142.391
2012	78.560
2013	55.213
Totaal t/m 2013	834.342
Totaalbudget communicatie (Technische Bijstand) 2007 – 2013	968.431

Ultimo 2013 was 86,2 % van het communicatie budget gebruikt.

communicatie van het GO-Programma. In dit plan is ook de inzet van communicatiemiddelen weergegeven. In Verordening (EG) Nr. 1828/2006 (artikel 2, lid 1e) staat dat de regio's daarin moeten opnemen: de wijze waarop de voorlichtings- en publiciteitsmaatregelen worden geëvalueerd uit het oogpunt van zichtbaarheid van en bekendheid met de operationele programma's en de rol van de Europese gemeenschap. De bijgaande

indicatoren voor evaluatie van activiteiten worden in het communicatieplan van Oost-Nederland onderscheiden. Per jaar is aangegeven wat per indicator is bereikt. Het teruglopende aantal bezoekers van de website komt doordat het grootste deel van de subsidiegelden inmiddels is uitgegeven. Om dezelfde reden zijn minder persberichten verspreid.

Tabel 6.2: Indicatoren voor evaluatie

INDICATOREN KWANTITATIEF		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAAL
Startbijeenkomsten	Aantal bijeenkomsten		1					-	1
	Aantal bezoekers		100					-	100
Bijeenkomsten	Aantal bijeenkomsten		1	4	5	5	5	-	20
	Aantal bezoekers		25	340	426	568	850		2.209
Evenementen	Aantal bijeenkomsten		6	15	6	3	3	3	35
	Aantal bezoekers		1.380	507.970	2.650	2.000	1500	1.875	515.500
	Publieksevent Utrecht CS, bezoekers			35.000				-	35.000
Website	Aantal bezoekers per maand				1050*	760	741	714	-
Free publicity	Aantal persberichten	2	4	15	23	32	31	26	107
	Aantal berichten in de media incl. lokaal			15	18	90	132	>100**	255
Brochures/folders	Oplage programma brochure	2.000		2.000				-	4.000
	Aantal folders uitgedeeld							-	3.000
Digitale nieuwsbrief	Aantal abonnees						748		748
Jaarverslag	Uitgave jaarverslag	1	1	1	1	1	1	1	7
	Oplage jaarverslag	150	300	300	500	500	500	400	2.650

* webstatistieken beschikbaar sinds oktober 2010. ** geen volledig overzicht beschikbaar

Bijeenkomsten in 2013: Health Event, Praktijkcongres Het Innovarium

Bijlagen

Bijlage 1: Categorisering van de bijstand uit het Operationeel Programma Oost-Nederland voor de periode 2007-2013

Tabel I: Informatie over de fysieke voortgang van het operationeel programma

INDICATOREN		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal R&D projecten	Resultaat	0	0	23	51	66	101	117
	Doel	15	15	15	15	15	15	15
	Begroot	0	186	268	57	88	107	121
Private R&D investeringen (in euro's)	Resultaat	0	0	2.429.342	4.165.108	9.803.753	38.907.782	61.459.007
	Doel	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000
	Begroot	0	26.954.865	83.832.143	74.032.005	107.175.164	131.863.518	145.262.807
Publieke R&D investeringen (in euro's)	Resultaat	0	0	0	4.144.854	9.949.904	63.675.473	88.436.230
	Doel	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000
	Begroot	0	11.346.626	38.323.821	104.643.902	160.783.821	181.920.125	194.435.272
Aantal ondersteunde startende bedrijven en kleine bedrijven < 5 jaar	Resultaat	0	0	16	84	121	344	615
	Doel	180	180	180	180	180	180	180
	Begroot	0	61	329	538	712	746	1.125
Uitgelokte private vervolginvesteringen in euro's	Resultaat	0	0	1.537.000	4.402.001	22.017.313	25.951.712	35.500.637
	Doel	25.000.000	25.000.000	25.000.000	25.000.000	25.000.000	25.000.000	25.000.000
	Begroot	0	50.080.000	79.513.017	42.332.392	58.281.837	66.864.317	78.856.586
Aantal ondersteunde MKB bedrijven	Resultaat	0	0	495	463	706	1.434	1.472
	Doel	2.030	2.030	2.030	2.030	2.030	2.030	2.030
	Begroot	0	498	865	953	1.150	1.259	5.526
Aantal nieuwe samenwerkingsverbanden tussen bedrijven en kennis/researchinstellingen	Resultaat	0	0	48	130	184	109	124
	Doel	100	100	100	100	100	100	100
	Begroot	0	95	285	47	77	96	126
Aantal projecten verbetering bereikbaarheid alternatieve vervoersvormen	Resultaat	0	0	0	0	2	12	14
	Doel	10	10	10	10	10	10	10
	Begroot	0	1	4	6	12	16	21
Aantal projecten verbetering bereikbaarheid	Resultaat	0	0	0	0	3	17	19
	Doel	10	10	10	10	10	10	10
	Begroot	0	1	20	9	15	20	26

Vervolg tabel I

INDICATOREN		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal gerenoveerde of nieuwe stedelijke voorzieningen	Resultaat	0	0	9	10	6	28	35
	Doel	35	35	35	35	35	35	35
	Begroot	0	10	20	18	27	31	39
Aantal ha bedrijfsterrein gemoderniseerd	Resultaat	0	0	0	0	40	120	160
	Doel	210	210	210	210	210	210	210
	Begroot	0	80	158	158	158	250	316
Aantal toeristische recreatieve projecten	Resultaat	0	0	0	0	4	13	14
	Doel	10	10	10	10	10	10	10
	Begroot	0	1	11	11	13	14	14
Aantal projecten gericht op verbetering van natuur, landschap of cultureel erfgoed	Resultaat	0	0	0	0	1	11	11
	Doel	14	14	14	14	14	14	14
	Begroot	0	1	6	8	10	11	11
Aantal projecten gericht op ondernemerschap, stadswijkeconomie	Resultaat	0	0	0	2	2	5	8
	Doel	25	25	25	25	25	25	25
	Begroot	0	1	3	3	5	7	8
Aantal projecten gericht op participatie, leefbaarheid of sociale activering	Resultaat	0	0	0	2	4	12	17
	Doel	25	25	25	25	25	25	25
	Begroot	0	0	2	6	12	15	20
Aantal m ² bedrijfslocatie gemoderniseerd	Resultaat	0	0	3.600	4.200	4.200	11.694	11.608
	Doel	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
	Begroot	0	4.200	4.800	4.800	4.800	8.838	9.293
Aantal bruto gecreëerde arbeidsplaatsen in fte (outcome)	Resultaat	0	0	56	160	668	2.362	3.152
	Doel	2.175	2.175	2.175	2.175	2.175	2.175	2.175
	Begroot	0	2.162	7.093	2.703	3.955	4.612	5.060

De aantallen in de bijlagen zijn cumulatieve gegevens. Daar waar in enig jaar lagere getallen staan dan in het jaar daarvoor, is dit veroorzaakt door wijzigingen van definities. Alle tot 2011 afgegeven beschikkingen zijn gecontroleerd en indien nodig aangepast.

Bijlage 2: Financiële informatie Operationeel Programma Oost-Nederland voor de periode 2007-2013

Tabel II: Financiële informatie over de voortgang van het GO-Programma

	TOTALE FINANCIERING VAN HET OPERATIONEEL PROGRAMMA (UNIE EN NATIONAAL)	BASIS VOOR DE BEREKENING VAN DE BIJDRAGE VAN DE UNIE (OVERHEIDS- OF TOTALE KOSTEN)	TOTAAL BEDRAG VAN DE DOOR DE BEGUNSTIGDEN BETAALDE GECERTIFICEERDE SUBSIDIEBELE UITGAVEN	OVEREENKOMSTIGE OVERHEIDSUITGAVEN	UITVOERING IN %
	a	b	c	d	e (=c/a)
Prioritaire As 1 EFRO	211.725.000	TK	101.779.595,57	67.349.584,21	48,1%
Prioritaire As 2 EFRO	100.284.000	TK	86.145.617,47	83.049.753,73	85,9%
Prioritaire As 3 EFRO	38.072.000	TK	19.377.525,60	17.586.961,16	50,9%
Prioritaire As 4 EFRO	13.128.000	TK	6.985.759,22	6.985.759,20	53,2%
TOTAAL-GENERAAL	363.209.000	TK	214.288.497,86	174.972.058,30	59,0%

Bijlage 3: Cumulatieve uitsplitsing van toewijzingen van de communautaire bijdrage per categorie in 2013

Tabel III: Cumulatieve uitsplitsing van toewijzingen van de communautaire bijdrage per categorie

DIMENSIE 1 PRIORITAIR THEMA	DIMENSIE 2 FINANCIERINGS-VORM	DIMENSIE 3 GEBIED	DIMENSIE 4 ECONOMISCHE ACTIVITEIT	DIMENSIE 5 PLAATS VAN UITVOERING	BEDRAG
1	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL22 - Gelderland	1.000.000
			6	NL21 - Overijssel	427.362
			19	NL21 - Overijssel	1.217.897
				NL22 - Gelderland	1.032.412
			20	NL21 - Overijssel	1.123.261
2	1 non-repayable aid	(01) stad	22	NL21 - Overijssel	1.442.727
			19	NL22 - Gelderland	5.061.511
			22	NL21 - Overijssel	6.011.456
3	1 non-repayable aid	(01) stad	3	NL22 - Gelderland	2.133.564
			6	NL22 - Gelderland	5.234.875
			19	NL21 - Overijssel	216.606
				NL22 - Gelderland	320.426
			22	NL22 - Gelderland	5.565.351
4	1 non-repayable aid	(01) stad	6	NL21 - Overijssel	1.382.918
			19	NL21 - Overijssel	730.750
			21	NL22 - Gelderland	1.000.000
			22	NL22 - Gelderland	163.172
5	1 non-repayable aid	(01) stad	1	NL22 - Gelderland	117.212
			22	NL22 - Gelderland	756.004
6	1 non-repayable aid	(01) stad	1	NL22 - Gelderland	959.734

Vervolg tabel III

DIMENSIE 1 PRIORITAIR THEMA	DIMENSIE 2 FINANCIERINGS- VORM	DIMENSIE 3 GEBIED	DIMENSIE 4 ECONOMISCHE ACTIVITEIT	DIMENSIE 5 PLAATS VAN UITVOERING	BEDRAG
			21	NL22 - Gelderland	789.070
			22	NL22 - Gelderland	561.807
		(05) platteland	21	NL22 - Gelderland	405.970
7	1 non-repayable aid	(01) stad	1	NL22 - Gelderland	789.972
			3	NL22 - Gelderland	755.723
			5	NL22 - Gelderland	1.133.322
			6	NL21 - Overijssel	5.833.499
				NL22 - Gelderland	867.880
			19	NL22 - Gelderland	16.917.164
			22	NL21 - Overijssel	1.615.100
				NL22 - Gelderland	2.906.705
	2 aid	(01) stad	22	NL22 - Gelderland	2.098.275
8	1 non-repayable aid	(01) stad	3	NL22 - Gelderland	632.297
			6	NL22 - Gelderland	210.264
			11	NL22 - Gelderland	153.128
			19	NL22 - Gelderland	1.510.708
			22	NL21 - Overijssel	207.000
9	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL22 - Gelderland	308.250
			1	NL21 - Overijssel	306.200
			2	NL22 - Gelderland	253.110
			3	NL22 - Gelderland	630.764
			6	NL22 - Gelderland	478.206

Vervolg tabel III

DIMENSIE 1 PRIORITAIR THEMA	DIMENSIE 2 FINANCIERINGS- VORM	DIMENSIE 3 GEBIED	DIMENSIE 4 ECONOMISCHE ACTIVITEIT	DIMENSIE 5 PLAATS VAN UITVOERING	BEDRAG
			19	NL21 - Overijssel	543.074
				NL22 - Gelderland	1.667.311
			22	NL21 - Overijssel	3.500.000
				NL22 - Gelderland	1.932.551
		(05) platteland	6	NL22 - Gelderland	367.188
	3 venture capital	(01) stad	22	NL21 - Overijssel	6.136.364
13	1 non-repayable aid	(01) stad	19	NL22 - Gelderland	1.092.895
14	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL22 - Gelderland	500.000
			22	NL22 - Gelderland	433.639
15	1 non-repayable aid	(01) stad	22	NL22 - Gelderland	439.332
23	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL21 - Overijssel	6.700.750
				NL22 - Gelderland	11.264.401
			11	NL21 - Overijssel	1.500.000
			22	NL21 - Overijssel	2.063.659
24	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL22 - Gelderland	500.000
25	1 non-repayable aid	(01) stad	11	NL21 - Overijssel	1.700.000
28	1 non-repayable aid	(01) stad	13	NL21 - Overijssel	25.000
			22	NL22 - Gelderland	2.246.079
30	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL22 - Gelderland	1.281.726
40	1 non-repayable aid	(01) stad	8	NL22 - Gelderland	117.640
41	1 non-repayable aid	(01) stad	1	NL22 - Gelderland	325.000
			6	NL22 - Gelderland	893.950

Vervolg tabel III

DIMENSIE 1 PRIORITAIR THEMA	DIMENSIE 2 FINANCIERINGS- VORM	DIMENSIE 3 GEBIED	DIMENSIE 4 ECONOMISCHE ACTIVITEIT	DIMENSIE 5 PLAATS VAN UITVOERING	BEDRAG
			8	NL22 - Gelderland	333.218
42	1 non-repayable aid	(01) stad	22	NL22 - Gelderland	430.038
43	1 non-repayable aid	(01) stad	8	NL22 - Gelderland	1.929.183
			9	NL22 - Gelderland	450.769
			12	NL22 - Gelderland	299.625
50	1 non-repayable aid	(01) stad	22	NL22 - Gelderland	1.339.005
52	1 non-repayable aid	(01) stad	11	NL21 - Overijssel	676.009
54	1 non-repayable aid	(01) stad	3	NL22 - Gelderland	1.020.000
			5	NL21 - Overijssel	1.995.322
			9	NL22 - Gelderland	1.044.752
			19	NL22 - Gelderland	315.100
56	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL21 - Overijssel	115.422
				NL22 - Gelderland	1.764.396
57	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL21 - Overijssel	3.184.578
				NL22 - Gelderland	1.300.000
			20	NL21 - Overijssel	244.350
				NL22 - Gelderland	296.447
			22	NL22 - Gelderland	3.200.000
58	1 non-repayable aid	(01) stad	20	NL21 - Overijssel	233.142
59	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL21 - Overijssel	72.000
			20	NL21 - Overijssel	150.000
				NL22 - Gelderland	4.450.000
			22	NL21 - Overijssel	100.000

Vervolg tabel III

DIMENSIE 1 PRIORITAIR THEMA	DIMENSIE 2 FINANCIERINGS- VORM	DIMENSIE 3 GEBIED	DIMENSIE 4 ECONOMISCHE ACTIVITEIT	DIMENSIE 5 PLAATS VAN UITVOERING	BEDRAG
				NL22 - Gelderland	450.000
60	1 non-repayable aid	(01) stad	20	NL21 - Overijssel	500.000
61	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL21 - Overijssel	2.915.022
				NL22 - Gelderland	750.000
			13	NL21 - Overijssel	278.000
				NL22 - Gelderland	2.756.630
			19	NL22 - Gelderland	150.000
			20	NL21 - Overijssel	728.620
				NL22 - Gelderland	1.000.000
			22	NL21 - Overijssel	1.722.303
63	1 non-repayable aid	(01) stad	19	NL21 - Overijssel	772.961
				NL22 - Gelderland	146.581
			22	NL22 - Gelderland	1.299.426
68	1 non-repayable aid	(01) stad	22	NL21 - Overijssel	508.732
71	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL21 - Overijssel	75.000
			18	NL21 - Overijssel	191.271
74	1 non-repayable aid	(01) stad	22	NL21 - Overijssel	1.766.667
75	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL22 - Gelderland	195.977
			20	NL21 - Overijssel	1.250.000
			21	NL21 - Overijssel	243.889
85	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL22 - Gelderland	4.613.238
86	1 non-repayable aid	(01) stad	0	NL22 - Gelderland	501.433
TOTAAL					168.251.317

**Tabel III a: Dimensie 1:
bijdrage naar prioritair thema**

Prioritair thema	Bedrag
1	6.243.659
2	11.072.967
3	13.470.822
4	3.276.840
5	873.216
6	2.716.581
7	32.917.641
8	2.713.397
9	16.123.018
13	1.092.895
14	933.639
15	439.332
23	21.528.810
24	500.000
25	1.700.000
28	2.271.079
30	1.281.726
40	117.640
41	1.552.168
42	430.038
43	2.679.577
50	1.339.005
52	676.009
54	4.375.174
56	1.879.818
57	8.225.375

Prioritair thema	Bedrag
58	233.142
59	5.222.000
60	500.000
61	10.300.575
63	2.218.968
68	508.732
71	266.271
74	1.766.667
75	1.689.866
85	4.613.238
86	501.433
TOTAAL	168.251.317

**Tabel IIIb: Dimensie 2:
bijdrage naar financieringsvorm**

Financieringsvorm	Bedrag
1 non-repayable aid	160.016.678
2 aid	2.098.275
3 venture capital	6.136.364
TOTAAL	168.251.317

**Tabel IIIc: Dimensie 3:
bijdrage naar gebied**

Gebied	Bedrag
(01) stad	167.478.159
(05) platteland	773.158
TOTAAL	168.251.317

**Tabel IIId: Dimensie 4:
bijdrage naar economische activiteit**

Economische activiteit	Bedrag
0	37.042.193
1	2.498.118
2	253.110
3	5.172.348
5	3.128.644
6	15.696.142
8	2.380.041
9	1.495.521
11	4.029.137
12	299.625
13	3.059.630
18	191.271
19	31.695.396
20	9.975.820
21	2.438.929
22	48.895.392
TOTAAL	168.251.317

**Tabel IIIE: Dimensie 5:
bijdrage naar plaats van uitvoering**

Plaats van uitvoering	Bedrag
(NL21) Overijssel	60.406.911
(NL22) Gelderland	107.844.406
TOTAAL	168.251.317

Bijlage 4: Overzicht beschikte projecten 2013 OP Oost

Tabel IVa: Beschikte projecten 2013 Prioriteit 1

MAATREGEL	PROJECTNAAM	AANVRAGER	TSK IN € (BESCHIKT)	EFRO IN € (BESCHIKT)
1.1	MAX-ISO Add On	Luinstra Beheer BV	1.658.178	427.362
1.1	INAETICS	Thales Nederland BV	4.103.073	1.500.000
1.1	Multitooltrac	Van Ham Organisatie & Advies BV	927.880	306.200
1.1	Autologe Bloedtransfusie	Medical2market BV	904.640	216.606
1.1	Force Reflecting Operation Instrument (FROI)	KplusV Organisatieadvies BV	1.937.868	650.000
1.1	Time to Image (TTI): Drug and food radiolabelling driven by innovation	Radboud Universiteit Nijmegen	2.204.319	587.222
1.1	Move Yourself	Morgo Aluminium BV	985.141	245.828
1.1	ParkinsonNeXt	Radboud Universiteit Nijmegen	4.193.941	1.092.895
1.1	Onderzoek en ontwikkeling voor Production Service Netherlands	Production Service Netherlands BV	2.592.498	690.380
1.1	Veterinair Metabolisme Systeem	Relitech BV	939.806	269.903
1.1	Geïntegreerde Uterus Mobiliser Seperator	Mobisep BV	1.340.853	320.426
1.1	Plasma Geactiveerd Water	Filtrex Air Filtration BV	1.609.905	548.546
TOTAAL 1.1			23.398.102	6.855.368

Vervolg tabel IVa

MAATREGEL	PROJECTNAAM	AANVRAGER	TSK IN € (BESCHIKT)	EFRO IN € (BESCHIKT)
1.2	SuperHR	ATAG Verwarming Nederland BV	2.758.466	878.586
1.2	Herkomstracering en Kwaliteit als basis voor Economische Meerwaarde (HEKEM)	SITRAC BV	334.423	117.212
TOTAAL 1.2			3.092.889	995.798

PRIORITEIT 1				
TOTAAL			26.490.991	7.851.166

Tabel IVb: Beschikte projecten 2013 Prioriteit 2

MAATREGEL	PROJECTNAAM	AANVRAGER	TSK IN € (BESCHIKT)	EFRO IN € (BESCHIKT)
2.1	Verbeteren van de bereikbaarheid bedrijventerreinen Elst Zuidoost	Gemeente Overbetuwe	4.431.428	1.713.663
2.1	Bereikbaarheid Stadsweide Fase II	Gemeente Enschede	4.007.698	2.000.000
2.1	Herstructurering Bedrijventerrein Twentekanaal fase 2-4	Gemeente Hengelo	2.586.750	1.313.659
2.1	Poorten van Salland - Herinrichting Mr.H.F. de Boerlaan	Gemeente Deventer	1.100.000	300.000
TOTAAL 2.1			12.125.876	5.327.322

2.2	Herstructurering Enschedese Binnenhaven	Gemeente Enschede	3.490.400	1.422.303 428.620
2.2	Kwaliteitsimpuls Binnenstad Almelo	Gemeente Almelo	653.620	
TOTAAL 2.2			4.144.020	1.850.923

PRIORITEIT 2				
TOTAAL			16.269.896	7.178.245

Tabel IVc: Beschikte projecten 2013 Prioriteit 3

MAATREGEL	PROJECTNAAM	AANVRAGER	TSK IN € (BESCHIKT)	EFRO IN € (BESCHIKT)
3.1	Startershuis Deventer	Stichting Startershuis Deventer	552.738	248.732
3.1	Watertorenpark De Bothoven	Gemeente Enschede	1.395.000	409.657
3.1	Velve-Lindenhof	Gemeente Enschede	4.000.000	2.000.000
3.1	(Kunst)route station - binnenstad	Gemeente Zwolle	902.627	150.000
3.1	MFA Berflo Es Hengelo	Gemeente Hengelo	2.667.737	664.365
3.1	Veldhuizen A	Gemeente Ede	1.626.476	813.238
Totaal 3.1			11.144.578	4.285.992

PRIORITEIT 3			
TOTAAL		11.144.578	4.285.992

Bijlage 5: Organisatie GO-Programma

In deze bijlage wordt de organisatie- en managementstructuur van het GO-Programma weergegeven. De verantwoordelijkheden en de bevoegdheden van de verantwoordelijke autoriteiten (Managementautoriteit, Certificeringsautoriteit en Auditautoriteit) zijn tekstueel weergegeven. Aangezien de werking van het Comité van Toezicht en de beide Stuurgroepen reeds eerder zijn toegelicht, zijn van deze organen in Bijlage 6 alleen de ledenlijsten weergegeven.

Managementautoriteit

Conform het besluit EFRO-programmaperiode 2007-2013 van 3 oktober 2007 treden de leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland gezamenlijk op als Managementautoriteit van het GO-Programma.

Taken van de Managementautoriteit zijn onder meer:

- Erop toezien dat concrete acties (projecten) voor financiering worden geselecteerd met inachtneming van de voor het programma geldende criteria en gedurende de hele uitvoeringsperiode in overeenstemming met de geldende communautaire en nationale voorschriften;
- Verifiëren of de medegefinancierde producten en diensten zijn geleverd en/of de voor de concrete acties door de subsidieontvangers gedeclareerde uitgaven daadwerkelijk zijn gedaan en met de communautaire en nationale voorschriften in overeenstemming zijn;
- Ervoor zorgen dat er een systeem is om boekhoudkundige gegevens over elke concrete actie in het kader van het programma in geïnformatiseerde vorm te registreren en te bewaren, en dat de gegevens over de uitvoering die nodig zijn voor het financiële beheer, het toezicht, de verificaties, de audits en de evaluatie worden verzameld;
- Ervoor zorgen dat de subsidieontvangers en andere betrokken instanties hetzij een afzonderlijk boekhoudsysteem, hetzij een passende boekhoudkundige code gebruiken;
- Erop toezien dat de evaluaties plaatsvinden;
- Procedures instellen om te garanderen dat alle documenten met betrekking tot uitgaven en die nodig zijn voor audits, worden bijgehouden;
- Erop toezien dat de Certificeringsautoriteit alle benodigde informatie ontvangt;
- Sturing geven aan de werkzaamheden van het Comité van Toezicht en het de documenten bezorgen die het nodig heeft om op de kwaliteit van de uitvoering van het operationeel programma toezicht te kunnen houden in het licht van de specifieke doelstelling daarvan;

- De jaarverslagen en het eindverslag over de uitvoering opstellen en, na goedkeuring door het Comité van Toezicht, indienen bij de Europese Commissie;
- Erop toezien dat de voorschriften betreffende voorlichting en publiciteit worden nagekomen;
- De Commissie informatie verstrekken aan de hand waarvan zij grote projecten kan beoordelen;
- Het uitvoeren van betalingen aan subsidieontvangers.

Certificeringsautoriteit

De Certificeringsautoriteit (CA) voor het Operationeel Programma Oost-Nederland is de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken. De Certificeringsautoriteit is verantwoordelijk voor het verifiëren van de juistheid en compleetheid van betalingsverzoeken en uitgavenstaten die de Managementautoriteit van het GO-Programma indient bij de Europese Commissie.

Ook is het de verantwoordelijkheid van de Certificeringsautoriteit een boekhouding bij te houden van te innen bedragen en van de bedragen die worden geschrappt naar aanleiding van volledige of gedeeltelijke intrekking van de bijdrage voor een concrete actie.

Auditautoriteit

De Audit Dienst van het Ministerie van Financiën treedt op als centrale Auditautoriteit (AA) voor de Nederlandse EFRO Doelstelling-2-programma's. Voorafgaand aan de eerste betaalaanvraag beoordeelt de Auditautoriteit de opzet en het bestaan van de AO/IC. Vervolgens ziet de AA erop toe dat het beheers- en controlesysteem van het Operationeel Programma goed functioneert.

Bijlage 6: Leden Comité van Toezicht en Stuurgroepen (op 31 december 2013)

Comité van Toezicht

- Mevrouw dr. J.M.A. Traag (Provincie Gelderland, voorzitter)
- Mevrouw W.H. Majij (Provincie Overijssel, plaatsvervangend voorzitter)
- De heer K. Magnus (Europese Commissie)
- De heer drs. N.H.L. van den Hove (Ministerie van Economische Zaken)
- De heer C. Poppe MSc (Ministerie van Economische Zaken)
- De heer W. Dijkstra (Stadsregio Arnhem Nijmegen)
- De heer A.M. Hoefsloot (FoodValley*)
- De heer drs. P. den Oudsten (Netwerkstad Twente)
- De heer R. de Heer (Zwolle-Kampen Netwerkstad)
- De heer ir. A.P. Heidema (Stedendriehoek)
- De heer ir. K.J. van Ast (Universiteit Twente)
- De heer ing. C.J. van den Bos (SER Overijssel)
- De heer drs. J. D. Wilton
- De heer dr. ir. T.J.N.M. de Bruijn (deskundige duurzaamheid)
- Mevrouw drs. M.J.A. van den Berg (secretaris)

* Regio De Vallei maakt onderdeel uit van FoodValley

Stuurgroep Prioriteit 1

- De heer dr. G.L. Sporre (Stuurgroepvoorzitter)
- De heer ir. H.J. Vos (op persoonlijke titel)
- Mevrouw dr. ir. M. te Giffel (NIZO Food Research BV)
- De heer drs. J.A. de Vries (Urogyn BV)
- De heer drs. A.P.J. Burghouts (Borger & Burghouts BV)
- De heer T. de Bruine (Brinks Metaalbewerking BV)
- De heer M.J. van der Ven (zelfstandig ondernemer)
- De heer G.J. Klein Wolterink (Intenzis BV)
- De heer drs. J.J.P. Reintjes (Innovatieplatform Stedendriehoek)
- De heer prof. dr. ir. R. Rabbinge (Wageningen UR)
- De heer drs. F.A.M. Kerckhaert (stedelijke netwerken)
- Mevrouw mr. drs. C.A. Hoving-Nienhuis (Ministerie van Economische Zaken)
- De heer drs. B.D. de Jonge MBA (Provincie Overijssel)
- De heer ing. J.J.T. Ahoud (Provincie Gelderland)

Noten

Voor de cijfers over de sociaal-economische ontwikkeling (paragraaf 1.3 en 1.4) is gebruik gemaakt van gegevens van het CBS en de provincies Gelderland en Overijssel.

Stuurgroep Prioriteit-2 en -3

- De heer drs. E.J. Krouwel (Stuurgroepvoorzitter)
- De heer drs. P. Rhebergen (Zwolle-Kampen Netwerkstad)
- De heer mr. J.J.M. Berkvens (Regio De Vallei)
- Mevrouw M. Otten (Stadsregio Arnhem Nijmegen)
- De heer ing. J.G. Wigger (Ministerie van Economische Zaken)
- De heer V. Bökkerink (Netwerkstad Twente)
- Mevrouw K. Janssens (Stedendriehoek)
- De heer mr. P.M.M. Beeker (Provincie Overijssel)
- De heer ing. J.J.T. Ahoud (Provincie Gelderland)

Colofon

Tekst en redactie

Managementautoriteit Oost-Nederland

Ontwerp cover en layout

Kees de Bruijn grafisch ontwerper, Ellecom

Foto omslag: De nieuwbouw van poppodium Doornroosje aan het Stationsplein in Nijmegen

Foto: Jaap Zoet/Provincie Gelderland

Fotografie

Nedap (pagina 48) en Bert Nijman (pagina 64)

Druk

HPC Drukkerij B.V., Arnhem

Uitgave

Managementautoriteit Oost-Nederland

Provincie Gelderland

Postbus 9090

6800 GX Arnhem

www.go-oostnederland.eu

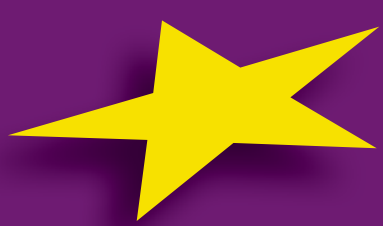
Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door de Europese Unie

Europese Unie

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Hier wordt geïnvesteerd in uw toekomst!

Managementautoriteit Oost-Nederland

Markt 9
6811 CG Arnhem

www.go-oostnederland.eu